

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΕΛΕΝΗ ΣΑΒΒΙΔΟΥ

A.M.: 0109101

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ :

**ΑΝΤΙΑΛΨΕΙΣ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ
ΘΕΣΜΟ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΟΥ**

1^{ος} ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΝΙΚΟΣ ΧΑΝΙΩΤΑΚΗΣ

2^η ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: ΕΛΕΝΗ ΑΝΔΡΕΟΥ

ΒΟΛΟΣ 2013

Οι αποκλεισμένοι νέοι δεν είναι το πρόβλημα,
αλλά η λύση του προβλήματος.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ & ΚΕΝΤΡΟ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ
ΕΙΔΙΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ «ΓΚΡΙΖΑ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ»

Αριθ. Εισ.: 12179/1
Ημερ. Εισ.: 10-01-2014
Δωρεά: Συγγραφέας
Ταξιθετικός Κωδικός: ΠΤ - ΠΔΕ
2013
ΣΑΒ

Ευχαριστίες

Η παρούσα διπλωματική εργασία πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια του προγράμματος των προπτυχιακών σπουδών μου στο Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας. Ολοκληρώνοντας λοιπόν, τη φοίτησή μου στο τμήμα αισθάνομαι την ανάγκη να ευχαριστήσω ένα σύνολο ανθρώπων, των οποίων η συμβολή φάνηκε απαραίτητη για την ολόκληρωση της προσπάθειας αυτής.

Πρώτα απ' όλα, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον κ. Νίκο Χανιωτάκη, αναπληρωτή καθηγητή του Π.Τ.Δ.Ε του Π.Θ και 1^ο επιβλέποντα της εργασίας μου, αρχικά για την εμπιστοσύνη που έδειξε στη συνεργασία αυτή, καθώς επίσης και για την επιστημονική επίβλεψη, την υποστήριξη και την πολύτιμη καθοδήγηση που μου παρείχε καθ' όλη τη διάρκεια της προσπάθειάς μου.

Έπειτα, θα ήθελα να εκφράσω τις ευχαριστίες μου προς τους αρμόδιους φορείς του Ειδικού Καταστήματος Κράτησης Νέων Βόλου, οι οποίοι αποδέχτηκαν με προθυμία το αίτημά μου για τη διεξαγωγή της έρευνας εκεί.

Θα ήθελα ακόμη, να ευχαριστήσω την οικογένειά μου για την οικονομική, ηθική και συναισθηματική υποστήριξη που μου παρείχε, καθώς και τη φίλη μου Ιωάννα, η οποία στάθηκε συνοδοιπόρος στην προσπάθεια αυτή.

Τέλος, ένα μεγάλο ειλικρινές ευχαριστώ προς όλους τους κρατούμενους που συμμετείχα στην έρευνα, για την άψογη συνεργασία τους, χωρίς την οποία θα ήταν αδύνατη η εκπόνηση της εργασίας.

19/11/2013

Περιεχόμενα

Περίληψη.....	6
Πρόλογος.....	7
ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ – ΣΧΟΛΙΚΟΣ ΘΕΣΜΟΣ, ΣΧΟΛΙΚΗ ΑΠΟΤΥΧΙΑ, ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΣ	
1. Ο θεσμός του σχολείου.....	9
2. Λειτουργίες του σχολείου.....	9
3. Ο ρόλος του εκπαιδευτικού.....	11
4. Το σχολείο ως μέσο κοινωνικοποίησης.....	13
5. Σχολική αποτυχία.....	14
5.1 Βασικοί παράγοντες σχολικής αποτυχίας.....	16
5.1.1 Κοινωνικές ανισότητες.....	16
5.1.2 Δυσλειτουργικές οικογένειες.....	18
5.1.3 Απαισιοδοξία εκπαιδευτικών.....	20
6. Παραβατικότητα.....	22
6.1 Ενδοσχολική παραβατικότητα.....	22
6.1.1 «Σκασιαρχείο».....	23
6.1.2 Βία στο σχολείο.....	25
6.1.3 Σχολική θυματοποίηση.....	27
6.2 Εξωσχολική παραβατικότητα.....	29
6.2.1 Βία εκτός σχολείου.....	30
7. Εκπαιδευτικός και κοινωνικός αποκλεισμός.....	32
7.1 Σχολικός αποκλεισμός.....	32
7.1.1 Εγκατάλειψη της υποχρεωτικής εκπαίδευσης.....	33
7.2 Περιθωριοποίηση και κοινωνικός αποκλεισμός.....	35
7.2.1 Η ζωή στο περιθώριο.....	36
7.2.2 Κοινωνικός αποκλεισμός.....	38
8. Σχετικές έρευνες.....	39
ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ – Η ΕΡΕΥΝΑ	
9. Σκοπός της έρευνας.....	42
10. Μέθοδος.....	45
10.1 Εργαλεία συλλογής δεδομένων.....	45

10.1.1 Το δείγμα.....	47
11. Η διεξαγωγή των συνεντεύξεων.....	47
12. Αποτελέσματα.....	48
13. Συζήτηση.....	56
14. Περιορισμοί της μελέτης και μελλοντική έρευνα.....	58
Βιβλιογραφία.....	59
Παράρτημα Α': Ενδεικτικές ερωτήσεις για τις συνεντεύξεις με τους κρατούμενους.....	63
Παράρτημα Β': Συνεντεύξεις κρατουμένων.....	65

Περίληψη

Το σχολείο αποτελεί έναν από τους βασικότερους θεσμούς κοινωνικοποίησης της νέας γενιάς, με σκοπό αφενός να ενταχθούν οι νέοι ομαλά μέσα στο κοινωνικό σύνολο, αφετέρου να αλληλεπιδράσουν δυναμικά με την κοινωνία μεταβάλλοντάς την προς το καλύτερο. Βέβαια, ο παραπάνω σκοπός δεν επιτυγχάνεται πλήρως καθώς καταγράφεται ένα σημαντικό ποσοστό σχολικής αποτυχίας και διαρροής των μαθητών. Ελάχιστες έρευνες, ωστόσο, εξετάζουν το σχολείο και τη λειτουργία του μέσα από την οπτική εκείνων που βρέθηκαν κοινωνικά αποκλεισμένοι και ενδεχομένως είχαν μία κακή σχέση με το σχολείο.

Η έρευνα που παρουσιάζεται στην παρούσα εργασία αποτελεί προσπάθεια στο μεταρρυθμιστικό έργο της εκπαίδευσης, εφόσον διερευνά τις αντιλήψεις των κρατουμένων του Ε.Κ.Κ.Ν. Βόλου για το σχολικό θεσμό, καθώς και τις λύσεις που προτείνουν για τη βελτίωσή του. Από τα αποτελέσματα της έρευνας διαπιστώνεται ότι οι περισσότεροι κρατούμενοι βίωσαν με θετικό τρόπο το σχολείο και θεωρούν ότι αυτό λειτουργεί σωστά. Παρ' όλα αυτά όμως, σχεδόν οι μισοί παρουσίασαν τα παράπονά τους σε σχέση με τους εκπαιδευτικούς. Μεταξύ άλλων, σε αυτό που συμφώνησαν οι περισσότεροι ότι θα έπρεπε να αλλάξει στη συμπεριφορά των εκπαιδευτικών, είναι ότι θα πρέπει να γίνουν πιο φιλικοί προς τα παιδιά. Οι περισσότεροι κρατούμενοι δήλωσαν πως είχαν κάποια σχέση με την παραβατικότητα και για την πάταξή της προτείνουν να παρέχεται περισσότερη φροντίδα, ενημέρωση και ασφάλεια στους μαθητές. Τέλος, η πλειονότητα των κρατουμένων θεωρεί πως η εκπαίδευση θα μπορούσε να βελτιωθεί με περισσότερη τεχνολογία και περισσότερη αθλητική παιδεία, καθώς αυτή δεν είναι αρκετή στη σχολική πραγματικότητα, γεγονός που κάνει τους μαθητές να δυσανασχετούν όταν σκέφτονται το σχολείο.

Πρόλογος

«Θυμάμαι ήμουν μόλις στα 6 μου όταν ήρθα Ελλάδα με την οικογένειά μου. Δίχως να γνωρίζω καλά καλά τη γλώσσα, γράφτηκα στη Δάφνη στο 6^ο Δημοτικό. Ήταν δύσκολα. Χωρίς να καταλαβαίνω παρακολουθούσα το μάθημα. Μπορώ να πω πως μέχρι τότε γούσταρα. Δεν άργησα και έμαθα τη γλώσσα. Ξυπνούσα το πρωί με όρεξη, ετοιμαζόμουν και πήγαινα. Όχι για να διαβάσω, δεν τα πήγαινα καλά με τα γράμματα για να είμαι ειλικρινής. Πήγαινα γιατί μου άρεσε να 'μαι με τους φίλους μου, να παίζω μπάλα μαζί τους.

Αργότερα, τελειώνοντας το Δημοτικό, πήγα στο 1^ο Γυμνάσιο Δάφνης. Ξενέρωσα που τελείωσε το Δημοτικό γιατί έχασα φίλους και φίλες που είχε δεθεί μαζί τους. Έτσι στο Γυμνάσιο, μια νέα εμπειρία, τελείως διαφορετική, απουσίες, κοπάνες, αποβολές, τσιγαριλίκια, κοπέλες, καλύτερες εκδρομές, πιο μεγάλοι κιόλας. Μα έμεινα από απουσίες στην 1^η και ξαναπήγα. Πέρασα και έμεινα στη 2^α Γυμνασίου. Πήγα πάλι. Για μια ακόμη χρονιά στο ίδιο, πάντα, σχολείο γράφτηκα και στη σχολική ομάδα μπάσκετ και μετά το παράτησα. Πήγα νυχτερινό στον Άγιο Δημήτριο. Εκεί πέρασα τη 2^α και πήγα στην 3^η Γυμνασίου. Είχα ξεπεράσει το όριο απουσιών και χάρη στη βοήθεια του διευθυντή πήγα σε άλλο νυχτερινό στην Καλλιθέα. Παράλληλα δούλευα κιόλας.

Στην Καλλιθέα το πέρασα και πήγα σε πρωινό Λύκειο στη Δάφνη. Πάλι εκεί, ήμουν με γνωστά παιδιά. Όχι ότι στις άλλες περιοχές δε με ξέρανε και τέτοια, αλλά εκεί ήταν και η γειτονιά μου. Μα έκλεισα το σχολείο για κατάληψη και με έδιωξαν. Με έστειλαν Ζωγράφου σε ένα Λύκειο όπως αυτό στη Δάφνη, αλλά βαριόμουν να ξυπνάω και το παράτησα.

Τα συναισθήματα που έχουν χαραχθεί μέσα μου είναι πολλά και αξέχαστα. Όχι για το μάθημα, αλλά για τους φίλους μου από το Δημοτικό, τις εκδρομές, το παιχνίδι, τις φασαρίες, τους χαβαλέδες. Όλα αυτά είναι αξέχαστα και από τις πιο ωραίες φάσεις της ζωής μου. Υπήρχαν βέβαια και τα άσχημα συναισθήματα. Όταν άκουγα τους γονείς να λένε στα παιδιά, στους φίλους μου, να μην κάνουν παρέα μαζί μου γιατί είμαι Αλβανός, ήταν κάτι που με πείραζε και ψυχολογικά. Γιατί ήμουν παιδί και ένιωθα άσχημα. Αφού δεν είχα κάνει κάτι κακό και φοβερό. Απλά είμαι Αλβανός.

Τα παράπονα είναι αρκετά, αλλά πάντα κατά τη δική μου γνώμη. Τους καθηγητές δεν τους ένοιαζε να διδάζουν παιδεία. Δε μιλώ για όλους. Άλλοι δεν έβλεπαν όλα τα παιδιά ισάξια και τα ξεχώριζαν και από το χρώμα και από την καταγωγή τους. Τιμωρούσαν

εύκολα τα παιδιά νομίζοντας πως με την τιμωρία θα τους βάλουν μυαλό, μα δεν είναι έτσι. Ειδικά όταν αποβάλλουν ένα μαθητή, αυτός δε νιώθει όμορφα γιατί πρέπει να βρει τρόπο να το πει στους γονείς του. Κάποιοι το κρύβουν. Και που θα πάνε την άλλη μέρα; Λογικά θα γυρνάνε στους δρόμους, θα κάνουν βλακείες, θα πάρουν με κακό μάτι τον καθηγητή που τους απέβαλε. Θα μισήσουν και το σχολείο γιατί νομίζουν πως επειδή είναι ένας καθηγητής αυστηρός, είναι και οι άλλοι.[...] Μας λέγανε πως οι καθηγητές είναι σαν δεύτεροι γονείς. Αυτό δεν το ένιωσα πραγματικά ποτέ. Όντως, και οι γονείς σε τιμωρούν, αλλά δε σε διώχνουν απ' το σπίτι, όπως κάνουν οι καθηγητές απ' το σχολείο με τις αποβολές.

Το σχολείο με έδιωξε γιατί δε με τραβούσε. Από μικρός ήμουν άτακτος, όμως αυτοί (και μιλώ για τους καθηγητές) δε μου φέρθηκαν όπως θα έπρεπε. Μετά άρχισε να μη μου αρέσει το σχολείο. Να πηγαίνω και να κοιμάμαι μέσα στην τάξη. Πήγαινα με την προϋπόθεση: "Ό, τι κάτσει... αν περάσω, πέρασα". Και έτσι ήρθαν οι αλητείες. Να γυρνάω από δω κι από κει, να πηγαίνω σχολείο μόνο για να βλέπω φίλους και φίλες. Ζήλευα που μερικοί περνούσαν και συνέχιζαν, ενώ εγώ έμενα και έτσι ήθελα να ξεχωρίζω. Φταίω πολύ κι εγώ και το συνειδητοποιώ τώρα, μέσα από τη φυλακή. [...]

Από εδώ τώρα, έχω καταλάβει τα λάθη μου και ζενερώνω με εμένα και μ' αυτά που έχασα. Θα ένιωθα πιο ωραία αν είχα ένα απολυτήριο Λυκείου και είχα προχωρήσει. Ίσως να μην ήμουν και εδώ. Όχι ότι νιώθω αγράμματος, γιατί ξέρω γράμματα. Μου τα έμαθε ο δρό, .c ~ »

Ανώνυμη μαρτυρία κρατουμένου του Ε.Κ.Κ.Ν. Βόλου

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ – ΣΧΟΛΙΚΟΣ ΘΕΣΜΟΣ, ΣΧΟΛΙΚΗ ΑΠΟΤΥΧΙΑ, ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΣ

1. Ο θεσμός του σχολείου

Με την έννοια *σχολείο* ορίζουμε ένα σύστημα μέσα στο οποίο ασκούνται κοινωνικές αλληλεπιδράσεις και αποτελείται από ένα συγκεκριμένο δυναμικό. Είναι μια οργανωμένη κοινωνική ενότητα με νομική σύσταση και οργανωμένα στοιχεία όπως είναι οι τάξεις, τα αναλυτικά προγράμματα, οι διάφοροι κανόνες και οι κυρώσεις. Το σχολείο είναι ένας οργανισμός (Hierdeis, 1983 & Scott, 1986 στο: Κωνσταντίνου, 1997, 69), ο οποίος εφόσον πρόκειται να αποτελέσει ένα αναπόσπαστο κομμάτι της κοινωνίας, θα πρέπει να δικαιολογεί και την ύπαρξή του σ' αυτήν. Μέσα σε αυτό υπάρχουν συγκεκριμένα άτομα (παιδαγωγοί, διευθυντές, μαθητές), τα οποία διαδραματίζουν έναν καθορισμένο ρόλο με συγκεκριμένο σκοπό. Οι λειτουργίες του σχολείου καθορίζονται από άλλα αρμόδια άτομα ή ομάδες (π.χ. Παιδαγωγικό Ινστιτούτο). Το σχολείο, επειδή ακριβώς αποτελεί ένα κοινωνικό υπόστρωμα, μέσα από τους τίτλους σπουδών που προσφέρει στους μαθητές, δημιουργεί προϋποθέσεις επαγγελματικής αποκατάστασης και κοινωνικής ανέλιξης. Σύμφωνα με τα παραπάνω, δι κρίνουμε ότι το σχολείο αποτελείται από τρία διαφορετικά επίπεδα. Το πρώτο αφορά τους κοινωνικούς θεσμούς και προϋποθέσεις και πιο συγκεκριμένα, την σχολική κοινωνικοποίηση που επέρχεται μέσα από αυτό. Το δεύτερο στάδιο τον καταμερισμό και την οργάνωση των σχολικών λειτουργιών και το τρίτο στάδιο απευθύνεται στα πρόσωπα που αποτελούν το δυναμικό και συμμετέχουν στις σχολικές διαδικασίες (Κωνσταντίνου, 1997, 70).

2. Λειτουργίες του σχολείου

Το σημερινό σχολείο έφτασε στη μορφή που το συναντάμε, έπειτα από την κοινωνικοπολιτισμική και πολιτικο-οικονομική ανάπτυξη των χωρών (της Α. Ευρώπης κυρίως, τον 18ο και 19ο αι.) (Κωνσταντίνου, 1997, 74). Σημαντικότερο σημείο αναφοράς για το σχολείο αποτελεί η μετάβασή του από τις παλιές μεθόδους διδασκαλίας στις καινούριες, στις αρχές του 20ου αι. Τότε, έγιναν μεταρρυθμίσεις

κατά τις οποίες άλλαξε ο τρόπος διδασκαλίας, καθώς επίσης και οι σχέσεις μεταξύ διδάσκοντα και μαθητή. Οι σημαντικότερες αλλαγές που επήλθαν και συνέβαλαν στη ριζική αλλαγή του σχολείου, πραγματοποιήθηκαν στις παιδαγωγικές, ψυχολογικές και κοινωνιολογικές αντιλήψεις της εποχής (Ξωχέλλης, 1986, 11-12). Μέσα στο σχολείο το κάθε άτομο έχει συγκεκριμένη λειτουργία και αλληλεπιδρά με όλα τα υπόλοιπα. Το σχολείο αποκαλείται *παιδαγωγικός οργανισμός* (Κωνσταντίνου, 1997, 75) γιατί μέσα σε αυτό πραγματοποιούνται συγκεκριμένες παιδαγωγικές διαδικασίες. Οι διαδικασίες αυτές έχουν ως βάση το άτομο ξεχωριστά, αλλά και το κοινωνικό σύνολο με την ευρύτερη σημασία του. Το σχολείο αποσκοπεί στο να διαμορφώσει έτσι τις προσωπικότητες των νέων, ώστε να αποκτήσουν ταυτότητα και κοινωνική υπόσταση και να μπορέσουν να αντεπεξέλθουν στις απαιτήσεις της κοινωνίας ως κοινωνικές οντότητες. Το σχολείο οφείλει να κοινωνικοποιεί και να εκπαιδεύει με τέτοιο τρόπο τους μαθητές, ώστε να μπορούν να προσαρμοστούν μέσα στο κοινωνικό περιβάλλον στο οποίο προορίζονται να επιβιώσουν, να συμβιώσουν και να παράγουν έργο. Οι λειτουργίες του σχολείου, οι οποίες υποστηρίζονται από τις περισσότερες θεωρίες είναι τέσσερις: α) Ιδεολογική ή κοινωνικοποιητική λειτουργία, β) Τεχνική ή μαθησιακή λειτουργία, γ) Επιλεκτική λειτουργία, δ) Κουστωδιακή λειτουργία (Κωνσταντίνου, 1997, 75-78).

Ιδεολογική ή κοινωνικοποιητική λειτουργία είναι η λειτουργία που προωθεί το κοινωνικοπολιτιστικό σύστημα. Πιο συγκεκριμένα η λειτουργία αυτή αποσκοπεί στον προσανατολισμό των μαθητών, στην κοινωνικοποίηση, στην προσφορά αξιών, στην προσαρμογή τους σε κανόνες και στην ανάπτυξη αντιλήψεων. Μάλιστα, στα πλαίσια της συγκεκριμένης λειτουργίας η συμπεριφορά και συμμόρφωση των μαθητών αποτελεί βασικό κριτήριο αξιολόγησής τους. Σε αντίθετη περίπτωση, όπου οι μαθητές δε συμμορφώνονται σύμφωνα με τις αντιλήψεις και τις πρακτικές του σχολείου, είναι πολύ πιθανό να τους επιβληθούν ορισμένες κυρώσεις. Είναι η λειτουργία που αναφέρεται στο σύστημα νομιμοποίησης.

Τεχνική ή μαθησιακή λειτουργία ονομάζεται η λειτουργία κατά την οποία οι μαθητές διδάσκονται κατά βάση τις χρηστικές αξίες. Σκοπός της λειτουργίας αυτής είναι να παρέχει στους μαθητές τεχνικά προσόντα, όπως γνώσεις και δεξιότητες, να διδάξει γραφή, ανάγνωση, αριθμηση και γενικότερα να αναπτύξει όλες τις ικανότητες που θα τους χρειαστούν στην κοινωνική ζωή και στο σύστημα επαγγελματιών και απασχόλησης.

Επιλεκτική λειτουργία είναι αυτή που ασχολείται περισσότερο με την αξιολόγηση

του μαθητή και συγχωνεύει μέσα της τις δύο πρώτες λειτουργίες. Πιο συγκεκριμένα, σ' αυτή τη λειτουργία παίρνουν μέρος διαδικασίες εξετάσεων και βαθμολόγησης. Καθορίζει ποια κοινωνική θέση προορίζεται να λάβει ο κάθε μαθητής σύμφωνα με τους τίτλους σπουδών και ταυτόχρονα, αποσκοπεί στην κοινωνική του ενσωμάτωση. Απευθύνεται στο σύστημα αναπαραγωγής.

Κουστοδιακή λειτουργία είναι αυτή η οποία φροντίζει τους μαθητές στο σχολείο, ώστε να διαθέσει στους γονείς τον ελεύθερο χρόνο για εργασία. Στην ουσία, απαλλάσσει τους γονείς από τα παιδαγωγικά τους καθήκοντα και την κηδεμονία και προσφέρει μεγαλύτερο εργατικό δυναμικό στην κοινωνία και ασφαλή φύλαξη στους μαθητές. Η λειτουργία αυτή αναφέρεται στο σύστημα της πρόνοιας.

3. Ο ρόλος του εκπαιδευτικού

Οι περισσότεροι ρόλοι στα επαγγέλματα που ασκούν οι άνθρωποι είναι συγκεκριμένοι και καθορισμένοι, ενώ ο ρόλος του εκπαιδευτικού δεν είναι πάντα έτσι και γι' αυτό συναντάει κάποιες δυσχέρειες. Αυτό συμβαίνει γιατί το σχολείο διαδραματίζει πολλαπλό ρόλο στην κοινωνία, επομένως, πολλαπλό ρόλο διαδραματίζει και ο εκπαιδευτικός, εφόσον οι κοινωνικοί φορείς που τον επηρεάζουν έχουν πολλές απαιτήσεις οι οποίες κάθε τόσο μετασχηματίζονται. Άρα, είναι πολύ δύσκολο για τον εκπαιδευτικό να εντάξει τις προσδοκίες της κοινωνίας στο ρόλο του, όταν αυτές συνεχώς μεταβάλλονται. Έτσι, από τη μη εκπλήρωση των προσδοκιών αυτών δημιουργούνται συγκρούσεις και πλήττουν την αρμονία της κοινωνίας (Κωνσταντίνου, 1997, 84-85). Μια ακόμα δυσκολία που συναντούν οι εκπαιδευτικοί προσπαθώντας να διατελέσουν σωστά το ρόλο τους, είναι ότι δεν μπορούν να συνδυάσουν τις ικανότητες, τα ενδιαφέροντα και τις ανάγκες των μαθητών με τις σχολικές προσδοκίες (αναλυτικά προγράμματα κ.τ.λ.), καθώς επίσης και με τις προσδοκίες της κοινωνίας (εργασία κ.τ.λ.). Για το πρόβλημα αυτό έχουν διατυπωθεί διάφορες δεοντολογικές θεωρίες (Κωνσταντίνου, 1997, 85), οι οποίες υποστηρίζουν ότι για τη λύση του προβλήματος χρειάζεται μια εξιδανικευμένη μορφή ενάρτεου εκπαιδευτικού. Κάτι τέτοιο όμως, δεν είναι εφικτό να υποστεί πρακτικά, καθώς δεν μπορεί μ' αυτόν τον τρόπο να υπάρξει συσχέτιση θεωρίας και πράξης.

Επειδή, λοιπόν, κάτι τέτοιο θα ήταν αδύνατο να πραγματοποιηθεί. Ο ρόλος του εκπαιδευτικού διαμορφώνεται σύμφωνα με τις τέσσερις λειτουργίες του σχολείου. Οι

επιμέρους ρόλοι του εκπαιδευτικού συνάδουν απόλυτα με τις τέσσερις αυτές λειτουργίες. Πιο συγκεκριμένα, οι τέσσερις ρόλοι κατατάσσονται στις εξής κατηγορίες: του παιδαγωγού, του διδασκάλου, του αξιολογητή, και του φύλακα.

Ξεκινώντας από το ρόλο του *παιδαγωγού*, θα πρέπει να αναφερθεί, ότι σημαντική θέση κατέχουν οι διαδικασίες της αγωγής και της κοινωνικοποίησης. Ο εκπαιδευτικός είναι υπεύθυνος να μεταλαμπαδεύσει στους μαθητές αξίες, προσδοκίες, προσανατολισμούς και όλα εκείνα τα εφόδια που θα τους χρειαστούν ώστε να διαμορφωθεί η προσωπικότητά τους. Ο εκπαιδευτικός μέσα από την παιδαγωγική του κατάρτιση επιδιώκει να καλλιεργήσει την ταυτότητα του κάθε μαθητή, λαμβάνοντας υπόψιν του τις ικανότητες και τις ανάγκες του καθενός. Ταυτόχρονα όμως, προσπαθεί να ακολουθήσει και τα αναλυτικά προγράμματα για να συμβάλει στους σκοπούς της σχολικής πραγματικότητας (Κωνσταντίνου, 1997, 86-87).

Σχετικά με το ρόλο του *διδασκάλου*, ο εκπαιδευτικός στην περίπτωση αυτή καλείται να πραγματοποιήσει τη διδασκαλία σύμφωνα με τα αναλυτικά προγράμματα, τα σχολικά εγχειρίδια, τις εγκυκλίους κ.τ.λ. Ο εκπαιδευτικός οφείλει να προσφέρει στους μαθητές τεχνικές γνώσεις και ικανότητες, όπως ανάγνωση, γραφή και αριθμηση. Για να επιτύχει αυτόν το σκοπό, θα πρέπει και ο ίδιος να διαθέτει τις ανάλογες γνώσεις και την ανάλογη διδακτική κατάρτιση. Μέσα απ' αυτόν το ρόλο ο εκπαιδευτικός ικανοποιεί τις ανάγκες και ικανότητες των μαθητών, αλλά ταυτόχρονα και τις ανάγκες της κοινωνίας. Αυτό συμβαίνει γιατί ο εκπαιδευτικός εφοδιάζει το μαθητή με όλες τις απαραίτητες τεχνικές γνώσεις και όλα τα απαραίτητα επαγγελματικά προσόντα, ώστε να καταστεί ικανός να προσφέρει με τρόπο αποτελεσματικό στην αγορά εργασίας της κοινωνίας (Κωνσταντίνου, 1997, 87).

Με βάση την επιλεκτική λειτουργία του σχολείου, ο *αξιολογητής* εκπαιδευτικός είναι υπεύθυνος να ελέγχει και να αξιολογεί την πρόοδο των μαθητών. Ο εκπαιδευτικός μέσα από αυτή τη διαδικασία παρατηρεί αν έχουν επιτευχθεί οι διδακτικοί στόχοι του μαθήματος. Επιπλέον, με τον τρόπο αυτόν, διευκολύνεται στο να κατανοήσει ποια είναι τα μειονεκτήματα και τα πλεονεκτήματα των μεθόδων διδασκαλίας που εφάρμοσε, έτσι ώστε να συνεχίσει ή όχι να τις εφαρμόζει. Μέσα απ' τη διδασκαλία αυτή λοιπόν, βελτιώνεται η ποιότητα του μαθήματος. Έπειτα, ο εκπαιδευτικός έχει την ευκαιρία να κατανοήσει ποιες ανάγκες έχει ο κάθε μαθητής, ώστε να τον ενισχύσει και να τον βοηθήσει ανάλογα. Τέλος, μέσα από τις διαδικασίες αξιολόγησης των μαθητών ο εκπαιδευτικός τους «κατηγοριοποιεί» στους επαγγελματικούς τομείς της κοινωνίας (Κωνσταντίνου, 1997, 87-88).

Σύμφωνα με την Κουστωδιακή λειτουργία του σχολείου, ο φύλακας εκπαιδευτικός είναι αρμόδιος για τη φροντίδα και τη φύλαξη των μαθητών. Ο εκπαιδευτικός οφείλει να προσφέρει στους μαθητές ένα ασφαλές περιβάλλον και να μεριμνά για την αξιοπρεπή διαβίωσή τους στο σχολείο (Κωνσταντίνου, 1997, 88).

4. Το σχολείο ως μέσο κοινωνικοποίησης

Ο κάθε άνθρωπος έχει το δικαίωμα κα: την υποχρέωση της μάθησης. Μέσα από τη διαδικασία της μάθησης οι νέοι κοινωνικοποιούνται επειδή καλούνται να συνυπάρξουν και να συνεργαστούν μαζί με άλλους μέσα στην κοινότητα της σχολικής πραγματικότητας. Η σχολική κοινωνικοποίηση υποστηρίζεται κυρίως από δύο θεωρίες: α) τη δομική-λειτουργική θεωρία και β) τη θεωρία της συμβολικής αλληλεπίδρασης.

Σύμφωνα με την πρώτη θεωρία, η κοινωνικοποίηση επέρχεται μέσα από το χώρο της σχολικής τάξης, όπου τα παιδιά προσαρμόζονται με το νέο κλίμα. Ο όρος κοινωνικοποίηση αποτελείται από τρεις επιμέρους διαδικασίες. Η πρώτη διαδικασία είναι αυτή κατά την οποία οι μαθητές αναπτύσσουν τα προσόνια τους, ώστε να προσφέρουν δημιουργικά στην κοινωνία. Η δεύτερη διαδικασία έχει σχέση με τη κατανομή θέσης εργασίας στο κάθε άτομο και η τρίτη σχετίζεται με τις αξίες και τη σωστή συμπεριφορά που πρέπει να έχει το κάθε άτομο, ώστε να εντάσσεται ομαλά στο κοινωνικό περιβάλλον (Ξωχέλλης, 1986, 27-28).

Όσον αφορά τη θεωρία της συμβολικής αλληλεπίδρασης, αυτή έσκησε έντονη κριτική στην πρώτη, θεωρώντας ότι η δομική-λειτουργική θεωρία δίνει πολύ μεγάλη έμφαση στον τρόπο προσαρμογής του ατόμου μέσα στο κοινωνικό σύνολο. Η θεωρία της συμβολικής αλληλεπίδρασης ασχολείται κυρίως με την ολοκλήρωση της προσωπικότητας των νέων και την διαμόρφωση της κοινωνικής τους ταυτότητας (Ξωχέλλης, 1986, 29).

Οι έρευνες που έχουν γίνει με σκοπό τη μελέτη της σχολικής κοινωνικοποίησης, έχουν λάβει μεγάλες προεκτάσεις και εξετάζουν κυρίως τους τομείς της σχολικής κοινωνικοποίησης και της κοινωνίας γενικότερα. Το σχολείο μέσα από τις λειτουργίες του, έχει διαπιστωθεί, ότι εξυπηρετεί κυρίως τα μεσαία και ανώτερα κοινωνικά στρώματα. Σύμφωνα με την παραπάνω διαπίστωση, η κοινωνικοποίηση που επέρχεται μέσα από το σχολείο αφορά, επίσης, τα μεσαία και ανώτερα κοινωνικά

στρώματα κυρίως. Αυτή η τάση του σχολείου αυξάνεται όλο και περισσότερο με το σύστημα αξιολόγησης των μαθητών, καθώς επίσης και μέσα από τις ίδιες τις επιλογές των μαθητών για εκπαίδευση στις διάφορες σχολικές βαθμίδες. Επιπλέον, ένα ακόμα στοιχείο που προκύπτει μέσα από τις έρευνες, είναι ότι ο βαθμός κοινωνικοποίησης των μαθητών διαφοροποιείται ανάλογα με το κοινωνικό στρώμα στο οποίο ανήκει ο κάθε μαθητής. Πιο συγκεκριμένα, στα μεσαία και ανώτερα κοινωνικά στρώματα παρατηρείται η επιβολή της αυτονομίας και της αυτενέργειας στους μαθητές, γεγονός που συμβάλλει στην ομαλή ανάπτυξη και προσαρμογή τους. Αντιθέτως, στα κατώτερα κοινωνικά στρώματα μεγάλη σημασία δίνεται, κυρίως, στην έννοια της πειθαρχίας και στον τρόπο επιβολής της στους μαθητές, κάτι που δυσχεραίνει τη διαδικασία της κοινωνικοποίησης. Ο βαθμός κοινωνικοποίησης των μαθητών επηρεάζεται επιπλέον, απ' το φύλο και τον τύπο σπουδών που επιλέγει ο καθένας. Ένα ακόμα σημαντικό στοιχείο που προκύπτει από τις έρευνες είναι, ότι η κοινωνικοποίηση συσχετίζεται με την έννοια της νοητικής ανάπτυξης των μαθητών. Έπειτα, και η προέλευση των εκπαιδευτικών αποτελεί ένα σημαντικό παράγοντα που επηρεάζει τη σχολική κοινωνικοποίηση. Αυτό συμβαίνει γιατί, οι εκπαιδευτικοί που προέρχονται από μεσαία κοινωνικά στρώματα έχουν δεχθεί και αφομοιώσει τη σχολική κοινωνικοποίηση και τώρα με τη σειρά τους τη μεταβιβάζουν στους μαθητές. Οι εκπαιδευτικοί, ανάλογα με την κοινωνική τους προέλευση χρησιμοποιούν μια συγκεκριμένη διάλεκτο. Το γεγονός αυτό σε κάποιους μαθητές επιδρά θετικά και σε κάποιους αρνητικά, όσον αφορά τη γλωσσική τους συμπεριφορά, που αποτελεί στοιχείο κοινωνικοποίησης. Για τη βελτίωση, επομένως, του βαθμού κοινωνικοποίησης στο σχολικό χώρο, θα πρέπει να επέλθουν ορισμένες μεταρρυθμίσεις στις μεθόδους διδασκαλίας και στις διαδικασίες αξιολόγησης (Ξωχέλλης, 1986, 30- 32).

5. Σχολική αποτυχία

Κάθε κοινωνία παρέχει στα μέλη της διάφορες δυνατότητες και στόχους, οι οποίοι αντανακλώνται τόσο στο ατομικό όσο και στο συλλογικό συμφέρον και ενδιαφέρον. Κάποιοι από τους στόχους αυτούς όμως, γίνονται αντικείμενο διεκδίκησης από τα μέλη της κοινωνίας, γεγονός που συμβάλλει στην ανάπτυξη του ανταγωνιστικού πνεύματος και στη σπανιότητα των στόχων. Η προσέγγιση των κοινωνικών και

παραγωγικών αυτών στόχων, διαβαθμίζονται έτσι, ώστε να διατάσσουν με ιεραρχικό τρόπο τα μέλη της κοινωνίας. Άρα, ο λόγος που γίνεται για κοινωνίες ίσων ευκαιριών δεν ισχύει, γιατί τα αγαθά που υποτίθεται ότι ανταποκρίνονται σε όλα τα μέλη, τελικά, ανταποκρίνονται σε ορισμένα μέλη της κοινωνίας. Η πιθανότητα της επιτυχίας ή της αποτυχίας του κάθε μέλους προσδιορίζεται από τη σπανιότητα των στόχων, τη διαβαθμισμένη προσέγγισή τους, καθώς επίσης και από το ανταγωνιστικό κλίμα που δημιουργείται κατά τη διεκδίκησή τους. Σύμφωνα με τα παραπάνω συμπεραίνουμε, πως η επιτυχία και η αποτυχία είναι αναπόσπαστο κομμάτι της ζωής του καθενός και πως οι ενέργειες του κάθε μέλους ενδέχεται να αποτύχουν. Κατ' επέκταση, και οι στόχοι του σχολείου εμπεριέχουν την πιθανότητα της αποτυχίας και στην προκειμένη περίπτωση αναφέρεται ο όρος της σχολικής αποτυχίας (Δήμου, 1999, 33).

Οι περισσότερες απόψεις που έχουν διατυπωθεί με σκοπό να ερμηνεύσουν τον ορισμό της σχολικής αποτυχίας, παρά τις διαφοροποιήσεις στον τρόπο απόδοσης τους, συγκλίνουν. Υποστηρίζουν πως η σχολική αποτυχία είναι η μη κατάκτηση των διδακτικών και μαθησιακών στόχων από το μαθητή. Ωστόσο, η σχολική αποτυχία εμπεριέχει κάποιους παράγοντες που θα πρέπει να διευκρινιστούν για τη σαφέστερη απόδοση του νοήματός της. Το φαινόμενο του προβλήματος προκύπτει από το συνδυασμό ατομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών παραγόντων. Η σχολική αποτυχία σχετίζεται με την κατάσταση εκείνη του μαθητή που έχει αρνητικό χαρακτήρα και τον καθιστά ανίκανο να διεκδικήσει τις ευκαιρίες που δύνανται. Επιπλέον, το φαινόμενο αναφέρεται στην αδυναμία προσέγγισης των διδακτικών και μαθησιακών στόχων απ' τους μαθητές μέσα σ' ένα πλαίσιο αξιολόγησης με κοινωνικούς όρους, που εφαρμόζεται στο σχολείο. Η σχολική αποτυχία διαθέτει κοινωνικό χαρακτήρα και συμβάλλει στη μείωση της κοινωνικής συμμετοχής και διεκδίκησης του μαθητή. Περιγράφει αρνητικά μια αξιολογημένη κατάσταση, είτε για τον ίδιο το μαθητή, είτε για τη σταδιοδρομία του. Αν και η σχολική αποτυχία είναι στενά συνυφασμένη με τον κοινωνικό αποκλεισμό, δεν αποτελούν όλες οι περιπτώσεις της αίτιο αυτού (Δήμου, 1999, 34).

Πιο συγκεκριμένα, η σχολική αποτυχία σχετίζεται με φαινόμενο του κοινωνικού αποκλεισμού όταν αναφέρεται στην κοινωνική υποβάθμιση του μαθητή. Κάποιοι μαθητές που προέρχονται από χαμηλά κοινωνικά στρώματα ή από μειονοτικές κοινωνικές ομάδες κινδυνεύουν άμεσα από τον κοινωνικό αποκλεισμό, εφόσον έχουν αποκτήσει μια υποβαθμισμένη κοινωνική ταυτότητα. Τέτοιοι μαθητές

λοιπόν, πριν καν επισκεφθούν το σχολείο έχουν στιγματιστεί και αξιολογηθεί απ' την κοινωνία. Σε τέτοιες περιπτώσεις η σχολική αποτυχία επιβεβαιώνει την κοινωνική τους υποβάθμιση και ενισχύει τον κοινωνικό αποκλεισμό των μαθητών αυτών.

Αντιθέτως, η σχολική αποτυχία διαδραματίζει διαμορφωτικό ρόλο στην προσπάθεια κοινωνικής καθαίρεσης. Στην περίπτωση αυτή, κατατάσσει τον μαθητή στα κατώτερα κοινωνικά επίπεδα, αναγκάζοντάς τον μέσα από κοινωνικές διαδικασίες να αναλάβει έναν υποβαθμισμένο και αρνητικό ρόλο. Η σχολική αποτυχία συμβάλλει έτσι στην ηθική και κοινωνική απόπλιση του μαθητή. Συνοψίζοντας, γίνεται αντιληπτό ότι η σχολική αποτυχία αφενός διαδραματίζει επικυρωτικό ρόλο και αφετέρου διαμορφωτικό. Σε κάθε περίπτωση όμως, οδηγεί στον κοινωνικό αποκλεισμό (Δήμου, 1999, 36).

5.1 Βασικοί παράγοντες σχολικής αποτυχίας

5.1.1 Κοινωνικές ανισότητες

Από πολλές έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί διαπιστώνεται πως οι περισσότεροι μαθητές οι οποίοι αποτυγχάνουν στο σχολείο, με αποτέλεσμα πολλές φορές να το εγκαταλείπουν, προέρχονται από τα κατώτερα ή μεσαία κοινωνικά στρώματα. Μέχρι και τη δεκαετία του 1960 η εξήγηση που είχε δοθεί με σκοπό να ερμηνεύσει το φαινόμενο αυτό, ήταν πως όλοι αυτοί οι μαθητές δεν τα καταφέρνουν στο σχολείο γιατί δεν είναι εφοδιασμένοι με τα απαραίτητα αγαθά από τη φύση ή από το θεό. Δεν είναι προικισμένοι με όλες αυτές τις ικανότητες που διαθέτουν οι μαθητές από ανώτερα κοινωνικά στρώματα, γι' αυτό άλλωστε αποτυγχάνουν και στο σχολείο. Την άποψη αυτή επιβεβαίωσε αργότερα και η επιστήμη της Ψυχολογίας μέσα από τα τεστ νοημοσύνης. Αργότερα βέβαια, η θεωρία αυτή αναθεωρήθηκε από την επιστήμη της Κοινωνιολογίας της Εκπαίδευσης, η οποία υποστήριξε πως η σχολική αποτυχία δεν οφείλεται στο γεγονός πως οι μαθητές δεν είναι εφοδιασμένοι με τα κατάλληλα «δώρα», αλλά οφείλεται στο γεγονός πως δεν διαθέτουν τις κατάλληλες κοινωνικές προϋποθέσεις. Γύρω απ' τη φύση αυτήν άποψη της σχολικής αποτυχίας, η οποία επέρχεται λόγω κοινωνικής ανισότητας έχουν διατυπωθεί κάποιες επιμέρους θεωρίες (Μυλωνάς, 2009, 45-46).

Οι θεωρίες αυτές που ερμηνεύουν την κοινωνιολογική υπόσταση του φαινομένου

της σχολικής αποτυχίας διακρίνονται σε δυο κατηγορίες. Η πρώτη κατηγορία περιλαμβάνει τους εξωγενείς παράγοντες του φαινομένου, αυτούς δηλαδή που λειτουργούν ανεξάρτητα από το υποκείμενο και συνήθως αναφέρονται στον παράγοντα της κοινωνίας (*αντικειμενιστικές θεωρίες*). Η δεύτερη κατηγορία περιλαμβάνει τον παράγοντα του υποκειμένου και συγκεκριμένα αναφέρεται στις καταστάσεις και τα φαινόμενα που δημιουργεί το ίδιο το άτομο (*ατομιστικές ή υποκειμενιστικές θεωρίες*) (Μυλωνάς, 2009, 46, 49).

Αναλυτικότερα, ως προς την πρώτη κατηγορία, ο παράγοντας της κοινωνίας διερευνάται ως σύνολο, το οποίο ρυθμίζεται από το σύστημά της. Το υποκείμενο δεν ευθύνεται για το φαινόμενο της σχολικής αποτυχίας, αλλά τα εξωτερικά ερεθίσματα που προέρχονται από την κοινωνία είναι υπαίτια γι' αυτό. Αυτά είναι που κατευθύνουν το άτομο και προσδιορίζουν τις λειτουργίες του, με αποτέλεσμα αυτό να μη μπορεί να δράσει αυτοβούλως. Η σχολική αποτυχία είναι αίτιο των εξωγενών πιέσεων, των επιδράσεων της κοινωνίας προς το άτομο, που προσδιορίζουν τις δράσεις του. Μία από τις θεωρίες αυτές υποστηρίζει πως η κάθε κοινωνία αποτελείται από κοινωνικά φαινόμενα τα οποία δημιουργούνται από τους πολίτες της. Αυτά, λοιπόν, καθορίζουν τον τρόπο λειτουργίας του κάθε ατόμου και δεν δίνουν περιθώρια στο κάθε άτομο να συμπεριφερθεί όπως αυτό κρίνει και επιθυμεί. Άλλη θεωρία υποστηρίζει πως μέσα σε μια καπιταλιστική κοινωνία υπάρχει διαχωρισμός των ατόμων σε δυο κατηγορίες: α) στους κεφαλαιούχους, οι οποίοι διαθέτουν τα μέσα παραγωγής και το κεφάλαιο και β) στους εργαζόμενους οι οποίοι προσφέρουν τη δύναμή τους. Έτσι, η κοινωνία χωρίζεται σε δύο τάξεις και καθορίζει το μέλλον του καθενός απ' τα άτομα που τη συγκροτούν. Μέσα από αυτήν τη άποψη επέρχεται η σχολική αποτυχία, αφού τα κατώτερα και μεσαία κοινωνικά στρώματα διαθέτουν προϋποθέσεις για την αποτυχία, ενώ τα ανώτερα κοινωνικά στρώματα διαθέτουν όρους επιτυχίας. Σ' αυτό το αποτέλεσμα συμβάλλει και το σχολείο, καθώς μέσα από αυτό ενισχύεται η διαφοροποίηση αυτή των δύο κοινωνικών τάξεων. Επιπλέον, στην κατηγορία των αντικειμενιστικών θεωριών κατατάσσονται και αυτές που στηρίζονται στον παράγοντα του συστήματος. Υποστηρίζουν πως όλα είναι με τέτοιο τρόπο ρυθμισμένα και δομημένα, ώστε να διατηρείται η ισορροπία στην κοινωνία κι αν τυχόν διαταραχθεί, να μπορέσει να αποκατασταθεί η τάξη. Όλα αυτά τα στοιχεία προκαθορίζουν τις λειτουργίες, τον τρόπο συμπεριφοράς και τα όρια του κάθε ατόμου μέσα στην κοινωνία. Οι προκαθορισμένες αυτές λειτουργίες της κοινωνικής θέσης του καθενός καθορίζουν τις προϋποθέσεις που θα οδηγήσουν το κάθε άτομο στην

σχολική επιτυχία ή αποτυχία. Όλες αυτές οι θεωρίες υποστηρίζουν πως τα άτομα δεν είναι ελεύθερα να ενεργήσουν με τον τρόπο που θέλουν, αλλά υπόκεινται στις πιέσεις που τους υποβάλλει η κοινωνία (Μυλωνάς, 2009, 46-48).

Αντιθέτως, οι ατομιστικές-υποκειμενιστικές θεωρίες υποστηρίζουν ότι η κοινωνία επηρεάζει τον καθένα θετικά, προσπαθώντας να τον προστατέψει και να του παρέχει δικαιώματα και ελευθερίες. Στη περίπτωση αυτή, το κάθε άτομο λειτουργεί αυτόνομα και μέσα από τις πράξεις αυτού διαμορφώνεται η κοινωνία. Το επίκεντρο αυτή τη φορά είναι το υποκείμενο και όχι η κοινωνία. Οι θεωρίες αυτές διατυπώνουν ότι ένας μαθητής που προέρχεται από κατώτερα ή μεσαία κοινωνικά στρώματα είναι ικανός μέσα από τις λειτουργίες του να αντιστρέψει τις προϋποθέσεις αποτυχίας σε προϋποθέσεις επιτυχίας και να δημιουργήσει θετικούς όρους για το μέλλον του. Έτσι εξηγείται άλλωστε, πώς ένα ποσοστό μαθητών που προέρχονται από κατώτερα ή μεσαία κοινωνικά στρώματα μπορεί να επιτύχει στο σχολείο, ενώ ένα ποσοστό των ευνοημένων μαθητών μπορεί να αποτύχει. Η σχολική αποτυχία ή επιτυχία στην προκειμένη περίπτωση είναι υπόθεση της προσωπικής μετοχής του κάθε μαθητή στις σχολικές διαδικασίες (Μυλωνάς, 2009, 48-50).

5.1.2 Δυσλειτουργικές οικογένειες

Η οικογένεια είναι ένα σύστημα, δηλαδή ένα «όλο» που αποτελείται από διάφορα μέρη. Τα μέρη αυτά σύμφωνα με τις σχέσεις που αναπτύσσουν μεταξύ τους διαμορφώνουν και τη λειτουργία του όλου συστήματος. Το ζωντανό αυτό σύστημα λειτουργεί σύμφωνα με ορισμένες αρχές, οι οποίες είναι (Παπαδιώτη-Αθανασίου, 1999, 366-369) :

Η λειτουργία του συστήματος ως ΟΛΟ. Στην περίπτωση αυτή, η συμπεριφορά του κάθε ατόμου μέσα στην οικογένεια συμβάλλει στο αποτέλεσμα της συμπεριφοράς της οικογένειας σαν σύνολο. Αν δηλαδή ένα παιδί παρουσιάζει πρόβλημα μέσα στην οικογένεια, αυτό δεν ερμηνεύεται ως προσωπικό πρόβλημα, αλλά ως αποτέλεσμα της δυσλειτουργίας που παρουσιάζει όλη η οικογένεια. Η οικογένεια αποτελεί το στενότερο περιβάλλον του κάθε παιδιού, επομένως η προβληματική συμπεριφορά του παιδιού είναι αποτέλεσμα της προβληματικής συμπεριφοράς όλης της οικογένειας. Για το λόγο αυτό όταν μια τέτοια περίπτωση καλείται να εξεταστεί από ειδικούς, εξετάζεται στο πλαίσιο όλης της οικογένειας. Δεν εξετάζεται δηλαδή, μόνο το παιδί

που παρουσιάζει τη δυσλειτουργία, αλλά ολόκληρη η οικογένεια εφόσον είναι υπεύθυνη για τη συμπεριφορά αυτή.

Η αρχή της ομοιότητας. Στην περίπτωση αυτή το κάθε σύστημα οφείλει να διατηρεί την ισορροπία του παραμένοντας στην ίδια κατάσταση (Miller, 1965 στο: Παπαδιώτη-Αθανασίου, 1999, 367-368). Όταν λοιπόν σε ορισμένες περιπτώσεις η ισορροπία του συστήματος κινδυνεύει να χαθεί, τότε το σύστημα τείνει να αποκαταστήσει τη δυσλειτουργία. Επειδή τα παιδιά μέσα σε μια οικογένεια αποτελούν τους πιο ευαίσθητους και αδύναμους κρίκους, επηρεάζονται άμεσα και εμφανίζουν συμπτώματα δυσλειτουργίας, όταν παρουσιάζονται προβλήματα σε αυτήν. Ένα παιδί που αναπτύσσει προβλήματα μέσα στην οικογένεια, το κάνει ασυνείδητα στην προσπάθειά του να αποκαταστήσει την τάξη, όταν η ισορροπία της απειλείται να χαθεί. Οι γονείς είναι αυτοί που θέτουν τα όρια της οικογένειας και ρυθμίζουν τη συμπεριφορά των παιδιών. Η σχέση που έχουν οι γονείς μεταξύ τους επηρεάζει σημαντικά τα παιδιά. Όταν υπάρχει δυσλειτουργία ανάμεσα στη σχέση των γονέων, τα παιδιά προκειμένου να διατηρηθεί αρμονική η σχέση αυτή αναπτύσσουν προβλήματα. Αυτό συμβαίνει για να τραβήξουν την προσοχή των γονέων τους, ώστε αυτοί να αποσυρθούν από το πρόβλημα που υπάρχει μέσα στη σχέση τους και να ασχοληθούν με το πρόβλημα των παιδιών τους. Όταν λοιπόν, οι θεραπευτές της οικογένειας καλούνταν να βοηθήσουν ένα παιδί που παρουσίαζε πρόβλημα, άφηναν πρώτα το ίδιο το παιδί να βοηθήσει τους γονείς του, που επίσης παρουσίαζαν πρόβλημα, εφόσον το πρόβλημα των γονέων ήταν η αιτία για το πρόβλημα του παιδιού. Έχει διαπιστωθεί πως στις περισσότερες περιπτώσεις που οι γονείς έλυσαν το πρόβλημά τους και συνέχισαν να συμβιώνουν αρμονικά, αλλά και σε περιπτώσεις που μετά τη θεραπεία η σχέση διαλύθηκε, τα παιδιά βελτιώθηκαν ως προς τη συμπεριφορά τους. Συμπεραίνουμε λοιπόν, πως στην αρχή της ομοιότητας ο παράγοντας προβληματικών συμπεριφορών στα παιδιά είναι τα προβλήματα των γονέων και παρουσιάζονται με απώτερο σκοπό να βελτιωθεί η σχέση των γονιών.

Η αρχή της εξέλιξης. Στην προκειμένη περίπτωση το κάθε σύστημα βρίσκεται σε μια εναλλαγή καταστάσεων. Μπορεί δηλαδή, μια δεδομένη στιγμή να ισορροπεί και μια άλλη να ανισορροπεί. Πρέπει να εξελίσσεται και να διαμορφώνεται σύμφωνα με τις αλλαγές που επέρχονται στα μέρη του, αλλά και στις αλλαγές που επέρχονται στον κοινωνικό του περίγυρο για να μπορεί να προσαρμοστεί ομαλά στις αλλαγές αυτές. Η οικογένεια τροποποιείται για να μπορεί να προσαρμοστεί στις ξεχωριστές ανάγκες του κάθε ατόμου της, αλλά ταυτόχρονα θα πρέπει να προσαρμοστεί και στις διάφορες

ανάγκες του ευρύτερου περιβάλλοντος που την περικλείει. Όταν η οικογένεια παρουσιάζει δυσλειτουργίες, τότε δεν μπορεί να τροποποιηθεί ώστε να προσαρμοστεί εύκολα στις ανάγκες των μελών της. Έτσι λοιπόν, κάποιο άτομο της οικογένειας (κυρίως τα παιδιά που είναι πιο ευαίσθητα και αδύναμα) θα παρουσιάσει πρόβλημα με σκοπό να επιφέρει την αλλαγή στο σύστημα. Το πρόβλημα που μπορεί να παρουσιάσει το παιδί αφορά κυρίως τον ψυχοσωματικό, το συναισθηματικό και το μαθησιακό τομέα και σχετίζεται τόσο με το χαρακτήρα του παιδιού, όσο και με το ιστορικό της οικογένειάς του.

Η σχολική επίδοση είναι μια υπόθεση που αφορά όλους σχεδόν τους γονείς με σκοπό να ασκείται από μέρους τους μια διαρκής πίεση προς τα παιδιά για σχολική επιτυχία. Επειδή λοιπόν το θέμα των υψηλών προσδοκιών και επιδόσεων έχει αποκτήσει μεγάλες διαστάσεις, όταν παρουσιάζεται δυσλειτουργία μέσα στην οικογένεια, είναι το πρώτο που πλήττεται από τη συμπεριφορά των παιδιών. Η σχολική επίδοση όμως, για τα παιδιά έρχεται σε δεύτερη μοίρα απ' ότι η ασφάλειά τους. Επομένως, όταν το πρόβλημα παρουσιαστεί στη σχέση των γονέων του, οι οποίοι αποτελούν τους προστάτες του, τότε το παιδί δεν νιώθει ασφάλεια και δεν μπορεί να αποδώσει αποτελεσματικά στο σχολείο (Παπαδιώτη-Αθανασίου, 1999, 369).

5.1.3 Απαισιοδοξία εκπαιδευτικών

Το σημαντικότερο κίνητρο για τις υψηλές σχολικές επιδόσεις είναι οι προσδοκίες. Οι προσδοκίες είναι ένα μέσο με το οποίο ο κάθε μαθητής παρακινείται να λειτουργήσει με τρόπο αποδοτικό για την επίτευξη ορισμένων στόχων (Heckhausen, 1980 στο: Μπασέτας, 1999, 181). Οι θετικές προσδοκίες συμβάλλουν στην αποτελεσματική και αποδοτική προσπάθεια των μαθητών. Μάλιστα έχει παρατηρηθεί πως στα αποτελεσματικά σχολεία οι προσδοκίες των εκπαιδευτικών είναι πολύ υψηλές ανεξάρτητα από τις κοινωνικές, οικονομικές ή πολιτισμικές διαφορές των μαθητών. Οι εκπαιδευτικοί θεωρούν πως όλοι οι μαθητές έχουν τη δυνατότητα αλλά και το δικαίωμα στην μάθηση (Πασιαρδής & Πασιαρδή, 2000, 22).

Αντιθέτως, οι αρνητικές προσδοκίες οδηγούν σε αρνητικά αποτελέσματα καθώς αποδυναμώνουν την επιμονή των μαθητών (Μπασέτας, 1999, 181). Στο πλαίσιο του σχολείου οι προσδοκίες του δασκάλου είναι αυτές που διαμορφώνουν τη σχέση του

με το μαθητή και συμβάλλουν κατ' επέκταση στη σχολική πορεία του. Αυτό σημαίνει πως αν οι προσδοκίες του εκπαιδευτικού για το μαθητή είναι θετικές, τότε ο μαθητής είναι πιο πιθανό ότι θα επιτύχει, ενώ αν οι προσδοκίες του δασκάλου είναι αρνητικές, τότε κατά κύριο λόγο ο μαθητής θα αποδυναμωθεί, δεν θα διαθέτει κάποιο κίνητρο για προσπάθεια και θα αποτύχει. Ένας επιτυχημένος δάσκαλος προσδοκά από τον μαθητή καλές επιδόσεις και επιτυχία. Επίσης, ο επιτυχημένος εκπαιδευτικός ακόμα κι αν ο μαθητής αποτύχει, συνεχίζει να προσδοκά θετικά αποτελέσματα και ταυτόχρονα μέσα από καινούριες εργασίες βοηθάει το μαθητή να εκπληρώσει κάποιες από τις προσδοκίες που διαθέτει γι' αυτόν. Αυτό συμβαίνει γιατί δεν υπάρχει κάτι πιο καταστροφικό για ένα νέο παιδί, απ' το να μην ελπίζει και να μην προσδοκά κανείς τίποτα από αυτό (Flitner, 1963 στο Μπασέτας, 1999, 182).

Μέσα από τη διδασκαλία οι μαθητές καταλαβαίνουν τις προσδοκίες που έχει ο δάσκαλος γι' αυτούς και έτσι συμπεριφέρονται ανάλογα, με αποτέλεσμα πολλές φορές να επιβεβαιώνουν τις προσδοκίες του δασκάλου (Μπασέτας, 1999, 183). Αν δηλαδή, ένας αδύναμος μαθητής καταλάβει πως ο δάσκαλος του δεν έχει μεγάλες προσδοκίες γι' αυτόν, κατά πάσα πιθανότητα θα μείνει στάσιμος ή θα αποδυναμωθεί κι άλλο.

Μέσα από άλλες έρευνες (Μπασέτας, 1999, 184-195) που πραγματοποιήθηκαν γύρω από το θέμα των προσδοκιών διαπιστώνεται ότι οι προσδοκίες των δασκάλων συμβάλλουν στο διαχωρισμό των μαθητών σε «καλούς» και «κακούς». Άν για τους «κακούς» μαθητές υποβόσκουν αρνητικές προσδοκίες, τότε το πιθανότερο είναι οι μαθητές αυτοί να αποτύχουν επιβεβαιώνοντας έτσι τις προσδοκίες αυτές. Παράλληλα, υπάρχει και η περίπτωση να δημιουργηθούν διάφορες συγκρούσεις και προβλήματα μεταξύ δασκάλων και μαθητών, από τη στιγμή που το σχολείο αποτελεί δυσάρεστη διαδικασία για τους μαθητές αυτούς. Αν όμως οι μαθητές αυτοί συνοδεύονται από θετικές προσδοκίες τότε υπάρχουν πολλές πιθανότητες να αποδώσουν καλύτερα με τον καιρό επιφέροντας θετικά αποτελέσματα. Όσο η αποτυχία συνεχίζεται καθ' όλη τη διάρκεια της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, τόσο πιο βέβαιος γίνεται ο αποκλεισμός των μαθητών από ανώτερες σχολικές βαθμίδες και κατ' επέκταση από τα Πανεπιστήμια και την αγορά εργασίας. Ακόμα και από τις πρώτες τάξεις του δημοτικού είναι δυνατό να αφίσει αυτος ο εκπαιδευτικός και κοινωνικός αποκλεισμός του μαθητή, αν δεν καταφέρει να τελειώσει την πρώτη δημοτικού χωρίς να κατέχει επαρκώς την ικανότητα ανάγνωσης και γραφής. Αυτό συμβαίνει γιατί δημιουργούνται κενά τα οποία τον ακολουθούν σε όλη τη μαθητική του σταδιοδρομία

και τον καθιστούν ανίκανο να επιτύχει.

Η κοινωνική προέλευση των μαθητών είναι πολλές φορές αιτία να προκαλέσει τη συμπάθεια ή εμπάθεια των εκπαιδευτικών. Έρευνες έχουν αποδείξει πως η κοινωνική καταγωγή των μαθητών επηρεάζει τη συμπεριφορά του δασκάλου απέναντί τους και καθορίζει τις προσδοκίες του γι' αυτούς. Έπειτα, η επιτυχία και η αποτυχία των μαθητών δεν επηρεάζεται στην πραγματικότητα από την προσπάθειά τους, αλλά από τις αλληλεπιδράσεις των προσδοκιών μεταξύ μαθητών και δασκάλων. Αν οι εκπαιδευτικοί αντιληφθούν τη σχολική αποτυχία ως απόρροια της κοινωνικής προέλευσης, τότε δημιουργείται ένα κλίμα απαισιοδοξίας για τους μαθητές των κατώτερων κοινωνικών στρωμάτων, με αποτέλεσμα να το αντιλαμβάνονται και να αποτυγχάνουν. Πολλές φορές οι εκπαιδευτικοί όταν εντοπίζουν τέτοιες κοινωνικές διαφορές μεταξύ των μαθητών, τους αντιμετωπίζουν υποσυνείδητα με διαφορετικό τρόπο με αποτέλεσμα η ανισότητα να ενισχύεται και σε εκπαιδευτικό επίπεδο (Μυλωνάς & Δημητριάδη, 1999, 386-388).

6. Παραβατικότητα

6.1 Ενδοσχολική παραβατικότητα

Το σχολείο που δεν παρέχει στους μαθητές του τις απαραίτητες γνώσεις και προσόντα για την ομαλή ένταξή τους μέσα στην κοινωνία, δημιουργεί συναισθήματα κατωτερότητας σ' αυτούς και τους οδηγεί στη σχολική αποτυχία. Πολλοί μαθητές πριν καν αποφοιτήσουν από το σχολείο αναπτύσσουν το συναίσθημα της απογοήτευσης και του άγχους όσον αφορά την επαγγελματική τους κατάσταση, γεγονός που δυσχεραίνει την ψυχοκοινωνική τους ανάπτυξη. Οι μαθητές λόγω της αποτυχίας αυτής στο σχολείο, είναι ανήμποροι να διαμορφώσουν την προσωπικότητά τους και να συγκροτήσουν την κοινωνική τους ταυτότητα. Έτσι, αποτυγχάνουν και οι ίδιοι στην πραγμάτωση των στόχων και των σκοπών τους και οδηγούνται στο περιθώριο και σε διάφορες μορφές παραβατικής συμπεριφοράς (Ρούσσης, 2008, 122). Η σχολική παραβατικότητα ανάγεται γενικότερα σε αδικήματα κλοπών, βίας και έπειτα αδικήματα αλητείας, κάπνισμα, απειθαρχία «σκασίμ, ρχεία» (Καΐλα, 1995, 156). Παρακάτω σημειώνονται οι συνηθέστερες μορφές σχολικής παραβατικότητας.

6.1.1 «Σκασιαρχείο»

Με τον όρο «σκασιαρχείο» εννοούμε το πρόβλημα των απουσιών, της μη έγκαιρης ή καθόλου προσέλευσης των μαθητών στο μάθημα. Μέσα από διάφορες μελέτες (Ρούσσης, 2004, 122) που έχουν πραγματοποιηθεί διαπιστώνεται ότι η οργάνωση του σχολείου και η συμπεριφορά των εκπαιδευτικών απέναντι στους μαθητές, συσχετίζονται με το φαινόμενο του «σκασιαρχείου», καθώς και με την ανάπτυξη παραβατικής συμπεριφοράς. Πιο συγκεκριμένα, οι βασικότεροι θεσμικοί παράγοντες που οδηγούν στο φαινόμενο του «σκασιαρχείου» είναι οι εξής:

- Οι συνθήκες κάτω από τις οποίες λειτουργεί το σχολείο.
- Οι διατάξεις που έχουν θεσπιστεί και αφορούν την ηλικία ένταξης των μαθητών στο σχολείο, αλλά αγνοούν το ρυθμό ενσωμάτωσης τους μέσα σε αυτό και το βαθμό κοινωνικοποίησης του κάθε μαθητή.
- Ο συντονισμός και ο καταμερισμός των δραστηριοτήτων.
- Η ποιότητα των διαπροσωπικών σχέσεων που αναπτύσσονται μεταξύ των εκπαιδευτικών αλλά και μεταξύ εκπαιδευτικών και μαθητών, στοιχείο που επιδρά είτε θετικά, είτε αρνητικά στους μαθητές.
- Το κλίμα και η νοοτροπία που επικρατεί στο σχολικό χώρο. (Ρούσσης, 2004, 122-123).

Στο σημείο αυτό πρέπει να πάρει μια άλλη έννοια που σχετίζεται με την άρνηση του μαθητή να πάει στο σχολείο, η «σχολειοφοβία» (Hersov, 1977 στο Ρούσσης, 2004, 123). Θα πρέπει λοιπόν, να γίνει ξεκάθαρο πως στην προκειμένη περίπτωση τα παιδιά έχουν το συναίσθημα ενός έντονου φόβου κατά τη διάρκεια που βρίσκονται στο σχολείο και γι' αυτό δεν θέλουν να αποχωριστούν το χώρο του σπιτιού.

Αντιθέτως, όσοι μαθητές καταφεύγουν στο δρόμο του «σκασιαρχείου», μπορεί απλά να απεχθάνονται το σχολείο και να εκδηλώνουν μ' αυτόν τον τρόπο την άρνησή τους γι' αυτό, χωρίς να διαθέτουν κάποια φοβία αποχώρησης του σπιτιού τους. Στην πραγματικότητα, αποφεύγουν να παραμείνουν στο σπίτι τους, γιατί συνήθως η κατάσταση που επικρατεί στην οικογένεια δεν είναι φυσιολογική και το κλίμα δεν είναι κατάλληλο για τα παιδιά (Ρούσσης, 2004, 125). Όσον αφορά τις συνθήκες του μαθητή που καταφεύγει στο «σκασιαρχείο», αυτός φεύγει το πρωί απ' το σπίτι για να πάει στο σχολείο, αλλά είτε δεν εμφανίζεται καθόλου, είτε εξαφανίζεται στη συνέχεια. Οι «σκασιάρχες» φεύγοντας απ' το σχολείο πηγαίνουν σε μέρη όπου θα

ασχοληθούν με δραστηριότητες που τους είναι πιο ευχάριστες. Συνήθως, συχνάζουν σε καφετέριες, σε πάρκα, σε απόμερα μέρη κ.α. Κάποιοι απ' αυτούς βέβαια, κατά τη διάρκεια του «σκασιαρχείου» συμπεριφέρονται παραβατικά και εμπλέκονται σε διάφορες μορφές παρανομίας όπως κλοπές, ναρκωτικά κ.α. Οι γονείς των παιδιών αυτών, συνήθως, δεν γνωρίζουν ότι το παιδί τους δε βρίσκεται στο σχολείο και οι εκπαιδευτικοί δεν είναι σε θέση να γνωρίζουν για ποιο λόγο απουσιάζει το παιδί από το σχολείο. Μάλιστα, πολλές φορές τα ίδια τα παιδιά πλαστογραφούν τις υπογραφές των γονιών τους, ώστε να δικαιολογήσουν τις απουσίες τους, χωρίς να συνειδητοποιούν οι εκπαιδευτικοί και η σχολική διεύθυνση τι πραγματικά συμβαίνει (Ρούσσης, 2004, 218). Το φαινόμενο του «σκασιαρχείου» αφορά περισσότερο τα αγόρια απ' ότι τα κορίτσια αν και στις περισσότερες έρευνες που έχουν γίνει δεν παρατηρείται κάποια διαφοροποίηση ανάμεσα στο φύλο και στο φαινόμενο (Ρούσσης, 2004, 132).

Οι «σκασιάρχες» σε σχέση με τα παιδιά που απλώς φοβούνται να πάνε στο σχολείο εμφανίζουν τα παρακάτω συμπτώματα και συμπεριφορές:

- Έχουν τάσεις ενούρησης.
- Έχουν δικαστικές εκκρεμότητες με δικαστήρια ανηλίκων.
- Ψεύδονται.
- Έχουν τάσεις κλοπής.
- Έχουν τάσεις καταστροφικότητας κ. βανδαλισμού.
- Έχουν τάσεις φυγής από το σπίτι τους (Ρούσσης, 2004, 132).

Επιπλέον, όσον αφορά το οικογενειακό περιβάλλον απ' το οποίο προέρχονται οι «σκασιάρχες», αυτό συνήθως αποτελείται από πολλά άτομα με χαμηλό επίπεδο μόρφωσης. Πιο συγκεκριμένα, τα κυριότερα χαρακτηριστικά που παρατηρούνται στις έρευνες για τα ίδια τα παιδιά που καταφεύγουν σε «σκασιαρχείο», αλλά και για τις οικογένειες τους είναι:

- Οι γονείς είναι άνεργοι.
- Κάποιες από τις οικογένειες είναι διαλυμένες.
- Ο πατέρας συχνά απουσιάζει από το σπίτι.
- Επιβάλλεται υπερβολική πειθαρχία από το σπίτι προς τα παιδιά, πολλές φορές και σωματικές τιμωρίες.
- Οι γονείς αδιαφορούν για την επίδοση των παιδιών και για το αν παρακολουθούν τα μαθήματα.

- Οι μαθητές έχουν χαμηλές επιδόσεις στο σχολείο.
- Οι μαθητές έχουν χαμηλότερες επιδόσεις σε τεστ νοημοσύνης σε σχέση με τα παιδιά που δεν καταφεύγουν σε «σκασιαρχείο».
- Τα παιδιά απορρίπτονται από τη μητέρα πριν και μετά το πέμπτο έτος της ηλικία τους (Ρούσσης, 2004, 132).

Σύμφωνα με τα παραπάνω, συνειδητοποιούμε (εκτός από το θεσμό της οικογένειας που κατέχει πρωταγωνιστικό ρόλο στη διαμόρφωση της προσωπικότητας των νέων), πόσο σημαντική είναι η επίδραση του σχολείου στη συμπεριφορά των παιδιών ως προς την κοινωνικοποίηση και την ψυχοκοινωνική τους ανάπτυξη.

6.1.2 Βία στο σχολείο

Η έννοια της βίας μέσα στο σχολικό χώρο ορίζεται κατά κύριο λόγο ως κάποια εγκληματική πράξη από εφήβους, είτε με ψυχολογικό ή σωματικό υπόβαθρο. Είναι ένα φαινόμενο, το οποίο έχει λάβει μεγάλες διαστάσεις και γι' αυτό μέσα από δεδομένα και έρευνες διαπιστώνεται ότι η παιδική εγκληματικότητα διατηρείται. Η βία που ασκείται μέσα στο σχολικό χώρο εξαρτάται συνήθως από τη συμπεριφορά του δασκάλου προς το μαθητή, τη συμπεριφορά του μαθητή προς το δάσκαλο, τη συμπεριφορά μεταξύ των δασκάλων και τη συμπεριφορά μεταξύ των μαθητών. Οι πιο συχνές βίαιες συμπεριφορές και πράξεις που μπορούμε να συναντήσουμε μέσα σε ένα σχολείο είναι η καταστροφή ή κλοπή διάφορων αντικειμένων της σχολικής περιουσίας, οι βανδαλισμοί, οι προσβολές και οι βρισιές, ακόμη και η σεξουαλική παρενόχληση. Μέσα από διάφορες μελέτες παρατηρείται πως αν και δεν υπάρχουν τάσεις αύξησης ή μείωσης του φαινομένου, παρ' όλα αυτά υπάρχει διαφοροποίηση ως προς τον τρόπο που ασκείται η βία στις διάφορες ηλικίες. Αναλυτικότερα, στις μικρότερες ηλικίες παρατηρείται άσκηση σωματικής βίας, ενώ στις μεγαλύτερες ηλικίες παρατηρείται άσκηση λεκτικής βίας (Μπεζέ, 1998, 63-72).

Εκπαιδευτικοί και μαθητές απειλούνται καθημερινά ή εκφοβίζονται από βίαιους μαθητές στο χώρο του σχολείου. Σε κάθε κοινωνία όμως, παρατηρείται μια διαφοροποίηση των μορφών βίας που ασκούνται. Στις περισσότερες από αυτές τις κοινωνίες διαπιστώνεται πως το φαινόμενο της βίας μπορεί να ξεκινήσει από πολύ ήπιες μορφές παραβατικής συμπεριφοράς, όμως στη συνέχεια να λάβει πολύ μεγάλες διαστάσεις, όπως είναι το φαινόμενο της οπλοφορίας ή των εγκληματικών πράξεων.

Στην Ελλάδα συγκεκριμένα, αρκετοί είναι οι μαθητές οι οποίοι αποτελούν μέλη οργανωμένων ομάδων ή αλλιώς συμμοριών που καταφεύγουν στην παραβατικότητα, ενώ ακόμα περισσότεροι είναι οι μαθητές οι οποίοι δηλώνουν πως έχουν υπάρξει θύματα συνομηλίκων τους. Πολλοί μαθητές, επίσης, δηλώνουν πως μέσα στο χώρο του σχολείου λόγω της ανασφάλειας που νιώθουν, έχουν την ανάγκη να καταφύγουν σε διάφορα μέσα άμυνας (Μακρή-Μπότσαρη, 2011, 56).

Μέσα από σχετική έρευνα (Μακρή-Μπότσαρη, 2011, 57-60) έχει διαπιστωθεί ότι τα συνήθη χαρακτηριστικά που εμφανίζουν οι βίαιοι μαθητές είναι τα εξής:

- Είναι εντελώς αναλφάβητοι ή διαθέτουν μερική μόρφωση επειδή εγκαταλείπουν το σχολείο.
- Προέρχονται από χαμηλά κοινωνικά στρώματα. Η οικονομική κατάσταση των περισσότερων χαρακτηρίζεται από κακή ως μέτρια, ενώ πολύ λίγοι είναι αυτοί που δηλώνουν καλή οικονομική κατάσταση.
- Σχεδόν οι μισοί προέρχονται από φυσιολογικές οικογένειες και με τους δυο γονείς και οι άλλοι μισοί προέρχονται από ελλιπείς οικογένειες, είτε λόγω διαζυγίου, είτε λόγω θανάτου κάποιου γονέα. Σε κάποιες περιπτώσεις δεν υπάρχει καθόλου οικογένεια.
- Πολλοί από τους μαθητές αυτούς έρχονται αντιμέτωποι με οικογενειακές συγκρούσεις. Πιο συγκεκριμένα, κάποια παιδιά κακοποιούνται από τους ίδιους τους γονείς είτε σωματικά, είτε σεξουαλικά. Επίσης, κάποια από τα μέλη της οικογένειάς τους παρουσιάζουν χρόνιες παθήσεις, ενώ άλλα (γονείς ή αδέρφια) παρουσιάζουν παραβατική συμπεριφορά.
- Οι οικογένειες από τις οποίες προέρχονται οι περισσότεροι από τους μαθητές αυτούς αποτελούνται, συνήθως, από λίγα άτομα (μέχρι 3).
- Πολλοί μαθητές διαπράττουν το πρώτο τους αδίκημα ακόμη και από τις πρώτες τάξεις του Δημοτικού μέχρι τις αρχές του Γυμνασίου.
- Το συνηθέστερο αδίκημα το οποίο διαπράττουν οι μαθητές είναι η κλοπή.
- Οι περισσότεροι από τους μαθητές που διέπραξαν το πρώτο τους αδίκημα δεν συνελήφθησαν από την πρώτη φορά, αλλά όταν το επανέλαβαν. Οι μαθητές θεωρούν ότι αυτό συνέβη είτε κατά τύχη, είτε επειδή διέθεταν φιλικές ή συγγενικές σχέσεις με το θύμα τους.
- Κάποιοι από τους μαθητές είχαν δεχθεί κυρώσεις από το Δικαστήριο Ανηλίκων, ενώ άλλοι κρατήθηκαν σε ιδρύματα αγωγής.

- Τέλος, ένα ποσοστό των ανηλίκων ομολόγησε ότι ήταν χρήστης ναρκωτικών ουσιών. Συνοψίζοντας, οι διαφορετικές όψεις που μπορεί να λαμβάνει η σχολική βία σχετίζονται με τη σωματική και λεκτική βία, σε ελάχιστες περιπτώσεις με τη σεξουαλική βία, με τη συμβολική βία (π.χ. άσεμνες χειρονομίες), καθώς και με το φαινόμενο της καταστροφικότητας και του βανδαλισμού (Μπελογιάννη, 2009, 188-189).

6.1.3 Σχολική θυματοποίηση

Η έννοια της θυματοποίησης θα μπορούσε να συσχετιστεί με το φαινόμενο του «bullying», της καταχρηστικής, δηλαδή, συμπεριφοράς κάποιων ατόμων με σκοπό την πρόκληση σωματικού ή ψυχικού πόνου. Αποτελεί μια από τις συχνότερες μορφές βίας στο χώρο του σχολείου. Τα θύματα συνήθως δεν μπορούν να προστατέψουν τους εαυτούς τους λόγω του ότι είναι από σωματική ή ψυχική άποψη πιο αδύναμα από τους θύτες τους. Θυματοποίηση είναι όταν ένα άτομο, από μια φυσιολογική κατάσταση στην οποία βρίσκεται, μεταφέρεται σε κάποια δυσκολότερη και δυσμενή κατάσταση την οποία επιβάλλει κάποιο άλλο άτομο. Οι βασικότερες μορφές που μπορεί να αποκτήσει η θυματοποίηση σχετίζονται με τη σωματική επίθεση, δηλαδή τη χειροδικία, τη σεξουαλική κακοποίηση κ.α. Επιπλέον, μπορεί να αφορά τη λεκτική βία, ή πώς η λεγόμενη «καζούρα», η εξύβριση, η απειλή κ.α. Τέλος, η θυματοποίηση μπορεί να διαπιστωθεί μέσα από ψυχολογική και συναισθηματική κακοποίηση, όπως ο κοινωνικός αποκλεισμός (Ανδρέου, 2011, 35-43).

Στο χώρο του σχολείου το φαινόμενο της θυματοποίησης αποτελεί μείζον πρόβλημα, καθώς παρατηρείται πως τα μισά σχεδόν παιδιά κατά τη διάρκεια της σχολικής τους πορείας γίνονται θύματα εξαναγκασμού και καταπίεσης. Τα χαρακτηριστικά της σχολικής θυματοποίησης είναι:

- Η λεκτική ή ψυχολογική επίθεση.
- Η προσπάθεια πρόκλησης φόβου ή πόνου.
- Η διαφορά δύναμης εφόσον η πίεση που ασκείται προέρχεται από το δυνατότερο παιδί ή πιο αδύναμο.
- Η θυματοποίηση προκαλείται από το θύτη και όχι από το θύμα.
- Η συμπεριφορά αυτή επαναλαμβάνεται από τα ίδια άτομα και έχει διαχρονικό χαρακτήρα.

- Δεν υπάρχει κάποια εξήγηση για τις πράξεις αυτές.
- Μέσα από αυτές της πράξεις επέρχεται η ευχαρίστηση στο θύτη.

Τα παραπάνω χαρακτηριστικά αφήνουν να εννοηθεί πως το φαινόμενο της θυματοποίησης διαφοροποιείται από τις καθημερινές συγκρούσεις μεταξύ των μαθητών στο χώρο του σχολείου. Στους καθημερινούς καβγάδες, συνήθως, οι μαθητές που εμπλέκονται διαθέτουν την ίδια ισχύ και μπορούν να προστατέψουν ή να υπερασπιστούν τον εαυτό τους. Παρ' όλα αυτά η διάκριση αυτή είναι μια δύσκολη υπόθεση, καθώς δεν μπορεί να διαχωριστεί εύκολα η καλόβουλη από την κακόβουλη επίθεση ή το τυχαίο από το εσκεμμένο χτύπημα μέσα στο παιχνίδι. Έτσι λοιπόν, καθίσταται δύσκολη και η αξιολόγηση της θυματοποίησης σχετικά με το είδος και το βαθμό της. Η αξιολόγηση του φαινομένου αυτού, γίνεται κατά βάση από τις μαρτυρίες των εκπαιδευτικών, των γονέων, των συνομηλίκων, άλλων ενηλίκων που διαθέτουν στενή σχέση με το μαθητή ή ακόμα και από τις μαρτυρίες του ίδιου του μαθητή. Ο τελευταίος τρόπος, βέβαια, δεν αποτελεί αξιόπιστη πηγή για την αξιολόγηση του φαινομένου καθώς πολλά θύματα που μαρτυρούν σε κάποιον ενήλικα την εμπειρία τους, είτε αποκρύπτουν πολλά περιστατικά, είτε προσδίδουν υπερβολικές διαστάσεις. Έπειτα, πολλά παιδιά αποφεύγουν να παραδεχθούν την εμπλοκή τους σε θυματοποιητικές καταστάσεις είτε ως θύτες, είτε ως θύματα όταν ρωτώνται γι' αυτό το θέμα άμεσα (Ανδρέου, 2011, 58-61).

Τα περισσότερα περιστατικά θυματοποίησης λαμβάνουν χώρα σε περιβάλλοντα όπου κυριαρχεί η αδιαφορία και η έλλειψη σεβασμού. Ένας τέτοιος χώρος για τους μαθητές αποτελεί το σχολείο (Σαλπιστής, 2008 στο: Ανδρέου, 2011, 75-76). Το σχολείο λοιπόν, ευνοεί τη σχολική θυματοποίηση καθώς μέσα σε αυτό κυκλοφορούν πολλά πιθανά θύματα σε σχέση με άλλους κοινωνικούς χώρους. Οι θυματοποιητικές πράξεις συμβαίνουν συνήθως κατά τα διαλείμματα, σε χώρους όπου δεν υπάρχει εποπτεία, δεν επιβλέπονται από δασκάλους ή είναι δύσκολα προσβάσιμα και πλήττουν μαθητές που παρουσιάζουν κάποια διαφορετικότητα από τα υπόλοιπα παιδιά. Πολλά παιδιά που είναι παρόντες σε κάποια κακοποίηση ενός παιδιού, δεν παρεμβαίνουν ώστε να βοηθήσουν το θύμα, ειδικά αν αυτό θεωρείται αλλόκοτο από τους άλλους. Μάλιστα, τα θύματα πολλές φορές προκειμένου να αποκαταστήσουν την τάξη και να συμμορφώσουν όσους δεν τηρούν τους κανόνες, προβαίνουν σε βίαιες πράξεις, οι οποίες συχνά γίνονται αποδεκτές από εκπαιδευτικούς και γονείς. Όσον αφορά τους δράστες, αυτοί και η παρέα τους είναι συνήθως σωματικά πιο

ανεπτυγμένοι από το θύμα και πιο δημοφιλείς στο σχολείο. Έτσι λοιπόν είναι πολύ εύκολο να εκφοβίσουν τα πιθανά θύματα και να τα εξαναγκάσουν να προβούν σε πράξεις που αυτά δεν επιθυμούν. Οι θύτες με την ενίσχυση του υπόλοιπων παιδιών, εξαιτίας της υποβαθμισμένης θέσης του θύματος, αποκτούν καταχρηστικές και εξουσιαστικές συμπεριφορές και τις χρησιμοποιούν ως όπλα για τις πράξεις τους (Ανδρέου, 2011, 71-76).

Σύμφωνα με τα παραπάνω λοιπόν, συμπεραίνουμε πως η θυματοποίηση μέσα στο σχολικό χώρο αναπτύσσεται και ενισχύεται μέσα σ' αυτό το περιβάλλον και αποτελεί μορφή κακοποίησης. Έχει διαπιστωθεί μάλιστα πως ένα επιθετικό παιδί μπορεί να διατηρήσει αυτή τη συμπεριφορά ακόμη και στην υπόλοιπη ζωή του παρουσιάζοντας αντικοινωνική συμπεριφορά. Επιπλέον, αγόρια που προβαίνουν σε σοβαρές θυματοποιητικές πράξεις κατά τη διάρκεια της σχολικής ζωής, είναι πολύ πιθανό να εξελιχθούν σε αντικοινωνικά άτομα προβαίνοντας σε παραβατικές πράξεις ακόμη και στη ζωή τους έξω από το σχολείο (Ανδρέου, 2011, 88).

6.2 Εξωσχολική παραβατικότητα

Όπως προαναφέρθηκε και στις παραπάνω υποενότητες, οι μαθητές που παρουσιάζουν στο χώρο του σχολείου παραβατική συμπεριφορά και πόσο μάλλον προβαίνουν σε σοβαρές βίαιες και θυματοποιητικές πράξεις, είναι πολύ πιθανό να παρουσιάσουν την ίδια συμπεριφορά και στους υπόλοιπους κοινωνικούς και ιδιωτικούς χώρους εκτός σχολείου. Το φαινόμενο της παραβατικότητας από ανήλικους και έφηβους έχει αρχίσει με τα χρόνια να διαφοροποιείται από ποιοτική και ποσοτική άποψη. Ιδιαίτερα ανησυχητικό καθίσταται το γεγονός ότι οι ήπιες μορφές παραβατικότητας (π.χ. οι κλοπές), έχουν αρχίσει να παίρνουν τη μορφή κακουργήματος (π.χ. ληστείες). Επίσης, μια νέα μορφή παραβατικότητας η οποία αρχίζει να γίνεται συνήθεια σε ορισμένες κοινωνίες, είναι το λεγόμενο «*κατανόητο έγκλημα*», το οποίο πραγματοποιείται χωρίς κάποια ιδιαίτερη και εμφανή εξήγηση (Μακρή-Μπότσαρη, 2008, 53). Οι συχνότερες εξωσχολικές παραβάσεις των εφήβων, πιστώνεται ότι σχετίζονται με σωματικές βλάβες, αδικήματα κλοπών και φθορών ξένης περιουσίας, παραβιάσεις του κώδικα οδικής κυκλοφορίας και διακίνηση ναρκωτικών (Μπεζέ, 1991, 20).

6.2.1 Βία εκτός σχολείου

Τα αδικήματα που διαπράττονται από έφηβους στην καθημερινή ζωή τους διακρίνονται κυρίως, σε τρεις κατηγορίες: στις «σωματικές βλάβες», στα «αδικήματα κατά της ιδιοκτησίας» όπως είναι οι κλοπές αυτοκινήτων και μοτοσυκλετών και στις «παραβάσεις ειδικών ποινικών νόμων», κατά κύριο λόγο παραβάσεις κατά την οδήγηση. Η εφηβεία είναι μια περίοδος κατά την οποία σημειώνονται τα περισσότερα πρωτογενή αδικήματα από τα παιδιά. Σε σχετικές έρευνες έχει παρατηρηθεί πως αν και η παραβατικότητα των παιδιών στην ηλικία της εφηβείας δεν παρουσιάζει μεγάλη αύξηση, παρ' όλα αυτά συγκριτικά με την παραβατικότητα που παρουσιάζεται σε άλλες ηλικίες, είναι αρκετά μεγαλύτερη (Κουράκης, 2006, 2-3,9).

Όσον αφορά τις συμμορίες ανηλίκων, τις οργανωμένες δηλαδή ομάδες παιδιών που έχουν την τάση να συμπεριφέρονται βίαια, στη συγκεκριμένη περίπτωση οι ομάδες αυτές δεν συμπεριφέρονται κατ' αυτόν τον τρόπο συστηματικά όπως συμβαίνει για παράδειγμα στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής. Στη χώρα μας οι συμμορίες έχουν κατά κύριο λόγο εφήμερο χαρακτήρα. Πιο συχνά, η βία που ασκούν λαμβάνει χώρα στα γήπεδα. Κάποιες φορές όταν τα ένοπλα που απαρτίζουν τη συμμορία είναι εθισμένα σε διαφόρων ειδών ουσίες, διαπράττουν ληστείες με σκοπό να εξασφαλίσουν τη δόση τους. Μελέτη που πραγματοποιήθηκε σχετικά με το θέμα αυτό, είχε δείξει ότι πολλοί μαθητές που είναι μέλη τέτοιων εγκληματικών ομάδων, διαπράττουν βανδαλισμούς σε μαγαζιά, ληστεύουν παιδιά της ηλικία τους με την απειλή όπλων, διακινούν και εμπορεύονται ναρκωτικές ουσίες κ.τ.λ. Σίγουρα πάντως σε σχέση με άλλες χώρες του εξωτερικού το φαινόμενο των εγκληματικών συμμοριών δεν είναι τόσο ανεπτυγμένο στη δική μας χώρα. Από έρευνα που πραγματοποιήθηκε για τις συμμορίες ανηλίκων διαπιστώνονται τα εξής χαρακτηριστικά:

- Σχεδόν οι μισοί από τους δράστες είναι αλλοδαποί (κατά κύριο λόγο Αλβανοί) και οι υπόλοιποι είναι Έλληνες.
- Οι περισσότεροι είναι αγόρια και μάλιστα ηλικίας 14-17 χρονών.
- Τα συνηθέστερα αδικήματα που διαπράττουν είναι κατά της ιδιοκτησίας (δηλαδή κλοπές) ή να κινούν λεκτικές απειλές, όπλα και σωματική βία.
- Οι περισσότερες αλλοδαπές ομάδες αποτελούνται από δύο άτομα, άρα δεν αγγίζουν το όριο της συμμορίας. Λίγα είναι τα περιστατικά που χαρακτηρίστηκαν ως «συμμορίες» και κατηγορούνταν συνήθως για ληστεία ή κλοπή.

- Στη συσπείρωση της κάθε ομάδας παρατηρείται, ότι οι περισσότεροι ανήλικοι είναι της ίδιας εθνικότητας.

- Οι ομάδες στρέφονται συνήθως απέναντι σε ένα ή δυο άτομα, κυρίως Έλληνες.

- Στους περισσότερους από τους δράστες επιβάλλονται αναμορφωτικά μετρά και στους υπόλοιπους ποινικός σφραγισμός (Κουράκης, 2006, 9-12).

Όπως προαναφέρθηκε παραπάνω στη χώρα μας τουλάχιστον, οι συνήθειες παραβάσεις των εφήβων και η βίαιη συμπεριφορά που παρουσιάζουν οι ίδιοι έχουν παροδικό χαρακτήρα. Επίσης, τα περιστατικά κατά τα οποία οι πράξεις των παιδιών περνούν σε ένα ειδικότερο πλαίσιο, λόγω της μεγαλύτερης σοβαρότητας του εγκλήματός τους (όπως βιασμοί, ανθρωποκτονίες, ληστείες κ.α.), είναι περιορισμένα. Το ίδιο συμβαίνει και με τους ανήλικους στις υπόλοιπες χώρες της Ευρώπης. Τα παιδιά αφενός παρουσιάζουν κάποια παραβατική και βίαιη συμπεριφορά, αφετέρου η συμπεριφορά αυτή δεν τοποθετείται στα πλαίσια σοβαρού εγκλήματος. Κάποια από τα χαρακτηριστικά που παρουσιάζουν οι ανήλικοι των ευρωπαϊκών χωρών που διαπράττουν διάφορα αδικήματα είναι τα εξής:

- Αρχικά, παρατηρείται αύξηση των εγκλημάτων βίας. Η βία που ασκούν τα παιδιά δεν έχει κάποια συγκεκριμένη εξήγηση και ασκείται συνήθως χωρίς λόγο.

- Οι οργανωμένες εγκληματικές ομάδες ανηλίκων στην Ευρώπη, φαίνεται πως δεν έχουν τόσο συγκροτημένο χαρακτήρα όπως σε άλλες χώρες. Το φαινόμενο των συμμοριών παρατηρείται μόνο σε ορισμένες χώρες της Ευρώπης.

- Διαπιστώνεται η επανάληψη και η αύξηση των ίδιων παραβάσεων από τα παιδιά, λόγω και της αυξημένης παραβατικότητας σε σύγκριση με το παρελθόν.

- Παρατηρείται, πως ολοένα και περισσότερα κορίτσια συμμετέχουν σε παραβατικές δραστηριότητες. Πολλά κορίτσια, μάλιστα, εμπλέκονται σε συμμορίες και διαπράττουν βίαια εγκλήματα.

- Σε κάποιες από τις χώρες μειώνεται ο μέσος όρος της ηλικία των παιδιών που παρουσιάζουν βίαιη συμπεριφορά.

- Επίσης, παρατηρείται ότι υπάρχει κάποια σχέση ανάμεσα στην παραβατικότητα των εφήβων λόγω χρήσης και διακίνησης ναρκωτικών ουσιών και στο ποσοστό των εγκλημάτων που πραγματοποιούν οι ενήλικες.

- Σε κάποιες περιπτώσεις παρουσιάζεται ρατσιστική βία και πολλές φορές τα εγκλήματα που διαπράττονται είναι πολύ σοβαρά.

- Πολλά από τα αδικήματα τα οποία διαπράττουν οι ανήλικοι στρέφονται

εναντίον ανηλίκων.

Συνοψίζοντας, λοιπόν, καταλήγουμε στο συμπέρασμα πως τα παιδιά δεν είναι τόσο εκτεθειμένα στη νεανική παραβατικότητα, αλλά στη βία (Κουράκης, 2006, 34-35).

7. Εκπαιδευτικός και κοινωνικός αποκλεισμός

7.1 Εκπαιδευτικός αποκλεισμός

Η έννοια του σχολικού αποκλεισμού αφορά τόσο αυτούς που αποκλείονται από το σύστημα της εκπαίδευσης, όσο και αυτούς που αποκλείονται από τις διάφορες βαθμίδες ή κατευθύνσεις αυτής. Οι περιπτώσεις του σχολικού αποκλεισμού μπορεί να είναι είτε θεσμοθετημένες, δηλαδή, να αποκλείονται τα άτομα που δεν διαθέτουν τα απαραίτητα δικαιολογητικά, είτε άτυπες. Οι δεύτερες αναφέρονται στις εξής περιπτώσεις:

- Το σχολείο δεν μπορεί να λειτουργήσει σύμφωνα με τις ιδιαιτερότητες που διαθέτουν στον τρόπο ζωής τους κάποια άτομα.
- Το σχολείο δεν δέχεται παιδιά που δεν είναι επιθυμητά προς το περιβάλλον του ή ακόμα κι αν τα δεχθεί δημιουργεί τέτοια κατάσταση, ώστε να ανγκαστεί το παιδί να παρατήσει το σχολείο.
- Ορισμένοι γονείς ζητούν τον αποκλεισμό των μη επιθυμητών παιδιών από το σχολείο.
- Ορισμένοι γονείς δε στέλνουν καθόλου τα παιδιά τους στο σχολείο.

Σχετικά με τον αποκλεισμό που επέρχεται μέσα στο εκπαιδευτικό σύστημα διαχωρίζεται επίσης σε θεσμοθετημένο και άτυπο. Ο θεσμοθετημένος εκπαιδευτικός αποκλεισμός οδηγεί τους μαθητές εκτός συστήματος, ενώ ο άτυπος αποκλείει την πρόσβαση σε κάποια εκπαιδευτική κατεύθυνση και σχετίζεται με την έλλειψη εκπαιδευτικών και κοινωνικών μέσων που θα βοηθούσαν στην πρόσβαση αυτή ή με την κακή σχέση που έχει το σχολείο με το μαθητή. Οι μαθητές που εγκαταλείπουν την υποχρεωτική εκπαίδευση αντιμετωπίζουν σοβαρά κοινωνικά προβλήματα. Για το λόγο αυτό ο θεσμοθετημένος αποκλεισμός αρχίζει να περιορίζεται, ενώ ο άτυπος που λειτουργεί χωρίς κάποιον έλεγχο συνεχίζει να υπάρχει (Στά, έτος 2003). Ο σχολικός αποκλεισμός φαίνεται ότι σχετίζεται με την κοινωνική, οικονομική και πολιτιστική κατάσταση των μαθητών, αλλά και με τον πειστικό χαρακτήρα του σχολείου. Το

φαινόμενο αυτό αποτελεί ένα πολύ σημαντικό κοινωνικό πρόβλημα, καθώς δημιουργεί άτομα κοινωνικά ευπαθή τα οποία κατ' επέκταση περιθωριοποιούνται και οδηγούνται στον κοινωνικό αποκλεισμό. Πολλοί μαθητές θεωρούνται αποκλεισμένοι ακόμη κι αν συνεχίζουν να πηγαίνουν σχολείο, επειδή προφανώς αποτυγχάνουν ως προς τις απαιτήσεις και τους στόχους τους (Μυλωνάς & Μάνεσης, 2002, 249).

7.1.1 Εγκατάλειψη της υποχρεωτικής εκπαίδευσης

Η εγκατάλειψη της υποχρεωτικής εκπαίδευσης μαζί με τον εκπαιδευτικό αποκλεισμό αποτελούν σημαντικά κοινωνικά προβλήματα, ειδικά όταν υπάρχει μεγάλη ανάπτυξη της τεχνολογίας ιδιαίτερα στις αναπτυγμένες και αναπτυσσόμενες χώρες, καθώς αυτό καθιστά ακόμα πιο δύσκολη την υπόθεση της επαγγελματικής αποκατάστασης των νέων, με αποτέλεσμα αυτοί να περιθωριοποιούνται. Η εγκατάλειψη της υποχρεωτικής εκπαίδευσης μπορεί να προέρχεται από παράγοντες όπως είναι η οικονομική κατάσταση της χώρας, το σύστημα της εκπαίδευσης που υπάρχει, καθώς και η ηλικία της υποχρεωτικής φοίτησης. Σημαντικό ρόλο όμως διαδραματίζει και η ηλικία των μαθητών, το χαμηλό κοινωνικό επίπεδο που διαθέτει η οικογένεια, τα προβλήματα που κυριαρχούν μέσα σε αυτήν, η αδιαφορία που εισπράττουν τα παιδιά από τους γονείς, η υπονόμηση της εκπαιδευτικής αξίας τους, καθώς και η σχολική αποτυχία. Το φαινόμενο της εγκατάλειψης του σχολείου από τους μαθητές φανερώνεται από τη συστηματική μη προσέλευση των μαθητών στο μάθημα και τις αδικαιολόγητες απουσίες, καθώς και από την απαξίωση του θεσμού του σχολείου από τους ίδιους. Όταν οι μαθητές που διακόπτουν πρόωρα τη φοίτησή τους στο σχολείο δεν είναι εφοδιασμένοι από αυτό με τα απαραίτητα προσόντα, τότε είναι πολύ πιθανό να απογοητευτούν από τη δυσκολία εύρεσης μόνιμης δουλειάς. Έτσι, οι περισσότεροι παραμένουν άνεργοι για μεγάλο χρονικό διάστημα, καταφεύγουν στη χρήση εθιστικών ουσιών, απομονώνονται από το υπόλοιπο κοινωνικό περιβάλλον ή παρουσιάζουν παραβατική συμπεριφορά (Παπαθεοφίλου & Βοσνιάδου, 1998, 47).

Σε σχετική έρευνα που πραγματοποιήθηκε σε σχολεία της Ελλάδας, διαπιστώθηκε ότι οι περισσότεροι νέοι διέκοψαν την παρακολούθηση των υποχρεωτικών μαθημάτων στα χρόνια της γυμνασιακής εκπαίδευσης. Σχεδόν οι μισοί μάλιστα δεν παρακολούθησαν ποτέ την Α' Γυμνασίου. Παρατηρείται επίσης, ότι στις μεγάλες

πόλεις της χώρας μας, η εκπαίδευση του πληθυσμού ο οποίος είναι οικονομικά ενεργοποιημένος επηρεάζει πολύ το φαινόμενο αυτό. Πάντως, σχετικά με τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, αυτοί που εγκαταλείπουν πιο συχνά το σχολείο είναι τα αγόρια παρά τα κορίτσια, εκτός από κάποιες απομακρυσμένες περιοχές. Πριν διακόψουν οι μαθητές τη φοίτησή τους παρατηρούνται συστηματικές αδικαιολόγητες απουσίες από το σχολείο, καθώς και κακή επίδοση στα μαθήματα. Σημαντικοί παράγοντες που ενισχύουν το φαινόμενο της σχολικής διαρροής είναι τα κοινωνικά και οικογενειακά προβλήματα περισσότερο, και τα ψυχολογικά και προβλήματα υγείας που αντιμετωπίζουν οι έφηβοι λιγότερο (Παπαθεοφίλου & Βοσνιάδου, 1998, 46).

Σύμφωνα με τις απόψεις των παιδιών που απάντησαν το ερώτημα γιατί εγκατέλειψαν το σχολείο συμπεραίνουμε ότι:

- Οι περισσότεροι μαθητές διέκοψαν τη φοίτησή τους γιατί δεν τους άρεσε το σχολείο και έκαναν «σκασιαρχείο».
- Κάποιοι προτίμησαν να ασχοληθούν με μια τέχνη ή άλλη δουλειά, είτε επειδή δεν τους άρεσε το διάβασμα, είτε επειδή δεν μπορούσαν να παραμείνουν άλλο, καθώς βίωναν μέσα στο σχολείο τον εκπαιδευτικό αποκλεισμό.
- Πολλοί μαθητές απορρίπτονταν από το σχολείο μέσα από τις εξετάσεις. Άλλοι εγκατέλειπαν το σχολείο κατευθείαν και άλλοι μετά από μεγάλη, αλλά μάταιη προσπάθεια να συνεχίσουν σε μεγαλύτερη τάξη.
- Κάποιοι απέδωσαν την αιτία στην κακή σχέση που είχαν με τους εκπαιδευτικούς.
- Ένα επίσης σημαντικό ποσοστό εγκατέλειψε το σχολείο γιατί δεν τα κατάφερναν με τα μαθήματα και δεν είχαν καμία βοήθεια από τους εκπαιδευτικούς.
- Ορισμένοι μαθητές απάντησαν ότι εκτός από το γεγονός ότι τους ενοχλούσε η συμπεριφορά των εκπαιδευτικών τους, αντιμετώπιζαν προβλήματα και με τους συμμαθητές τους, οι οποίοι τους υποβάθμιζαν λόγω της «κακής» επίδοσής τους στα μαθήματα.
- Τέλος, κάποιοι μαθητές δήλωσαν ότι η αιτία της σχολικής τους διαρροής ήταν τα νοσηρικά, η παρέα και οι διάφορες παραβατικές συμπεριφορές που ενέπλεκαν και τη σχολικότητα (Παπαθεοφίλου & Βοσνιάδου, 1998, 144 & Λαρίου-Δρετάκκη, 1993, 198).

Όσον αφορά τα χαρακτηριστικά που παρουσιάζει το οικογενειακό περιβάλλον

των μαθητών παρατηρούμε ότι αυτό που επηρεάζει περισσότερο τη διαρροή των μαθητών είναι οι οικονομική κατάσταση της οικογένειας καθώς και η σχέση της με την εκπαίδευση. Πιο συγκεκριμένα:

- Οι περισσότεροι από τους γονείς κατατάσσονται στα κατώτερα κοινωνικο-επαγγελματικά στρώματα.
- Κάποιες οικογένειες αντιμετωπίζουν κατάσταση φτώχειας.
- Οι μαθητές πολλές φορές βοηθούν τους γονείς τους στις δουλειές τους.
- Όλοι οι γονείς σχεδόν διαθέτουν μόνο απολυτήριο δημοτικού και πολλές φορές δεν διαθέτουν ούτε αυτό.
- Η οικογένεια τις περισσότερες φορές δεν έχει καμία σχέση με το διάβασμα και τα βιβλία.
- Ορισμένοι γονείς αντιμετωπίζουν πολύ σοβαρά προβλήματα (Παπαθεοφίλου & Βοσνιάδου, 1998, 184).

Συμπερασματικά, διαπιστώνουμε ότι η εγκατάλειψη της υποχρεωτικής εκπαίδευσης και η μη κατάκτηση των απαραίτητων εφοδίων για μια φυσιολογική ένταξη μέσα στην κοινωνία μπορεί να προκαλέσει υψηλού κινδύνου κοινωνικά προβλήματα στους νέους, όπως να τους οδηγήσει στην εθιμική εθιμότητα και τον αποκλεισμό.

7.2 Περιθωριοποίηση και κοινωνικός αποκλεισμός

Στο πέραςμα του χρόνου φαίνεται πως ο κοινωνικός αποκλεισμός είναι μια έννοια η οποία παρουσιάζει κάποιες διαφοροποιήσεις ως προς τη σημασία της, παρόλα αυτά όμως η κεντρική ιδέα του κοινωνικού αποκλεισμού παραμένει σταθερή. Πριν κάποια χρόνια η έννοια του κοινωνικού αποκλεισμού άρχισε να συμπίπτει με την έννοια του περιθωρίου. Για να ορίσουμε σαφέστερα τις δύο αυτές έννοιες θα πρέπει πρώτα να τις διασαφηνίσουμε. Οι περιθωριακοί άνθρωποι είναι αυτοί που από επιλογή τους διάλεξαν να μην συμμετάσχουν σε οποιαδήποτε λειτουργία της κοινωνίας. Αυτούς τους αναπαράγει η κάθε κοινωνία μόνον της και για να τους αντιμετωπίσει χρησιμοποιεί τα μέσα της πρόνοιας στην οποία τα πλαίσια ανάγεται η επανένταξη και της καταστολής στην οποία τα πλαίσια ανάγεται ο αποκλεισμός. Ο κοινωνικός

αποκλεισμός λοιπόν, αποτελεί μια θεσμοθετημένη διαδικασία κατά την οποία, οποιοσδήποτε άνθρωπος θεωρείται επικίνδυνος για την κοινωνία απομακρύνεται από αυτή μέσω της νομοθεσίας και δεν έχει το δικαίωμα να έρχεται σε επαφή με αυτήν. Η κατάσταση αυτή μπορεί να διαρκέσει μεγάλο χρονικό διάστημα, ακόμα και ολόκληρη τη ζωή κάποιου. Αντίθετα, σε κατάσταση περιθωριοποίησης τα άτομα της κοινωνίας απομακρύνονται ηθελημένα από αυτήν. Η ζωή στο περιθώριο μπορεί να είναι εφήμερη και τα άτομα που βρίσκονται στην κατάσταση αυτή δεν σημαίνει ότι δεν μπορούν να έχουν επαφή με την κοινωνία, όπως στην περίπτωση του κοινωνικού αποκλεισμού. Τουναντίον, η κοινωνία αξιολογεί τους περιθωριακούς και βρίσκεται σε ετοιμότητα για την επανένταξη ή τον αποκλεισμό τους (Καυταντζόγλου, 2006, 39, 42).

7.2.1 Η ζωή στο περιθώριο

Όταν το σχολείο δεν εφοδιάζει τους νέους με τα απαραίτητα εφόδια για την ένταξή τους στην κοινωνία, αυτοί όταν αποφοιτούν ή πόσο μάλλον όταν εγκαταλείπουν το σχολείο βρίσκονται μπροστά σε ένα αδιέξοδο. Πιο συγκεκριμένα, έρχονται αντιμέτωποι με τις δυσκολίες της ζωής και της επιβίωσης. Το πιθανότερο είναι να μην μπορέσουν να κατοχυρώσουν μια σταθερή δουλειά ή ακόμη χειρότερα να παραμείνουν άνεργοι για μεγάλο χρονικό διάστημα. Η παραμονή αυτή των νέων στο κοινωνικό περιθώριο δημιουργεί το αίσθημα της απογοήτευσης και της αποτυχίας, καθώς επίσης αναπτύσσουν και συναισθήματα κατωτερότητας εφόσον αντιμετωπίζονται υποτιμητικά από την κοινωνία. Ακόμη χειρότερα, όταν η κοινωνία δεν προσφέρει την απαραίτητη βοήθεια στους κοινωνικά περιθωριοποιημένους, αυτοί αδιαφορούν ή στρέφονται εναντίον της. Όπως είναι γνωστό, η χαμηλή κοινωνική θέση που διακατέχει κάθε άτομο στην κοινωνία, αξιολογείται από τους υπόλοιπους αρνητικά. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα τα άτομα που βρίσκονται σε αυτά τα στρώματα να λειτουργούν υποβαθμισμένα με αποτέλεσμα να δημιουργείται στην κοινωνία ένα γενικότερο υποβαθμισμένο στρώμα. Σε άλλες περιπτώσεις όπου τα άτομα αυτά ανήκουν σε συγκεκριμένες περιθωριακές ομάδες ανεξαρτήτως κοινωνικού στρώματος, η υποβάθμισή τους πραγματοποιείται διαχρονικά κατά παράδοση. Η αποδοχή του υποβαθμισμένου και περιθωριακού ρόλου από τους νέους τους οδηγεί σε μια αρνητική κατάσταση κατά την οποία περιορίζονται οι στόχοι και οι

διεκδικήσεις τους και μειώνεται σημαντικά η ικανότητα διαπραγμάτευσης. Η αποδοχή αυτή, επίσης, της αρνητικής κατάστασης δεν επιτρέπει στους νέους να αποκαταστήσουν την τάξη στη ζωή τους, ώστε να μπορέσουν να δημιουργήσουν ευνοϊκότερους όρους ζωής και να μπορέσουν να εκμεταλλευτούν τα θετικά στοιχεία που προσφέρει η κοινωνία στα άτομά της. Έτσι λοιπόν, τα άτομα αυτά παραμένουν στο περιθώριο και πολύ δύσκολα επανεντάσσονται στους φυσιολογικούς ρυθμούς της κοινωνίας (Δήμου, 1999, 35-36).

Παρά την γενικότερη τάση της κοινωνίας να επιδιώκει μια ομοιόμορφη συμπεριφορά από τα μέλη της, στην περίπτωση της περιθωριοποίησης, τα άτομα δεν υπακούουν στις αρχές της και παρουσιάζουν πολλές ιδιαιτερότητες στο χαρακτήρα τους και συνήθως μια αποκλίνουσα συμπεριφορά. Όταν η κοινωνικοποίηση των νέων είναι απόλυτα αποτυχημένη τότε αυτοί δεν μπορούν να προσαρμοστούν στα πλαίσια της κοινωνίας, στην οποία προορίζονται να επιβιώσουν. Επομένως, μέσα από την κατάσταση της περιθωριοποίησης και της ανυπακοής πολλοί νέοι κινδυνεύουν να χαρακτηριστούν ως «απροσάρμοστοι». Πολύ συχνά, οι νέοι και κυρίως οι έφηβοι λόγω ηλικίας, όταν δεν μπορούν να προσαρμοστούν στους κανόνες και στις υποδείξεις μιας κοινωνίας και ταυτόχρονα βιώνουν μια κατάσταση περιθωριοποίησης μέσα σε αυτή, συμπεριφέρονται εντελώς ασυνείδητα και λειτουργούν παραβατικά. Κάποιοι μάλιστα εκδηλώνουν και ψυχοπαθολογική συμπεριφορά με διάφορες μορφές (Herbert, 1992, 112).

Όπως προαναφέρθηκε, οι πιο ευπαθείς και αδύναμοι νέοι που αντιμετωπίζουν μια κατάσταση κοινωνικής περιθωριοποίησης, μπορούνε πολύ εύκολα να παρουσιάσουν διάφορες μορφές ψυχοπαθολογικής ή παραβατικής συμπεριφοράς. Αυτό μπορεί να συμβεί, όπως έχει αποδειχθεί και από έρευνες, λόγω της συνεχούς αυξανόμενης ανεργίας και της τοποθέτησης των νέων στο περιθώριο. Αυτοί που νιώθουν πιο έντονα το συναίσθημα της απόρριψης από τον κοινωνικό τους περίγυρο, πολλές φορές προσπαθούν να βρουν διέξοδο σε διάφορες εξαρτησιογόνες ουσίες με αποτέλεσμα να οδηγούνται στην κατάχρηση αλκοόλ και ναρκωτικών. Κάποιοι που βιώνουν πιο έντονα το συναίσθημα της απογοήτευσης μπορεί να οδηγηθούν σε κατάθλιψη, ακόμα και στην αυτοκτονία. Πολλοί είναι βέβαια, και αυτοί που λειτουργούν παραβατικά σε βάρος της κοινωνίας και των συνανθρώπων τους με αποτέλεσμα να οδηγούνται στον κοινωνικό αποκλεισμό.(Herbert, 1992, 170).

7.2.2 Κοινωνικός αποκλεισμός

Όπως προαναφέρθηκε παραπάνω ο κοινωνικός αποκλεισμός αποτελεί μια θεσμοθετημένη λειτουργία κάθε κοινωνίας. Η λειτουργία αυτή πολλές φορές διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο για τη ζωή ορισμένων ανθρώπων αλλά και για την ίδια την κοινωνία. Η σχολική αποτυχία και κατ' επέκταση η περιθωριοποίηση των νέων αποτελεί έναν πολύ βασικό παράγοντα του κοινωνικού αποκλεισμού. Οι νέοι οι οποίοι αντιμετωπίζουν τον κοινωνικό αποκλεισμό εμφανίζουν συνήθως τα εξής χαρακτηριστικά:

- Εγκαταλείπουν την υποχρεωτική εκπαίδευση χωρίς να διαθέτουν τα απαραίτητα προσόντα.
- Γίνονται άνεργοι.
- Γίνονται γονείς στην εφηβεία τους.
- Καταλήγουν στη φυλακή.
- Καταλήγουν άστεγοι (Unit & Britain, 2001, 12).

Ακόμη, διάφορες έρευνες υποστηρίζουν ότι άτομα που είχαν πρόβλημα με το σχολείο είναι πολύ εύκολο να αποκλειστούν κοινωνικά. Πιο συγκεκριμένα:

- Διαπιστώνεται ότι πάνω από τους μισούς κοινωνικά αποκλεισμένους μαθητές ήταν άστεγοι ή εγκατέλειψαν το σχολείο.
- Σε άλλη έρευνα που έμπε σε έφηβες μητέρες παρατηρήθηκε, ότι σχεδόν οι μισές είχαν εγκαταλείψει το σχολείο χωρίς να διαθέτουν τα κατάλληλα εφόδια.
- Επίσης, πολλοί από τους κοινωνικά αποκλεισμένους δήλωσαν ότι είχαν αποκλειστεί οριστικά από το σχολείο, ενώ κάποιοι άρχισαν το «σκασιαρχείο» με τη ηλικία των 11 (Unit & Britain, 2001, 12).

Ο κοινωνικός αποκλεισμός μπορεί να δημιουργήσει σοβαρά προβλήματα και στα άτομα που τον υφίστανται αλλά και στην ίδια την κοινωνία που τον επιβάλλει. Για παράδειγμα, ένας έφηβος μαθητής ο οποίος επιβιώνει σε μια υποβαθμισμένη γειτονιά, η οποία χαρακτηρίζεται για τον κοινωνικό αποκλεισμό της στο σύνολο, το πιο πιθανό είναι να βρεθεί σε ένα αποτυχημένο σχολείο και κατ' επέκταση να μην μπορέσει να επιτύχει σε αυτό. Έπειτα, ομάδες που θεωρούνται κοινωνικά περιθωριακές και αποκλεισμένες το πιο πιθανό είναι να αμείβονται με ένα ελάχιστο χρηματικό ποσό για την εργασία τους. Οι ομάδες αυτές επίσης, διαθέτουν περιορισμένη πρόσβαση, τόσο στις λειτουργίες του δημοσίου, όσο και στις λειτουργίες του ιδιωτικού τομέα. Επίσης,

τα αποκλεισμένα άτομα από την κοινωνία αντιμετωπίζουν προβλήματα ψυχικής και σωματικής υγείας. Βρίσκονται συνήθως σε περιοχές όπου κυριαρχεί η εγκληματικότητα, για την οποία ο κοινωνικός αποκλεισμός αποτελεί κινητήριο μοχλό. Στις κοινωνίες όπου ο κοινωνικός αποκλεισμός κάνει πολύ αισθητή την παρουσία του, εκτός από την έντονη εγκληματική δράση που προαναφέρθηκε, παρατηρείται μειωμένη κινητικότητα των πολιτών λόγω του φόβου. Τέλος, ασκείται μεγάλη πίεση στους ανθρώπους που εργάζονται με ομάδες κοινωνικά αποκλεισμένες (Unit & Britain, 2001, 22- 23).

Τα παραπάνω διαπιστώνονται και μέσα από σχετική έρευνα που πραγματοποιήθηκε σε νέους. Παρατηρήθηκε ότι αυτοί που ήδη αποκλείστηκαν λόγω παραβάσεων προέρχονται από μειονοτική θέση και παρουσιάζουν κοινωνικά προβλήματα, προβλήματα ανεργίας, διαταραχές ψυχικής υγείας και χαμηλό εκπαιδευτικό επίτευγμα. Κάποιοι έχουν εγκαταλείψει πριν τα 16 την υποχρεωτική εκπαίδευση και άλλοι παρουσιάζουν διάφορες μαθησιακές δυσκολίες. Πολλοί είναι άποροι και άλλοι βρίσκονται στο περιθώριο της κοινωνίας. Πιο αναλυτικά, οι αποκλεισμένοι νέοι παρουσιάζουν μειωμένη ικανότητα ανάγνωσης και αριθμητικής, εγκαταλείπουν την υποχρεωτική εκπαίδευση (τα 3/4 περίπου των αποκλεισμένων), οι περισσότεροι είναι άνεργοι, παρουσιάζουν προβλήματα στέγασης, διαθέτουν διαταραγμένη προσωπικότητα, είναι εθισμένοι σε εξαρτησιογόνες ουσίες και τέλος, κάποιες έφηβες δηλώνουν σεξουαλική κακοποίηση σε παιδική ηλικία (Solomon, 2004, 5-6).

8. Σχετικές έρευνες

Οι έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί με σκοπό να εξετάσουν το φαινόμενο της σχολικής αποτυχίας και τις συνέπειες που αυτή επιφέρει είναι πολλές. Λίγες είναι όμως εκείνες που προσπαθούν να εξάγουν εναλλακτικές προτάσεις για τη βελτίωση του εκπαιδευτικού συστήματος. Οι έρευνες αυτές δεν έχουν πραγματοποιηθεί μόνο σε μαθητές που βιώνουν καθημερινά την κρίση στο εκπαιδευτικό σύστημα, αλλά έχουν πάρει μεγαλύτερες διαστάσεις μέσα από μαρτυρίες και στατιστικά δεδομένα, εκπαιδευτικά αλλά και κοινωνικά αποκλεισμένων ανθρώπων. Στην προσπάθεια λοιπόν, να βρεθούν ελπιδοφόρες προτάσεις για τον επαναπροσανατολισμό της εκπαίδευσης στους βασικούς της στόχους, συνέβαλαν αποκλεισμένες ομάδες ατόμων

διατυπώνοντας τις απόψεις τους αλλά και τις εμπειρίες τους σχετικά με το θέμα.

Σε έρευνα που πραγματοποιήθηκε σε φυλακές της Αμερικής ζητήθηκε από ορισμένους κρατούμενους να εκφράσουν την άποψή τους σχετικά με το σχολείο. Η έρευνα αυτή έγινε με βάση τρία ερευνητικά ερωτήματα, στα πλαίσια των οποίων κλήθηκαν να απαντήσουν οι κρατούμενοι. Αρχικά, ρωτήθηκαν ποια ήταν η σχέση τους με το σχολείο πριν αποκλειστούν από αυτό και αργότερα από την κοινωνία. Έπειτα, εξέφρασαν τις προτάσεις τους ως προς τη βελτίωση του σχολικού θεσμού και τέλος, κλήθηκαν να διατυπώσουν την άποψή τους για το πως θα έπρεπε να είναι ένα ιδανικό σχολείο σύμφωνα με τα δικά τους δεδομένα (Carr-Chellman, et.al. 2009, 157).

Όσον αφορά λοιπόν, τις προσωπικές εμπειρίες των κρατουμένων με το σχολείο, παρουσιάζεται μια επιθυμία για επιπλέον δομές στήριξης κατά τη διάρκεια του μαθήματος, καθώς μόνο η λειτουργία του εκπαιδευτικού δεν είναι αρκετή. Πολλοί κρατούμενοι τόνισαν ότι αυτό που τους έδινε μεγαλύτερη ελπίδα στη σχολική πραγματικότητα ήταν η φροντίδα των δασκάλων και το ενδιαφέρον τους όχι μόνο για την πρόοδό τους, αλλά και για τα προσωπικά τους προβλήματα γενικότερα. Αντίθετα, αρκετοί εξέφρασαν τη δυσαρέσκειά τους στις περιπτώσεις κατά τις οποίες, το κύριο μέλημα των εκπαιδευτικών ήταν να πραγματοποιήσουν σωστά τη δουλειά τους. Μάλιστα, πολλοί από τους κρατούμενους δήλωσαν, ότι ένα πρόβλημα που αντιμετώπιζαν τόσο στο σχολείο, όσο και στη γειτονιά τους ήταν η βίαιη συμπεριφορά. Επειδή λοιπόν δεν υπήρχε ασφάλεια, πολλοί από τους κρατούμενους με σκοπό να μην κινδυνεύουν εμπλέκονταν σε διάφορες συμμορίες για να νιώσουν ασφαλείς. Πολλοί υποστηρίζουν ότι οι περιπτώσεις βίας που έζησαν δεν ήταν τόσο σοβαρές, όσο αυτές που υφίστανται πραγματικά μέσα στα σχολεία. Κάποιοι από την άλλη πλευρά, εξέφρασαν την αγάπη τους για το σχολείο και για τη μάθηση, ενώ άλλοι θεώρησαν ότι αυτό δεν έχει λόγο ύπαρξης ή ότι απλά δεν ταίριαζαν μέσα σ' ένα τέτοιο περιβάλλον (Carr-Chellman, et.al. 2009, 160-161).

Έπειτα, ζητήθηκε από τους κρατούμενους να υποθέσουν ότι κατέχουν τη θέση ενός διευθυντή σχολείου ή κάποιου επιστάτη και να παρουσιάσουν πως φαντάζονται το ιδανικό σχολείο. Οι περισσότεροι αναφέρθηκαν στην βελτίωση της εκπαιδευτικής δομής, στην ασφάλεια των μαθητών, στην παροχή ευκαιριών εργασίας, στη φροντίδα των εκπαιδευτικών προς τους μαθητές και στην καλύτερη δομή του σχολείου για μεγαλύτερη ασφάλεια. Κάποιοι μάλιστα φάνηκαν τόσο αυστηροί με τη σχολική πραγματικότητα που αναφέρθηκαν σε ανιχνευτές μετάλλων και όπλων, σε

απαγόρευση του καπνίσματος και οποιασδήποτε άλλης παραβατικής συμπεριφοράς ακόμη και στην ένδυση των μαθητών με συγκεκριμένες στολές. Το γεγονός αυτό, μάλλον απορρέει από τις άσχημες εμπειρίες που είχαν οι ίδιοι στο σχολείο (Carr-Chellman, et.al. 2009, 163-166).

Μια ακόμη έρευνα πραγματοποιήθηκε με την ίδια λογική, αλλά αυτή τη φορά σε άστεγους βετεράνους πολέμου (Magolis, 2011, 125-127). Οι άστεγοι βετεράνοι πολέμου κλήθηκαν να σχολιάσουν τις εκπαιδευτικές τους εμπειρίες, να διατυπώσουν τις προτάσεις τους για τη βελτίωση της εκπαίδευσης και να παρουσιάσουν το ιδανικό σχολείο κατά τη γνώμη τους. Οι άνθρωποι αυτοί στη συγκεκριμένη έρευνα επέμειναν πολύ στο θέμα της φροντίδας από τους εκπαιδευτικούς. Οι περισσότεροι θεωρούν ότι οι δάσκαλοι έχουν υποχρέωση να τους παρέχουν την απαραίτητη φροντίδα, έτσι ώστε αυτοί να βελτιώνονται και να προσπαθούν ολοένα και περισσότερο για καλύτερα αποτελέσματα. Αναφέρουν πως ένας δάσκαλος θα πρέπει να βρίσκεται κοντά στους μαθητές ακόμα και μετά το σχολείο αν χρειαστεί και να συζητά μαζί τους μέχρι και προσωπικά προβλήματα. Αυτός ο τρόπος δίνει το κίνητρο στους μαθητές να παρακολουθούν και να συμπαθούν περισσότερο το σχολείο. Οι άστεγοι βετεράνοι πολέμου υποστηρίζουν ότι εκτός σχολείου δραστηριοποιούνταν με κάθε τρόπο και θεωρούν πως η παροχή αθλητικών ή άλλων δραστηριοτήτων στο χώρο του σχολείου θα βοηθούσε πολύ τους μαθητές να περάσουν διασκεδαστικά αλλά και εποικοδομητικά την ώρα τους. Έτσι, λοιπόν οι μαθητές δεν θα είχαν κάποιον λόγο να εγκαταλείψουν το σχολείο.

Έπειτα, οι άστεγοι βετεράνοι πολέμου υποστήριξαν πως ένα ιδανικό σχολείο χρειάζεται τον κατάλληλο τεχνολογικό εξοπλισμό. Η τεχνολογία αποτελεί πανάκεια για το εκπαιδευτικό σύστημα και αποτελεσματικό εκπαιδευτικό εργαλείο. Ακόμη η τεχνολογία παρέχει πρόσβαση σε περισσότερες και καλύτερες πληροφορίες και είναι το κλειδί για την ανάπτυξη των μελλοντικών θέσεων εργασίας. Όσον αφορά το αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών, οι συμμετέχοντες προτιμούν να είναι πιο ρεαλιστικό και να ανταποκρίνεται στις πραγματικές ανάγκες και ικανότητες των μαθητών, έτσι ώστε να ενισχύει το μέλλον τους. Θεωρούν ότι τα τυποποιημένα αναλυτικά προγράμματα δε μπορούν να προσαρμοστούν στις πραγματικές ανάγκες των μαθητών, οπότε οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να ξεπερνούν τα όρια των αναλυτικών προγραμμάτων, ώστε να δημιουργηθεί ένα πιο ευέλικτο περιβάλλον γι' αυτούς. Ο ιδανικός εκπαιδευτικός, σύμφωνα με τους άστεγους βετεράνους θα πρέπει να ενδιαφέρεται για τους μαθητές και σε εκπαιδευτικό, αλλά και σε προσωπικό επίπεδο.

Μάλιστα, πριν από κάθε διορισμό εκπαιδευτικών για να διαπιστωθεί αν όντως θα παρέχουν την απαραίτητη φροντίδα στους μαθητές, θα ήταν σημαντικό να πραγματοποιείται πρώτα μια συνέντευξη. Όπως και στην προηγούμενη έρευνα με τους κρατούμενους, έτσι και σ' αυτήν, οι συμμετέχοντες θεωρούν ότι ένας συγκεκριμένος κώδικας ενδυμασίας θα μπορούσε συμβάλλει στη μείωση της βίας, καθώς επίσης και στην μείωση του διαχωρισμού των κοινωνικών τάξεων (Magolis, 2011, 128-132).

Σε άλλη σχετική έρευνα που διεκπεραιώθηκε, έλαβε μέρος ένας πληθυσμός κρατούμενων και εξέφρασαν τις σχολικές τους εμπειρίες και την γνώμη τους ως προς τη σχολική πραγματικότητα (Braggins & Talbot, 2003, 39-40). Πιο συγκεκριμένα, παρατηρείται ειδικά στις φυλακές των ανδρών, ότι οι περισσότεροι είχαν άσχημες εμπειρίες κατά τα σχολικά τους χρόνια. Κάποιοι δήλωσαν ότι επειδή έκαναν «σκασιαρχείο» στάλθηκαν σε ειδικό σχολείο, άλλοι ότι απορρίπτονταν και διώχονταν συνεχώς από τα σχολεία και μ' αυτόν τον τρόπο σπαταλούσαν άδικα τη ζωή τους. Επίσης, κάποιοι υποστηρίζουν ότι δεν τα κατάφεραν στα μαθήματα, ενώ αρκετοί είναι και αυτοί που αποδίδουν τα αίτια της σχολικής τους αποτυχίας στα οικογενειακά τους προβλήματα. Ορισμένοι από αυτούς κατάφεραν να τα ξεπεράσουν με σκοπό να αποκτήσουν τα απαραίτητα εφόδια από το σχολείο. Κάποιοι κρατούμενοι αποδίδουν το πρόβλημα που αντιμετώπιζαν με το σχολείο στην δυσκολία μετέγνωσης. Αναφέρουν πως η οικογένεια και το σχολείο δεν μεριμνούσε για τη μεταφορά τους και έτσι έπρεπε να βρουν δικό τους τρόπο για να μεταφερθούν στο σχολείο. Παρ' όλα αυτά, σε συνδυασμό με τις αρνητικές εμπειρίες υπάρχει και ένα ποσοστό κρατουμένων που αναφέρονται θετικά στο σχολείο. Σε κάποιους άρεσαν τα μαθήματα εκτός από τα μαθηματικά, ενώ άλλοι υποστηρίζουν ότι το σχολείο τους προσέλυσε από την πρώτη στιγμή. Σχετικά με τις σπουδές στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, αρκετοί κρατούμενοι αναφέρουν πως η κατεύθυνση που επέλεξαν ήταν εντελώς άσχετη με τα όσα διδάσκονταν και απαιτούνταν μάλιστα αρκετά χρήματα για τις σπουδές τους. Αντιθέτως, κάποιοι από τους συμμετέχοντες διέθεταν μεταπτυχιακούς τίτλους σπουδών ή γενικότερα πολύ καλό εκπαιδευτικό επίπεδο.

Συνοψίζοντας, θα πρέπει να σημειωθεί ότι οι έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί με σκοπό τη μεταρρύθμιση του εκπαιδευτικού συστήματος είναι πολλές. Παρόλα αυτά όμως, μικρός είναι ο αριθμός των ερευνών εκείνων που στην προσπάθεια αυτή της μεταρρύθμισης, απευθύνεται σε άτομα εκπαιδευτικά και κοινωνικά αποκλεισμένα αναζητώντας εναλλακτικές λύσεις. Οι ερευνητές που εξετάζουν τις αντιλήψεις και τις

προτάσεις αποκλεισμένων ομάδων της κοινωνίας σχετικά με το σχολικό θεσμό, θεωρούν ότι θα αποκομίσουν πιο θετικά αποτελέσματα για τη λύση του προβλήματος, από τη στιγμή που η συγκεκριμένη λύση προέρχεται από τους ίδιους τους ανθρώπους που το αντιμετωπίζουν.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ – Η ΕΡΕΥΝΑ

9. Σκοπός της έρευνας

Η σχολική αποτυχία αποτελεί ένα κοινωνικό πρόβλημα το οποίο μαστίζει τις νεανικές ηλικίες και δημιουργεί πολύ συχνά ανεπανόρθωτα αρνητικά αποτελέσματα στα άτομα. Το σχολείο, κυρίως, και έπειτα η κοινωνία και η οικογένεια συμβάλλουν στην προσπάθεια μεταρρύθμισης του εκπαιδευτικού συστήματος, ώστε αυτό να αποφέρει θετικά αποτελέσματα στους νέους. Παρ' όλα αυτά, ακόμα και οι διευθυντές και οι εκπαιδευτικοί των σχολείων λειτουργούν σύμφωνα με τις υποδείξεις των ειδικών εκπαίδευσης, οι οποίοι με τη σειρά τους εκτελούν καθορισμένες εντολές, με αποτέλεσμα κάθε προσπάθεια μεταρρύθμισης του εκπαιδευτικού συστήματος να οδηγεί στα ίδια ή και χειρότερα αποτελέσματα. Όσες ενέργειες έχουν πραγματοποιηθεί με σκοπό τη μείωση του φαινομένου δεν φαίνεται να οδηγούν σε αποτελεσματικές λύσεις. Αντιθέτως, οι λύσεις που προτείνονται από τις επιτροπές εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης έχουν αρχίσει να καθίστανται τετριμμένες και αναποτελεσματικές. Για το λόγο αυτό, η λύση του προβλήματος θα πρέπει να αναζητηθεί στις ρίζες του. Πιο συγκεκριμένα, θεωρείται πως άτομα τα οποία έχουν άσχημες σχολικές εμπειρίες, έχουν αποκλειστεί από την εκπαίδευση ή ανήκουν σε διάφορες αποκλεισμένες ομάδες, έχουν τη δυνατότητα να προτείνουν αποτελεσματικές προτάσεις για τη βελτίωση του σχολικού θεσμού, εφόσον η κατάσταση στην οποία βρίσκονται πηγάζει από τη σχολική αποτυχία και την ελλιπή τους εκπαίδευση (Carr-Chellman, et.al. 2003, p.156). Άνθρωποι λοιπόν, όπως είναι οι φυλακούμενοι φυλακών, οι οποίοι αποτελούν όχι μόνο αποκλεισμένο κομμάτι της εκπαίδευσης, αλλά και της κοινωνίας, αφορμώμενοι από τις σχολικές τους εμπειρίες και τον εκπαιδευτικό τους αποκλεισμό, θα μπορούσαν να διατυπώσουν πιο

αποτελεσματικές προτάσεις για τη βελτίωση του φαινομένου, σε σχέση με τους υπεύθυνους της εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης. Αυτό συμβαίνει γιατί οι άνθρωποι αυτοί, έχουν βιώσει το πρόβλημα αυτό στην καθημερινότητά τους με αποτέλεσμα να τους κοστίζει την ομαλή ένταξή τους στην κοινωνία.

Σύμφωνα λοιπόν με τα παραπάνω, ο γενικός σκοπός της παρούσης έρευνας είναι να εξεταστούν οι απόψεις των κρατουμένων για το σχολικό θεσμό και να διατυπωθούν οι προτάσεις τους για την βελτίωση της εκπαίδευσης. Αναλυτικότερα, η συγκεκριμένη έρευνα ενδιαφέρεται για τη σχολική ζωή και τις εμπειρίες των κρατουμένων, για τα προβλήματα που αντιμετώπιζαν ως μαθητές, καθώς και για την άποψη που έχουν σχηματίσει για το σχολικό θεσμό. Έπειτα, στόχος της έρευνας είναι να διατυπωθούν προτάσεις για την αλλαγή στο εκπαιδευτικό σύστημα, που θεωρούν οι ίδιοι ότι θα συνεισέφεραν στη μείωση της σχολικής αποτυχίας και κατ' επέκταση στη μείωση των περιπτώσεων που βιώνουν την ίδια κατάσταση με αυτούς. Η μελέτη μας περιλαμβάνει τα παρακάτω ερευνητικά ερωτήματα:

- Πώς βίωσαν οι κρατούμενοι το σχολείο;
- Πώς αντιλαμβάνονται σήμερα το σχολικό θεσμό;
- Πώς βίωσαν τη συμπεριφορά των εκπαιδευτικών απέναντί τους;
- Τι θα ήθελαν να αλλάξει σε σχέση με το ρόλο των εκπαιδευτικών;
- Ποιά ήταν η σχέση τους με την παραβατικότητα εντός και εκτός σχολείου;
- Πώς θα μπορούσε να μειωθεί η νεανική παραβατικότητα εντός και εκτός σχολείου;
- Τι προτείνουν για τη βελτίωση της λειτουργίας του σχολείου;

Μέσα από τη συγκεκριμένη έρευνα επιδιώκεται να διαπιστωθούν τυχόν αδικίες του εκπαιδευτικού συστήματος με τις οποίες καλούνταν να έρθουν αντιμέτωποι οι κρατούμενοι. Θεωρείται ιδιαίτερα σημαντικό, να δοθεί η ευκαιρία στους ανθρώπους αυτούς να εκφράσουν ελεύθερα τη γνώμη τους, αλλά και να συμβάλλουν στην προσπάθεια της εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης διατυπώνοντας τους προβληματισμούς και τις αντιλήψεις τους ως προς το σχολικό θεσμό. Επιπλέον, θα πρέπει να επιστηθεί μεγάλη προσοχή στις εμπειρίες που βίωσαν οι κρατούμενοι κατά τα σχολικά τους χρόνια, καθώς και στις λύσεις που προτείνουν οι ίδιοι για τη σχολική αποτυχία, εφόσον αντιμετώπισαν άμεσα το φαινόμενο αυτό και συνεπώς γνωρίζουν τον τρόπο με τον οποίο το σχολείο θα μπορούσε να τους απέτρεψει από την αποτυχία. Η παρούσα έρευνα εκτιμά, ότι οι προτάσεις των κρατουμένων θα αποφέρουν θετικά

αποτελέσματα στο πρόβλημα της σχολικής αποτυχίας, καθώς μέσα από τον αποκλεισμό τους οι άνθρωποι αυτοί αποτελούν τους κατεξοχήν ειδικούς και αρμόδιους του θέματος.

10. Μέθοδος

10.1 Εργαλεία συλλογής δεδομένων

Κάθε ερευνητική προσέγγιση ποσοτική και ποιοτική συνδέεται με συγκεκριμένα εργαλεία συλλογής δεδομένων. Αναλυτικότερα, οι ποσοτικές έρευνες πραγματοποιούνται μέσω πειραματικής διαδικασίας ή μελέτης επισκόπησης με τη βοήθεια ερωτηματολογίων ή συστηματικών παρατηρήσεων και η ανάλυση των δεδομένων τους πραγματοποιείται στατιστικά. Από την άλλη πλευρά, τα εργαλεία συλλογής δεδομένων στις ποιοτικές έρευνες ποικίλουν και χαρακτηρίζονται ως ευέλικτα και ευαίσθητα προς το κοινωνικό περιβάλλον. Οι ποιοτικές μελέτες θα μπορούσαν να διεκπεραιωθούν μέσω ατομικών ή ομαδικών συνεντεύξεων, εστιασμένων ομάδων συζήτησης, ημερολογίων, συμμετοχικών παρατηρήσεων ή μέσω κάποιου υλικού το οποίο έχει δημοσιευθεί, όπως είναι τα άρθρα, το βίντεο, οι διαφημίσεις κ.τ.λ. (Σαραφίδου, 2011, 20). Ωστόσο, παρακάτω θα αναλυθεί η ερευνητική μέθοδος της συνέντευξης, η οποία χρησιμοποιήθηκε ως εργαλείο συλλογής δεδομένων για την εκπόνηση της παρούσης εργασίας. Η συνέντευξη αποτελεί μια ερευνητική μέθοδο κατά την οποία ο ερευνητής θέτει ερωτήματα στο δείγμα του ευελπιστώντας να λάβει ορισμένες απαντήσεις. Αποτελείται από πολλούς διαφορετικούς τύπους και διακρίνεται σε δομημένη, ημιδομημένη και μη δομημένη συνέντευξη. Ο τύπος της κάθε συνέντευξης εξαρτάται από το είδος και τον τρόπο των απαντήσεων που ζητά ο ερευνητής από το δείγμα του. Η δομημένη συνέντευξη αναφέρεται σε μια διαδικασία κατά την οποία υφίστανται ερωτηματολόγια με προκαθορισμένες ερωτήσεις και καταλόγους με διαφορετικές απαντήσεις. Η ημιδομημένη συνέντευξη προσφέρει στον ερωτώμενο μεγαλύτερη ελευθερία ως προς τις απαντήσεις του, ενώ κατά τη μη δομημένη συνέντευξη ο ερωτώμενος έχει το δικαίωμα να απαντήσει στις ερωτήσεις όπως αυτός επιθυμεί, έπειτα από κάποια ελάχιστη καθοδήγηση από τον ερευνητή. Συνήθως, οι συνεντεύξεις πραγματοποιούνται από τον ερευνητή προς ένα άτομο, ωστόσο είναι

δυνατό να λάβουν τη μορφή ομαδικής συνέντευξης. Επιπλέον, η συνέντευξη μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε συνδυασμό με άλλες μεθόδους και να ενσωματωθεί σε διαδικασίες όπως είναι η μελέτη μιας περίπτωσης ή ένα πείραμα (Robson, 2007, 319-320). Η συνέντευξη επίσης, διακρίνεται και σε δυο άλλες κατηγορίες: στη συνέντευξη αποκρινόμενων και στη συνέντευξη πληροφορητών. Στην πρώτη περίπτωση ο ερευνητής είναι υποχρεωμένος να δομήσει τη διαδικασία της συνέντευξης και έπειτα να την ελέγχει καθ' όλη τη διάρκειά της. Ο συνεντευκτής διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο, γι' αυτό και η διαδικασία αυτή ονομάζεται «συνέντευξη αποκρινόμενων». Όσον αφορά τη δεύτερη περίπτωση, η συνέντευξη ενδιαφέρεται για τις απόψεις των ερωτώμενων σχετικά με κάποιο συγκεκριμένο θέμα. Στο σημείο αυτό, ο ερευνητής είναι αδύνατο να γνωρίζει τις πιθανές απαντήσεις του ερωτώμενου, επομένως, η διαδικασία θεωρείται μη δομημένη από τον συνεντευκτή. Αν θέλαμε όμως, να πραγματοποιηθεί μια πιο δομημένη διαδικασία, τότε την ευθύνη θα έπρεπε να αποδώσουμε στον ερωτώμενο (Robson, 2011, 321).

Μια συνέντευξη θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως η καταλληλότερη μέθοδος διεξαγωγής μιας ποιοτικής έρευνας όταν:

- Η έρευνα επικεντρώνει την προσοχή της στη σημασία που διαθέτουν ορισμένα φαινόμενα για το δείγμα.
- Εξετάζονται έπειτα από πολλές συνεντεύξεις οι προσωπικές αντιλήψεις των ερωτώμενων σχετικά με διαδικασίες ενός κοινωνικού συνόλου.
- Οι ερωτώμενοι καλούνται να παραθέσουν βιοματικές εμπειρίες σχετικά με τον τρόπο που εξελίχθηκε ένα φαινόμενο.
- Τα ερευνητικά αποτελέσματα μιας συνέντευξης πρόκειται να χρησιμοποιηθούν για την πραγμάτωση μιας ποσοτικής έρευνας.
- Μια ποσοτική μελέτη απαιτεί την επεξήγηση των ευρημάτων της και την εξακρίβωση των αποτελεσμάτων της μέσω μιας ποιοτικής έρευνας (Robson, 2011, 321).

Παρόλο που η συνέντευξη χαρακτηρίζεται συνήθως ως χρονοβόρα διαδικασία, διαθέτει πολλά θετικά στοιχεία που την καθιστούν ενδιαφέρουσα. Μέσω της συνέντευξης υπάρχει η δυνατότητα να τροποποιηθούν και να διασαφηνιστούν, και οι ερωτήσεις που τίθενται, αλλά και οι απαντήσεις που πιθανόν δεν αποδίδουν απόλυτα το νόημα των ερωτήσεων. Ακόμη και οι μη λεκτικές αποκρίσεις ή οι αντιδράσεις του καθενός μπορούν να βοηθήσουν στην καλύτερη κατανόηση των προφορικών

απαντήσεων των ερωτώμενων. Αν και η διαδικασία της συνέντευξης αποτελεί δύσκολη τεχνική για τη συλλογή δεδομένων, παρ' όλα αυτά μας παρέχει πλούσιο υλικό και χρήσιμες πληροφορίες για την εκπόνηση της έρευνάς μας (Robson, 2011, 323-324).

10.1.1 Το δείγμα

Οι συμμετέχοντες της έρευνάς μας προέρχονται από το Ειδικό Κατάστημα Κράτησης Νέων Βόλου. Το δείγμα μας αποτελείται από 26 νέους κρατούμενους, μαθητές ή απόφοιτους του Δημοτικού Σχολείου και του Γυμνασίου που λειτουργούν μέσα στο Κατάστημα. Οι ηλικίες των κρατουμένων κυμαίνονται από 16 έως 24 ετών. Είναι όλοι αλλοδαποί από διάφορες χώρες όπως Αλγερία, Μαρόκο, Αλβανία, Μπαγκλαντές, Πακιστάν, Αφγανιστάν, Παλαιστίνη και Τουρκία. Οι περισσότεροι από τους συμμετέχοντες έχουν πολλά αδέρφια. Πιο συγκεκριμένα, 7 κρατούμενοι δηλώνουν 2 αδέρφια, ενώ 12 απ' αυτούς δηλώνουν πως έχουν από 3-22 αδέρφια. Οι πιο πολλοί προέρχονται από τα λεγόμενα μη προνομιούχα κοινωνικά στρώματα με βάση το επάγγελμα των γονέων τους. Σε 17 περιπτώσεις μάλιστα, σημειώνεται πως η μητέρα τους είναι άνεργη. Σε 4 περιπτώσεις δεν υπάρχουν ο ένας ή και οι δύο γονείς στην οικογένεια, είτε λόγω θανάτου, είτε λόγω χωρισμού του ζευγαριού. Επίσης, οι περισσότεροι δήλωσαν ελλιπή σχολική φοίτηση, γεγονός που συνδέεται με την πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου.

11. Η διεξαγωγή των συνεντεύξεων

Στην παρούσα έρευνα χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος της προσωπικής ημιδομημένης συνέντευξης. Όλες οι συνεντεύξεις είναι ανώνυμες και διεξήχθησαν ατομικά μέσα στο Ειδικό Κατάστημα Κράτησης Νέων Βόλου και πιο συγκεκριμένα στο χώρο του σχολείου που λειτουργεί εκεί. Με βάση τα ερωτήματα της έρευνάς μας και με σκοπό την ευκολότερη ανάλυση των δεδομένων, οι ερωτήσεις που απευθύνσαμε στους κρατούμενους ήταν χωρισμένες σε 4 κατηγορίες: α) Προσωπικές πληροφορίες, β) Απόψεις για το σχολικό θεσμό, γ) Προτάσεις για τη βελτίωση της εκπαίδευσης και δ) Το ιδανικό σχολείο. Καμία από τις ερωτήσεις δεν αφορούσε τα σχολεία που

λειτουργούν μέσα στο Ειδικό Κατάστημα Κράτησης Νέων. Οι ερωτώμενοι κλήθηκαν να απαντήσουν σύμφωνα με τις απόψεις τους σε περίπου 30 ερωτήσεις ανοιχτού τύπου. Ανάλογα με τη ροή της συνέντευξης κάποιες από τις προκαθορισμένες ερωτήσεις παραλήφθηκαν. Οι κρατούμενοι είχαν τη δυνατότητα να απαντούν ελεύθερα στις ερωτήσεις χωρίς περιορισμούς και να τονίζουν τα σημεία που θεωρούσαν σημαντικότερα. Σε ορισμένες περιπτώσεις υπήρχε μια μικρή καθοδήγηση με σκοπό οι απαντήσεις να ανταποκρίνονται στις ανάλογες ερωτήσεις. Οι απόψεις των κρατουμένων καταγράφηκαν χειρόγραφα, καθώς σύμφωνα με τον κανονισμό του Καταστήματος δεν επιτρέπεται η χρήση μαγνητοφώνου. Δεδομένου ότι όλοι οι κρατούμενοι ήταν αλλοδαποί και δε γνώριζαν επαρκώς τη γλώσσα, προσπαθήσαμε να χρησιμοποιήσουμε όσο το δυνατόν πιο απλοϊκό λεξιλόγιο για την καλύτερη κατανόηση των ερωτήσεων. Σε πολλές περιπτώσεις, που η επικοινωνία στην ελληνική ήταν αδύνατη, χρειάστηκε η βοήθεια διερμηνέα. Οι συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν κατά τις ώρες των μαθημάτων του Δημοτικού Σχολείου και κατά τις ώρες προαυλισμού των μαθητών του Γυμνασίου και των απόφοιτων συμμετεχόντων. Η χρονική περίοδος κατά την οποία διεξήχθησαν οι συνεντεύξεις ήταν από 20/ 05/ 2013 έως 28/ 05/ 2013.

12. Αποτελέσματα

Παρακάτω παρουσιάζονται οι απαντήσεις των κρατουμένων που εντοπίστηκαν στη συνέντευξη, αφού πρώτα κατηγοριοποιήθηκαν. Με τον τρόπο αυτόν διευκολυνόμαστε να εξάγουμε τα αποτελέσματα της έρευνας, καθώς επίσης και να γίνουν πιο κατανεητά. Οι κατηγορίες που θα αναλυθούν περαιτέρω, όπως προαναφέρθηκε, είναι οι εξής:

- Πώς βίωσαν οι κρατούμενοι το σχολείο;
- Πώς αντιλαμβάνονται σήμερα το σχολικό θεσμό;
- Πώς βίωσαν τη συμπεριφορά των εκπαιδευτικών απέναντί τους;
- Τι θα ήθελαν να αλλάξει σε σχέση με το ρόλο των εκπαιδευτικών;
- Ποιά ήταν η σχέση τους με την παραβατικότητα εντός και εκτός σχολείου;
- Πώς θα μπορούσε να μειωθεί η νεανική παραβατικότητα εντός και εκτός σχολείου;

- Τι προτείνουν για τη βελτίωση της λειτουργίας του σχολείου;

1) Πώς βίωσαν οι κρατούμενοι το σχολικό θεσμό;

Οι κρατούμενοι στην πλειονότητά τους (18) αναφέρουν ότι βίωσαν με θετικό τρόπο το σχολείο. Δηλώνουν ότι ήταν γι' αυτούς ένας σημαντικός χώρος μάθησης, αλλά και μια ευκαιρία για κοινωνικές και φιλικές συναναστροφές.

«Ήταν ωραία γιατί έμαθα πέντε πράγματα. Στο σχολείο έκανα φίλους, πήγα εκδρομές και έχω κρατήσει μερικές εμπειρίες.» (2)

«Το σχολείο ήταν πολύ καλή εμπειρία. Εκεί έμαθα 2- 3 πράγματα. Έμαθα να διαβάζω, να μιλάω. Έμαθα να 'μαι καλύτερος έξω στην κοινωνία, αν και τώρα βρίσκομαι εδώ. Και δεν θα πιστέψεις γιατί είμαι εδώ...γιατί πάνω σε μια φασαρία, έκλεψα ένα κινητό.»(6)

Ιδιαίτερη εντύπωση προκαλεί το γεγονός ότι άνθρωποι που βιώνουν τον κοινωνικό αποκλεισμό χωρίς ολοκληρωμένη φοίτηση στο σχολείο, έχουν θετική στάση απέναντι σε αυτό.

Αντιθέτως, 8 κρατούμενοι δήλωσαν ότι το σχολείο δεν τους άρεσε είτε γιατί είχαν πρόβλημα με τους δασκάλους, είτε γιατί βίωναν το ρατσισμό ή γιατί περνούσαν αρκετή ώρα μέσα σε αυτό.

«Δεν μου άρεσε, ήμουν μικρός. Οι δάσκαλοι αν δε διάβαζα με χτυπούσαν. Τώρα μετανιώνω.» (10)

«Δε μου άρεσε καθόλου...γιατί καθόμασταν πολύ ώρα μέσα στο σχολείο.» (16)

«Όχι [δε μου άρεσε]...Γιατί δεν είχα λεφτά και υπήρχε ρατσισμός προς τους φτωχούς.» (25)

2) Πώς αντιλαμβάνονται σήμερα το σχολικό θεσμό;

Πέρα από τα βιώματα και τις εμπειρίες του παρελθόντος, οι κρατούμενοι εκφράζουν άποψη για τη συνολική λειτουργία του σχολείου, όπως την αντιλαμβάνονται σήμερα. Μάλιστα, κάποιες από τις αξιολογήσεις αυτές είναι αποτέλεσμα εναπαροσδιορισμού των αντιλήψεων τους. Οι περισσότεροι

κρατούμενοι (15) θεωρούν ότι το σχολείο λειτουργεί σωστά και προσφέρει πολλά και σημαντικά εφόδια στους μαθητές του.

«Στο σχολείο ήταν ωραία, μου άρεσε. Πιστεύω ότι όσα παιδιά τελειώνουν το σχολείο δεν αποτυγχάνουν. Εγώ αν συνέχιζα το σχολείο τώρα θα ήμουν καλύτερο παιδί.» (1)

«Το σχολείο είναι ό,τι καλύτερο. Το λέω τώρα που το σκέφτομαι διαφορετικά από εδώ μέσα. Έχω την ευκαιρία να ξαναγυρίσω σ' αυτό, αλλά δε θέλω» (4)

Στην αντίπερα όχθη, ένας μικρότερος αριθμός κρατουμένων (9) εκφράζεται κατά κύριο λόγο με αρνητικό τρόπο ως προς τη λειτουργία του σχολείου. Θεωρούν πως το σχολείο δε λειτουργεί σωστά και δεν καταφέρνει να εντάξει ομαλά τους νέους στην κοινωνία. Αυτό επιβεβαιώνεται και από το γεγονός ότι πολλοί από αυτούς από τη στιγμή που έμεναν στάσιμοι στην ίδια τάξη, έφευγαν ή διώχονταν από το σχολείο και βρίσκονταν στο δρόμο με αποτέλεσμα να λειτουργούν παραβατικά. Άλλοι αποδίδουν την ευθύνη στους εκπαιδευτικούς και τους θεωρούν υπαίτιους της αποτυχίας αυτής, άλλοι στην οικογένεια, στις παρέες, στα μαθήματα, ενώ μερικοί κατηγορούν το εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας τους που δεν τους εξασφαλίζει μια σίγουρη δουλειά.

«Στην Αλγερία δε λειτουργεί σωστά. Το σχολείο δε μπορεί να σου βρει δουλειά εκεί. Κι όταν τελειώνεις βρίσκεσαι στο δρόμο. Σκέψου ότι οι άνθρωποι που τελειώνουν το Πανεπιστήμιο, μετά πουλάνε ρούχα.» (7)

Βέβαια όχι [δε λειτουργεί σωστά]. Μερικές φορές ναι, αλλά όταν τελειώνεις κάποιος το Λύκειο δουλειά δε βρίσκει. Πάλι τσομπάνης μένει. Τζάμπα διαβάζουμε. (26)

3) Πως βίωσαν τη συμπεριφορά των εκπαιδευτικών;

Σχεδόν διχασμένοι εμφανίστηκαν οι κρατούμενοι σε σχέση με τη συμπεριφορά που βίωναν από τους εκπαιδευτικούς τους. 15 κρατούμενοι αναφέρθηκαν σε αυτούς θετικά και τους παρουσίασαν ως δεύτερους γονείς για την αγάπη και τη φροντίδα που εισέπρατταν. Μερικοί μάλιστα φάνηκαν να είναι ευγνώμονες στους εκπαιδευτικούς τους για το γεγονός ότι προσπαθήσαν να τους μεταπείσουν να εγκαταλείψουν τη φοίτησή τους στο σχολείο.

«Εμένα μου φέρονταν πολύ καλά. Είχα μείνει μάλιστα από απουσίες στην ίδια τάξη και έκαναν τα αδύνατα δυνατά για να μην τα παρατήσω.» (6)

«Πάρα πάρα πολύ καλά [μου φέρονταν]. Ο διευθυντής ενδιαφερόταν για μένα. Αν έλειπα απ' το σχολείο με ρωτούσε τι πρόβλημα είχα. Εγώ το σταμάτησα κι ο διευθυντής με παρακαλούσε να γυρίσω γιατί στις 20 μέρες μας διέγραφαν» (26)

Από την άλλη πλευρά, ιδιαίτερα κατηγορηματικοί είναι πολλοί κρατούμενοι (11), οι οποίοι αντιμετώπιζαν προβλήματα με τη συμπεριφορά των εκπαιδευτικών τους. Ορισμένοι αναφέρθηκαν σε μεμονωμένες περιπτώσεις δασκάλων και όχι στο σύνολό τους. Οι λόγοι για τους οποίους εκφράστηκαν αρνητικά ήταν η υπερβολική αυστηρότητα, η χειροδικία σε χώρες όπως Αλγερία, Πακιστάν, Αφγανιστάν, η ρατσιστική αντιμετώπιση, οι πολλές αποβολές και η αδιαφορία.

«Άλλοι [μου συμπεριφέρονταν] με καλό και άλλοι με άσχημο τρόπο. Δε ξέρω τι τους πείραζε. Ίσως επειδή ήμουν άτακτος... ίσως επειδή είμαι Αλβανός. [...] Αυτοί δε διδάσκουν παιδεία στους μαθητές. Μπαίνουν μέσα και λένε «Λοιπόν ξεκινάμε...». Οι καθηγητές πηγαίνουν απλά για να μη χάσουν το μεροκάματο. Ούτε νοιάζονται για τα παιδιά, ούτε τίποτα. Ελάχιστοι είναι αυτοί που νοιάζονται πραγματικά.» (2)

«Όχι [δε μου φέρονταν καλά] όλοι. Όταν δε διαβάζεις δε σε συμπαθούν.» (20)

Είναι μάλιστα χαρακτηριστική η φράση ενός κρατούμενου ο οποίος επιρρίπτει τις ευθύνες σε μια δασκάλα του για την κατάσταση στην οποία έχει περιέλθει:

«Αυτή η δασκάλα μου με οδήγησε εδώ. Αυτό θα έπρεπε να αλλάξει. Εξαιτίας της με διώξαν.» (15)

4) Τι θα ήθελαν να αλλάξει σε σχέση με το ρόλο των εκπαιδευτικών;

Όταν οι κρατούμενοι ρωτήθηκαν τι αλλαγές θα ήθελαν να γίνουν σε σχέση με το ρόλο των εκπαιδευτικών, οι μισοί από τους κρατούμενους (12) πρόβαλαν το πρότυπο του παιδοτρόπου εκπαιδευτικού. Έδειξαν δηλαδή να προτιμούν εκπαιδευτικούς που αποδίδουν ιδιαίτερη σημασία στη διαμόρφωση υποστηρικτικής σχέσης προς τους μαθητές και θετικής ατμόσφαιρας στην τάξη. Τονίστηκαν χαρακτηριστικά όπως η διάθεση για επικοινωνία και συζήτηση. Αρκετοί (5) ζήτησαν την πάταξη της χειροδικίας και την αντικατάσταση του ρατσιστικού κλίματος από ένα αίσθημα δικαίου.

«Θα ήθελα να είναι ευγενικοί, να είναι μικροί σε ηλικία, να μπορούν να συνεννοηθούν. Καλοί άνθρωποι. Οι περισσότεροι δεν είναι.» (20)

«Δεν θα ήθελα να με χτυπάνε. Θέλω να είναι καλοί μαζί μας και να μας προσέχουν.» (1)
«Εμείς είχαμε κάποιους δασκάλους που δεν έδιναν στους Αλβανούς αυτό που τους άξιζε, όπως έκαναν με τους Έλληνες. Υπάρχει ρατσισμός. Γι' αυτό θα ζητούσα να είναι πιο δίκαιοι με τους μαθητές.» (4)

Πάντως, πολλές ήταν και οι θετικές αναφορές (10) στους εκπαιδευτικούς:
«Εμείς τους σεβόμαστε τους δασκάλους μας, δε θέλαμε να τους αλλάξουμε. Ήταν καλοί μαζί μας και μας μιλούσαν όμορφα. Όταν υπήρχε κάποιο πρόβλημα, πρώτα προσπαθούσαν να το λύσουν μαζί μας και όχι με το διευθυντή.» (3)
«Δε θα ήθελα να αλλάξουν. Ακόμα και που με χτυπούσαν ήταν για καλό. Τότε δεν το ήξερα. Τώρα το μετανιώνω. Ήταν σαν πατέρας μου.» (10)

5) Ποια ήταν η σχέση τους με την παραβατικότητα εντός και εκτός σχολείου;

Ιδιαίτερα υψηλά είναι τα ποσοστά τα οποία δηλώνουν τη σχέση των κρατουμένων με την ενδοσχολική και εξωσχολική παραβατικότητα. Πιο συγκεκριμένα, πολλοί από αυτούς (18) επιδίδονταν είτε συστηματικά, είτε όχι σε «σκασιαρχείο». Όπως δηλώνουν οι ίδιοι, η πιο συχνή αιτία για «σκασιαρχείο» ήταν η ενασχόληση με το ποδόσφαιρο ή η επιδίωξη μία συνεύρεσης με τους φίλους τους.

«[Έφηνεγα] για να παίζω μπάλα. Το μυαλό μου ήταν συνεχώς έξω από το σχολείο. Ήθελα να παίζω μπάλα με τους φίλους μου.» (1)
«Ναι έχω μείνει πολλά χρόνια από απουσίες. Όχι απο μαθήματα[...]μια να έχω περισσότερο ελεύθερο χρόνο με τους φίλους μου και επειδή δε μπορούσα να ζυπνήσω το πρωί.» (20)

Πολλοί είναι και αυτοί που έχουν υπάρξει θύτες στο χώρο του σχολείου ή έχουν προκαλέσει τουλάχιστον μια φορά κάποια φασαρία με άλλους μαθητές (13). Οι περισσότεροι αποδίδουν τις ευθύνες στον αυθορμητισμό της νεαρής ηλικίας τους, εξαιτίας του οποίου δημιουργούσαν πολλούς καυγάδες σε αθλήματα όπως το ποδόσφαιρο. Άλλοι ισχυρίζονται ότι λειτούργησαν έτσι με σκοπό να υποστηρίξουν κοντινά τους άτομα, ενώ λιγότεροι για να επιδείξουν τη δύναμή τους.

«Μέχρι τα 13- 16 όχι [δεν είχα θύματα]. Μετά τα 16 όταν νευρίαζα, γινόμουν άλλος άνθρωπος. Χτυπούσα ανθρώπους επειδή ενοχλούσαν δικά μου άτομα. Μετά, όταν

σκεφτόμουν πιο ήρεμα το μετάνιωνα.» (4)

«[Είχαμε θύματα] για να φαινόμαστε πιο δυνατοί... πιο όμορφοι. Όταν ήμουν μικρός μ' άρεσε να πουλάω μαγκιές.»(13)

Αντιθέτως, μικρότερος είναι ο αριθμός των κρατουμένων (8), οι οποίοι δηλώνουν πως έχουν υπάρξει θύματα άλλων μαθητών στο σχολικό περιβάλλον, έστω και περιστασιακά.

«Ναι. Κάποιοι συμμαθητές μου με βρίζανε κάθε μέρα. Όταν μαλώναμε ερχόταν ο μπαμπάς μου για να μιλήσει μαζί τους. Μια φορά με χτύπησε ένα παιδί και σταμάτησα να πηγαίνω σχολείο.» (1)

«Δεν έγινα ποτέ [θύμα]. Έτυχε μια φορά, άλλος μαθητής μεγαλύτερος μου έκλεβε πράγματα. Όταν τα ζήτησα με απείλησε ότι θα με ρίξει από τις σκάλες. Μετά απευθύνθηκα στον πατέρα μου, πήγε τον βρήκε και τα πήρα πίσω.» (18)

Με άνομες πράξεις εκτός σχολείου ασχολούνταν ακρετοί από τους κρατούμενους (9). Όσοι μίλησαν ανοιχτά για το θέμα αυτό αναφέρθηκαν κυρίως στη χρήση ή διακίνηση ναρκωτικών ουσιών και ορισμένοι στις κλοπές.

«Κάναμε παρανομίες. Είμασταν 3 παιδιά και ένας μεγάλος μας μάθαινε για ναρκωτικά. Παίρναμε μαύρο απ' αυτόν και το πουλούσαμε έξω στα μαγαζιά.» (18)

«Ναι μικρός, 14 χρονών [εμπλεκόμουν σε παραβατικές πράξεις]. Έκλεβα και κάπνιζα χασίς.» (21)

Τέλος, σημειώνεται ένα μικρό ποσοστό κρατουμένων (4) οι οποίοι προκάλεσαν έστω και περιστασιακά κάποια σημαντική ζημία στο σχολείο, με αποτέλεσμα σε ορισμένες περιπτώσεις να αποβληθούν από αυτό.

«Παρανομίες εκτός από αυτό που έχω κάνει τώρα, άλλη μια φορά που είχα πάρει στο σχολείο την ολόνη του υπολογιστή και την πέταξα απ' το παράθυρο. Γι' αυτό μου δώσανε αποβολή. Δεν ξέρω αν το χασίς θεωρείται πλέον παρανομία, αλλά μέσα στην εφηβεία γίνονταν κι αυτά.» (6)

«Έξω απ' το σχολείο όχι [δεν έκανα παρανομίες]. Μέσα στο σχολείο έκλεβα τα καινούρια βιβλία γιατί ήταν πολύ ακριβά.» (23)

6) Πώς θα μπορούσε να μειωθεί η νεανική παραβατικότητα εντός και εκτός σχολείου;

Αξιοπρόσεκτες είναι και οι λύσεις που προτείνουν οι κρατούμενοι για την πρόληψη της νεανικής παραβατικότητας, όταν τους ρωτήθηκε πως θα την αντιμετώπιζαν αν ήταν οι ίδιοι διευθυντές σ' ένα σχολείο. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι προτάσεις εκείνες που αναφέρονται στη διαρκή καθοδήγηση και μέριμνα των μαθητών μέσα από συζητήσεις με τους ίδιους και τις οικογένειές τους. Πάρα πολλοί κρατούμενοι (19) έχοντας βιώσει την αδιαφορία των εκπαιδευτικών τους και αντιμετωπίζοντας τα δεινά αποτελέσματα της συμπεριφοράς αυτής, ζητούν από τους εκπαιδευτικούς να βρίσκονται διαρκώς δίπλα στους μαθητές, ώστε να μπορούν να γνωρίζουν τα προβλήματά τους και να τους συμβουλεύουν. Επίσης, προτείνουν η ίδια ενημέρωση να παρέχεται και στους γονείς των μαθητών με σκοπό να τους προστατεύουν και να τους βοηθήνε.

«Πάντως όχι με τον ίδιο τρόπο όπως [αντιμετωπίζουν τους μαθητές] τώρα, που ρίχνουν αποβολές ή διώχνουν τους μαθητές από το σχολείο. Θα προσπαθούσα να εξηγήσω στα παιδιά ποιο είναι το σωστό και ποιο όχι. Να καταλάβουν.» (6)

«Τι λες να έκανα; Εγώ γι' αυτό το λόγο είμαι 4,5 χρόνια μέσα. Θα τους μιλούσα να καταλάβουν, άμα θέλουν να μάθουν.» (17)

Αρκετοί είναι και αυτοί (9), που προτείνουν αυστηρότερα μέτρα ασφαλείας και καλύτερη προστασία. Πιο συγκεκριμένα, έγινε λόγος για περισσότερους φύλακες στο σχολικό χώρο, ώστε να εξασφαλίζεται η ασφάλεια των μαθητών από εξωσχολικούς. Ορισμένοι φάνηκαν τόσο αυστηροί με το θέμα της νεανικής παραβατικότητας που αναφέρθηκαν σε ανιχνευτές μεταλλων για την αποφυγή όπλων στα σχολεία, καθώς και στην τοποθέτηση κάμερας ασφαλείας.

«Στο σχολείο υπάρχουν άνθρωποι που πουλάνε ναρκωτικά και κουβαλάνε μαχαίρια. Θα πρέπει να υπάρχουν φύλακες και μηχανήματα σκαναρίσματος για όπλα και μαχαίρια.» (7)

«Δεν είναι αρκετή [η ασφάλεια]. Πρέπει να υπάρχουν επιβλέποντες γιατί έρχονται στο σχολείο εξωσχολικοί με ναρκωτικά. Πιο εύκολα βρίσκεις στα σχολεία παρά στην Ομόνοια. Ειδικά την Άγηνα.» (13)

«Εμείς δεν είχαμε ναρκωτικά, αλλά πολλοί κάπνιζαν κρυφά στην τουαλέτα. Για να το σταματήσω αυτό θα έβαζα κάμερες στις τουαλέτες και σε μέρη όπου μπορούσαν να

κρυφτούν τα παιδιά.» (26)

Λίγοι από τους κρατούμενους (4) προτείνουν την ένταξη μαθήματος με ψυχολόγο, καθώς και τη διοργάνωση εκδηλώσεων με ειδικούς, ώστε να μπορούν οι μαθητές να ενημερώνονται για τους κινδύνους της παραβατικότητας, να συζητούν τα προβλήματά τους και να βρίσκουν λύσεις γι' αυτά.

«Θα έκανα μια ομάδα για παρουσιάσεις για να ενημερωθούν τα παιδιά για τον κίνδυνο των ναρκωτικών κ.λ.π.» (16)

«Θα έπρεπε να μιλάνε [οι εκπαιδευτικοί] με τα παιδιά, να υπάρχει ψυχολόγος.» (21)

Αρκετοί είναι και οι κρατούμενοι οι οποίοι ζητούν από το σχολείο να τους παρέχει περισσότερες ευκαιρίες εργασίας (8). Πολλοί από αυτούς εφόσον διώχθηκαν ή σταμάτησαν το σχολείο, όπως προαναφέρθηκε παραπάνω, άρχισαν να παρουσιάζουν παραβατική συμπεριφορά. Το γεγονός αυτό μας κάνει εύλογα να αναλογιστούμε πως αν το σχολείο τους παρείχε κάποια σίγουρη δουλειά ώστε να απασχολούνται, πιθανότατα δεν θα οδηγούνταν σε άνομες πράξεις για την επιβίωσή τους.

«Θα ήθελα να μπορώ να βρω μια δουλειά μέσω του σχολείου. Αλλά επειδή αυτό δεν έγινε, άρχισα να δυσκολεύομαι.» (8)

Ωστόσο, αρκετά σκληρός με τη νεανική παραβατικότητα φάνηκε να είναι ένας σημαντικός αριθμός κρατουμένων (8), οι οποίοι ανέφεραν πως αν οι μαθητές δεν υπακούουν στους κανονισμούς του σχολείου, τότε θα πρέπει να επιβάλλεται η τιμωρία. Οι πιο κυνικές προτάσεις για τιμωρία που διατυπώθηκαν περιλάμβαναν από επιβολή προστίμου στους μαθητές για κάθε παράβαση, αποβολές από το σχολείο, μέχρι και διαχωρισμό των άτακτων μαθητών σε ξεχωριστές τάξεις ή εισαγωγή των ίδιων σε ειδικά σχολεία.

«Θα τους συμβούλευα, αλλιώς θα έπρεπε να υπάρχει ένα ειδικό σχολείο γι' αυτούς.» (12)

«Θα χώριζα τους άτακτους μαθητές σε μια τάξη και τους υπόλοιπους σε άλλη.» (25)

7) Τι προτείνουν για τη βελτίωση της λειτουργίας του σχολείου;

Για τη βελτίωση της λειτουργίας του σχολείου οι μισοί και παραπάνω κρατούμενοι (15) μας απάντησαν πως θα πρέπει να υπάρχουν περισσότερα αθλήματα και γήπεδα, καθώς επίσης και να διοργανώνονται διάφορα πρωταθλήματα. Άλλωστε, όπως ανέφεραν οι ίδιοι η βασική αιτία για «σκασιαρχείο» ήταν η ενασχόληση με

αθλήματα όπως το ποδόσφαιρο.

«[...] Το ιδανικό σχολείο έχει γήπεδα και όχι κάγκελα. Οι μαθητές πρέπει να νιώθουν ελεύθεροι.» (2)

«Αμα ήμουν διευθυντής θα ήθελα τα παιδιά να έχουν χώρο για να παίζουν. Θα ήθελα ηλεκτρονικούς υπολογιστές και γήπεδο ποδοσφαίρου. Γενικά, όλα τα αθλητικά παιχνίδια για να έρχονται με όρεξη οι μαθητές και όχι με το ζόρι.» (11)

Πολλοί είναι και αυτοί (10) που προτείνουν την ένταξη και αξιοποίηση διάφορων τεχνολογικών μέσων, όπως τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές, με σκοπό να αποκτήσει ενδιαφέρον το μάθημα και να διευκολυνθεί η διδασκαλία.

«[Αν ήμουν διευθυντής] θα έβαζα Η/Υ. Όπως στη Γαλλία δε θα είχαμε στυλό και χαρτί, αλλά Η/Υ. Μεγάλο προαύλιο, γήπεδα μπάσκετ και ποδοσφαίρου.» (16)

«[Θα ήθελα] να έχει καινούρια τεχνολογία, I-Pad, Η/Υ. Στο 2013 πρέπει να προσπαθήσουμε να συμβαδίσουμε με τον καιρό. Όχι στυλό, τα βαριέσαι.» (16)

Σημαντικός είναι και ο αριθμός εκείνων (6) που ζητάνε την αντικατάσταση των τωρινών δασκάλων από άλλους πιο συγκαταβατικούς και συνεργάσιμους με τους μαθητές. Άλλοι, για τη βελτίωση της διδασκαλίας αναφέρθηκαν στην ύπαρξη καλύτερων βιβλίων (4), στην οργάνωση περισσότερων εκδρομών (3), στην εισαγωγή περισσότερων μαθημάτων εικαστικών τεχνών (3), καθώς και στη δημιουργία μεγαλύτερων προαυλίων με σκοπό να νιώθουν ελεύθεροι οι μαθητές και να έχουν χώρο να παίζουν (3).

«Θα ήθελα περισσότερα αθλήματα και λιγότερα μαθήματα. Θα ήθελα να υπάρχει εργαστήριο για διάφορες χειροτεχνίες, ζωγραφική και αυτά που φτιάχνουμε με πηλό. Επίσης, θα διοργάνωνα πολλές ομιλίες για να ενημερώνονται οι μαθητές. [Αν ήμουν διευθυντής] θα τους πήγαινα πολλές εκδρομές σε μουσεία για να μαθαίνουν.» (3)

13. Συζήτηση

Οι περισσότεροι κρατούμενοι δήλωσαν ότι απέκτησαν όμορφες εμπειρίες από το σχολείο και αναφέρθηκαν σε αυτό με θετικό τρόπο πρωτίστως για τις ευκαιρίες των κοινωνικών συναναστροφών που είχαν και δεύτερα όντως για τη πολύτιμα εφόδια που αυτό τους παρείχε. Αρκετοί όμως ήταν κι αυτοί που αντιλαμβάνονται το σχολείο ως ένα χώρο στον οποίο οι μαθητές ασφυκτιούν, αφού κυριαρχούν τα μαθήματα με την παραδοσιακή έννοια, ενώ ταυτόχρονα απουσιάζουν οι ευκαιρίες για φυσική

δραστηριότητα, δημιουργικότητα και το άνοιγμα του σχολείου προς την κοινωνία. Για το λόγο αυτό, οι περισσότεροι από αυτούς μέσα στις αλλαγές που προτείνουν για τη βελτίωση της εκπαίδευσης θεωρούν πως θα ήταν φρόνιμο να εισαχθούν περισσότερα αθλητικά και εικαστικά μαθήματα, κάτι που διασταυρώνεται και στην έρευνα που πραγματοποιήθηκε στις Η.Π.Α. με τους βετεράνους πολέμου (Magolis, 2011, 126).

Μάλιστα, για να γίνει η διδασκαλία πιο ελκυστική και αποτελεσματική προτείνουν την προσαρμογή της στις μαθητικές ανάγκες και τη χρήση τεχνολογικών μέσων, κυρίως ηλεκτρονικών υπολογιστών. Διατυπώνουν δηλαδή απόψεις που δεν απέχουν και πολύ από σύγχρονα προτάγματα για την ανανέωση και βελτίωση του σχολικού θεσμού. Η μεταρρυθμιστική αυτή πρόταση υποστηρίζεται επίσης και στην έρευνα που προαναφέραμε (Magolis, 2011, 128).

Πολλοί από τους κρατούμενους αποκάλυψαν ότι το σημαντικότερο πρόβλημα που έπρεπε να αντιμετωπίσουν καθημερινά στη σχολική πραγματικότητα ήταν η συμπεριφορά των εκπαιδευτικών. Το γεγονός αυτό επιβεβαιώνεται και στις έρευνες που προαναφέραμε (Carr-Chellman, et.al. 2009, 160-161 & Magolis, 2011, 125). Για το λόγο αυτό οι κρατούμενοι συγκλίνουν στην άποψη ότι θα έπρεπε οι μαθητές να εισπράττουν μεγαλύτερη φροντίδα και βοήθεια από τους εκπαιδευτικούς τους.

Αυτό που διαφαίνεται από τις περισσότερες απαντήσεις των κρατουμένων είναι ότι σχεδόν όλοι συμμετείχαν σε παραβατικές πράξεις είτε ενεργητικά, είτε παθητικά. Μάλιστα, οι κρατούμενοι στην πλειονότητά τους πιστεύουν ότι η νεανική παραβατικότητα θα μπορούσε να μειωθεί με διάφορες συμβουλές και συζητήσεις προς τα παιδιά, γεγονός που μας κάνει να αναλογιστούμε πως ίσως δεν παρεχόταν στους ίδιους η κατάλληλη ενημέρωση από το σχολείο για τους κινδύνους της παρανομίας. Ωστόσο, ιδιαίτερα αυστηρή στάση φάνηκε να κρατούν πολλοί κρατούμενοι απέναντι στην παραβατικότητα κάνοντας λόγο για παροχή περισσότερης ασφάλειας στο χώρο του σχολείου, ακόμα και επιβολή ελέγχου για όπλα. Οι απόψεις αυτές συγκλίνουν με τις προτάσεις των κρατουμένων που παρουσιάστηκαν στην έρευνα που πραγματοποιήθηκε στην Αμερική (Carr-Chellman, et.al. 2009, 163-166).

Μία διαπίστωση που μάλλον εκπλήττει είναι ότι οι κρατούμενοι, αν και προέρχονται από διαφορετικές χώρες με διαφορετικά εκπαιδευτικά συστήματα φίνεται να βιώνουν με παρόμοιο τρόπο το σχολείο και συγκλίνουν σε κοινές προτάσεις αλλαγής και βελτίωσης. Η διαπίστωση αυτή επιβεβαιώνεται και από τα δεδομένα ερευνών στις ΗΠΑ που προαναφέραμε, τα οποία αναδεικνύουν κοινά προβλήματα και παρεμφερείς προτάσεις με αυτές της έρευνάς μας.

Έχει ενδιαφέρον επίσης, ότι οι απόψεις αυτές κατατίθενται από ανθρώπους που έχουν βιώσει εξ' ολοκλήρου τον κύκλο των κοινωνικο-εκπαιδευτικών ανισοτήτων. Με αυτό εννοούμε ότι οι άνθρωποι αυτοί, προερχόμενοι από μη προνομιούχα κοινωνικά στρώματα, εισέρχονται σε ένα σχολείο που μετατρέπει την κοινωνική ανισότητα σε εκπαιδευτική, η οποία με τη σειρά της μετατρέπεται σε κοινωνική, αφού η σχολική αποτυχία και η εγκατάλειψη του σχολείου οδηγούν νομοτελειακά στον κοινωνικό αποκλεισμό και ορισμένους στον εγκλεισμό.

14. Περιορισμοί της μελέτης και μελλοντική έρευνα

Σύμφωνα με ένα συνολικό απολογισμό της παρούσης έρευνας, υπήρχε στη διάθεσή μας ένας σχετικά περιορισμένος αριθμός συμμετεχόντων. Θεωρούμε πολύ σημαντικό να υπάρξει κάποια έρευνα η οποία θα πραγματοποιηθεί με μια μεγαλύτερη ομάδα κρατούμενων. Ωστόσο, θα ήταν φρόνιμο να αναφερθεί πως οι κρατούμενοι του δείγματός μας ήταν απόφοιτοι ή μαθητές του Δημοτικού Σχολείου και του Γυμνασίου του Ε.Κ.Κ.Ν. Βόλου, πράγμα που σημαίνει ότι βρέθηκαν ή βρίσκονταν εκεί για να εκπληρώσουν κάποια μεροκάματα με σκοπό τη νρηγορότερη αποφυλάκισή τους. Το γεγονός αυτό σε συνάρτηση με τη εκπαίδευση που τους παρέχεται μπορεί να δημιουργήσει στους συμμετέχοντες μια πιο ευνοϊκή εικόνα για το σχολείο γενικότερα. Για το λόγο αυτό λαμβάνουμε υπόψιν μας πως οι απόψεις του δείγματός μας ίσως είναι επηρεασμένες από τα σχολεία που λειτουργούν στο Ε.Κ.Κ.Ν Βόλου και επίσης, ότι κρατούμενοι που δεν έχουν φοιτήσει στα συγκεκριμένα σχολεία ενδεχομένως μας απαντούσαν διαφορετικά στις ερωτήσεις με πιο αυστηρές αντιλήψεις. Σύμφωνα με τα παραπάνω, σε μελλοντική έρευνα θα πρέπει να αναζητηθεί το δείγμα σε όσο το δυνατόν διαφορετικές ομάδες κρατούμενων γίνεται. Παρά τον περιορισμό αυτό, τα ευρήματα της έρευνάς μας δεν αναιρούνται, αντίθετως, πολλά από τα συμπεράσματα που εξάγαμε επιβεβαιώνονται και σε δεδομένα άλλων ερευνών, όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως. Οι μελλοντικές έρευνες ωστόσο, δε θα πρέπει πρωτίστως να πραγματευτούν τις διαφορετικές ομάδες κρατούμενων μόνο, αλλά να επεκταθούν και σε άλλες περιθωριοποιημένες ομάδες του πληθυσμού, όπως είναι οι άστεγοι, οι αποφυλακισθέντες και όσοι έχουν αποκλειστεί από την προσπάθεια της εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης.

Βιβλιογραφία

Ελληνική

Ανδρέου, Ε. (2011). *Χορεύοντας με τους λύκους*. Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο.

Δήμου, Γ. (1999). «Σχολική αποτυχία και κοινωνικός αποκλεισμός: Εννοιολογικές διασαφηνίσεις». Στο: Κωνσταντίνου, Χ. & Πλειός, Γ. (επιμ.), (1999), *Σχολική αποτυχία και κοινωνικός αποκλεισμός. Αιτίες, συνέπειες και αντιμετώπιση*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα. (33- 37).

Herbert, M. (1992). *Ψυχολογικά προβλήματα εφηβικής ηλικίας*. Στο: Καλαντζή- Αζίζι, Α. (επιμ.). Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Καϊλα, Μ. (1995). *Η σχολική αποτυχία. Από την «Οικογένεια» του Σχολείου στο «Σχολείο» της Οικογένειας*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Καυταντζόγλου, Ι. (2006). *Κοινωνικός αποκλεισμός: Εντός, εκτός και υπό. Θεωρητικές, ιστορικές και πολιτισμικές καταβολές μιας διαφορούμενης έννοιας*. Αθήνα: Σαββάλας.

Κουράκης, Ν. (2004). *Λίκαιο Παραβατικών Ανηλίκων*. Αθήνα: Σάκκουλας.

Κωνσταντίνου, Χ. (1997). *Σχολική πραγματικότητα και κοινωνικοποίηση του μαθητή. Σκιαγράφηση των Κοινωνικοποιητικών Μηνυμάτων του σχολείου και των Εκπαιδευτικών*. Αθήνα: Gutenberg.

Λάμνιαν, Κ. (2008). Αξιολόγηση του μαθητή. Κοινωνιολογική Προσέγγιση. Στο: Μίκα- Κακανά, Δ., Μπότσογλου, Κ., Χανιωτάκης, Ν. & Καβαλάρη, Ε. (επιμ.), (2008). *Η αξιολόγηση στην εκπαίδευση: Παιδαγωγική και Διαδακτική Διάσταση*. Αθήνα: Αδελφοί Κυριακίδη α.ε. 51- 61.

Λαρίου- Δρεττάκη, Μ. (1993). *Η εγκατάλειψη της υποχρεωτικής εκπαίδευσης και*

παράγοντες που σχετίζονται μ' αυτήν. Αθήνα: Γρηγόρης.

Μπότσαρη- Μακρή, Ε. (2008). *Σύγχρονα προβλήματα εφηβείας*. Αθήνα: Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο.

Μπασέτας, Κ. (1999). «Οι αρνητικές προσδοκίες του δασκάλου για τις ικανότητες των μαθητών του ως αιτία σχολικής αποτυχίας και κοινωνικού αποκλεισμού. Στο: Κωνσταντίνου, Χ. & Πλειός, Γ. (επιμ.), (1999). *Σχολική αποτυχία και κοινωνικός αποκλεισμός. Αιτίες, συνέπειες και αντιμετώπιση*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα. (181-198).

Μπεζέ, Λ. (1991). *Εφηβοι*. Αθήνα- Κομοτηνή: Σάκκουλας.

Μπεζέ, Λ. (1998). *Βία στο σχολείο. Βία του σχολείου*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Μπελογιάννη, Μ. (2009). Δρομολογώντας το ασφαλές σχολείο. *Επιθεώρηση κοινωνικών ερευνών*, 128, (6), 175- 200.

Μυλωνάς, Θ. (2009). «Η κοινωνική γένεση της σχολικής αποτυχίας». Στο: Θάνος, Θ. (επιμ.), (2009). *ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΙΣΟΤΗΤΕΣ. Μεθοδολογικά, Θεωρητικά και Εμπειρικά θέματα*. Ρέθυμνο: Μοτίβο. 43- 57.

Μυλωνάς, Θ. & Δημητριάδη, Α. (1999). «Από την ανισότητα απέναντι στο σχολείο στον αποκλεισμό μέσα στην τάξη». Στο: Κωνσταντίνου, Χ. & Πλειός, Γ. (επιμ.), (1999). *Σχολική αποτυχία και κοινωνικός αποκλεισμός. Αιτίες, συνέπειες και αντιμετώπιση*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα. 385- 408.

Μυλωνάς, Θ. & Μάνεσης, Ν. (2002). Ο κοινωνικός αποκλεισμός αρχίζει από το σχολείο. *Επιστημονική Επετηρίδα Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης Πανεπιστημίου Πατρών ΑΡΕΘΑΣ Τόμος Ι'* Πάτρα: Πανεπιστήμιο Πατρών. 249-262.

Εωχέλλης, Π. (1986). *Παιδαγωγική του σχολείου. Θέματα Κοινωνιολογίας και Γενικής Διδακτικής*. Θεσσαλονίκη: Κυριακίδης.

Παπαδιώτη- Αθανασίου, Β. (1999). «Σχολική αποτυχία και δυσλειτουργία της οικογένειας». Στο: Κωνσταντίνου, Χ. & Πλειός, Γ. (επιμ.), (1999). *Σχολική αποτυχία και κοινωνικός αποκλεισμός. Αιτίες, συνέπειες και αντιμετώπιση*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα. 365- 372.

Παπαθεοφίλου, Ρ. & Βοσνιάδου, Σ. (1998). *Η εγκατάλειψη του σχολείου: αίτια, επιπτώσεις, προτάσεις*. Αθήνα: Gutenberg.

Πασιαρδής, Π. & Πασιαρδή, Γ. (2000). *Αποτελεσματικά σχολεία: Πραγματικότητα ή ουτοπία*. Αθήνα: τυπωθήτω/ Γιώργος Δαρδανός.

Robson, C. (2007). *Η έρευνα του πραγματικού κόσμου. Ένα μέσον για κοινωνικούς επιστήμονες και επαγγελματίες ερευνητές*. Νταλάκου, Β. & Βασιλικού, Κ. (μτφρ.). Αθήνα: Gutenberg.

Ρούσσης, Α. (2004). «Ναρκοτικά και ανήλικοι. Χρήση και κατάχρηση ψυχοτρόπων ουσιών από μαθητές μέσης εκπαίδευσης: η περίπτωση της νήσου Λέσβου». Στο: Ρούσσης, Α. (2008). *Ο θρασμός της σχολικής κοινότητας. Ο ρόλος του στο φαινόμενο της ουσιοεξάρτησης των ανηλίκων*. Στρατιωτική Επιθεώρηση. 120- 141.

Σαραφίδου, Γ. (2011). *Συνάρθρωση ποσοτικών και ποιοτικών προσεγγίσεων. Η εμπειρική έρευνα*. Αθήνα: Gutenberg.

Ξένη

Braggins, J. & Talbot, J. (2003). *Time to Learn: Prisoners' View on Prison Education*. London: Prison Reform Trust.

Carr- Chellman, A., Beabout, B., Almeida, L. & Gursoy, H. (2009). Idealized Visions from behind Bars: Prisoners' Perspectives on School Change. *International Journal of Educational Reform*, 18 (2), 155- 172.

Magolis, E. D. (2011). *Silent voices: Homeless Veterans' Educational Experiences and Perceptions on Idealized Design of Schools*. Pennsylvania: Proquest.

Solomon, E. (2004). *A lost generation: the experiences of young people in prison*. London: Prison Trust Reform.

Unit, S. E., & Britain, G. (2001). *Preventing social exclusion*. London: Cabinet Office.

Διαδικτυακοί τόποι

Σταμέλος, Γ. (2003). Παγκοσμιοποίηση και Εκπαίδευση: ο εκπαιδευτικός αποκλεισμός σήμερα. Στο: *Πρακτικά 2ου Συνεδρίου: «Η Παιδεία στην αυγή του 21ου αιώνα»*. http://www.elemedu.upatras.gr/eriande/synedria/synedrio2/periexomr_ia.htm

Παράρτημα Α': Ενδεικτικές ερωτήσεις για τις συνεντεύξεις με τους κρατούμενους

ΠΡΟΣΩΠΙΚΕΣ ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ

- Σύμφωνα με τα προσωπικά σας βιώματα, το σχολείο ήταν για σας μία θετική ή μία αρνητική εμπειρία; Γιατί;
- Περιγράψτε τις δύο πιο σημαντικές προσωπικές εμπειρίες σας που θυμάστε από το σχολείο. (μία θετική και μία αρνητική;)
- Τι στάση είχαν οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί απέναντί σας, θετική; Αρνητική; Γιατί;
- Τι ήταν αυτό που σας άρεσε στο σχολείο; Τι ήταν αυτό που δεν σας άρεσε, που σας έδιωχνε απ' αυτό;
- Πώς αισθανόσασταν για τις σχολικές εργασίες που έπρεπε να κάνετε στο σπίτι; (Ήταν εύκολο; Είχατε προβλήματα; Βοήθεια από το σπίτι;)
- Κάνατε «σκασιарχείο» από τα μαθήματα; Πόσο συχνά; Γιατί; Πώς περνούσατε το χρόνο σας κατά τη διάρκεια του «σκασιарχείου»;
- Ήσασταν ποτέ θύμα στο χώρο του σχολείου; Δεχόσασταν βίαιη συμπεριφορά από άλλους; (με λόγια ή με πράξεις) Αν ναι, περιγράψτε τις εμπειρίες σας.
- Ασκούσατε εσείς βία; Αν ναι, περιγράψτε τις εμπειρίες σας.
- Πώς αντιμετώπιζονταν από τους εκπαιδευτικούς οι βίαιοι μαθητές;
- Εμπλεκόσασταν σε παραβατικές πράξεις εκτός σχολείου; Αν ναι, με ποιό τρόπο;
- Πώς συνηθίζατε να περνάτε τον ελεύθερό σας χρόνο εκτός σχολείου;

ΑΠΟΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΘΕΣΜΟ

- Ποιά είναι η γενική εντύπωση που έχετε για το σχολείο;
- Πιστεύετε ότι το σχολείο είναι κυρίως μια θετική ή μια αρνητική κατάσταση για τους μαθητές;
- Αν είναι αρνητική, γιατί πιστεύετε ότι πολλοί μαθητές αντιπαθούν το σχολείο;
- Θεωρείτε ότι το σχολείο σήμερα πετυχαίνει ή αποτυχαίνει να εντάξει ομαλά τους νέους στην κοινωνία;
- Αν όχι, που οφείλεται η αποτυχία αυτή; Τι δεν λειτουργεί σωστά;

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

- Αν υποθέσουμε ότι το σχολείο έχει ένα μερίδιο ευθύνης για την κατάσταση στην οποία βρίσκεστε τώρα, τι θα προτείνατε να αλλάξει στην εκπαίδευση;
- Τι αλλαγές θα προτείνατε να γίνουν στα σημερινά σχολεία, ώστε να μην αποτυγχάνουν οι μαθητές;
- Τι θα προτείνατε να αλλάξει, όσον αφορά τους εκπαιδευτικούς, προκειμένου να γίνει πιο αποτελεσματική η εκπαίδευση;
- Τι συμπεριφορά θα πρέπει να έχουν οι εκπαιδευτικοί προς τους μαθητές, ώστε να βελτιωθεί η συνεργασία τους; Και τι συμπεριφορά οι μαθητές προς τους εκπαιδευτικούς;
- Σχετικά με την προστασία των μαθητών στο χώρο του σχολείου, τι μέτρα θεωρείτε ότι θα πρέπει να παρθούν ώστε να ναι πιο ασφαλές το σχολικό περιβάλλον;

ΙΔΑΝΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

Αν ήσασταν διευθυντής σ' ένα σχολείο:

- Ποιοί θα ήταν οι πιο βασικές σας επιδιώξεις;
- Σε σύγκριση με τα σχολεία που έχετε φοιτήσει στο παρελθόν, τι κανόνες θα εφαρμόζατε για την ομαλή λειτουργία του σχολείου σας;
- Πώς θα αντιμετωπίζατε τους μαθητές που δεν υπακούουν στους κανόνες σας;
- Με ποιον τρόπο θα αποτρέπατε την παραβατικότητα των μαθητών εντός και εκτός σχολείου;

Περιγράψτε ελεύθερα σύμφωνα με τις απόψεις σας, ένα ιδανικό σχολείο.

Δημογραφικά στοιχεία:

- Χρόνια φοίτησης:
- Ηλικία:
- Χώρα:
- Πόσα αδέρφια έχετε;.....
- Οικογένεια; Παντρεμένος; Παιδιά;.....
- Περιβάλλον οικογένειας; Αστική;Αγροτική;
- Επάγγελμα γονέων

Παράρτημα Β': Συνεντεύξεις κρατουμένων

1^η συνέντευξη

Σύμφωνα με τα όσα έζησες ως μαθητής, το σχολείο ήταν μια καλή ή μια άσχημη εμπειρία για σένα;

Μου άρεσε, όμως μετά από 2- 3 χρόνια δεν ήταν καλά.

Γιατί;

Γιατί είχα προβλήματα με την οικογένειά μου.

Πες μου μια όμορφη εμπειρία που θυμάσαι από το σχολείο και μια άσχημη.

Όμορφη εμπειρία ήταν κάθε φορά που έπαιζα μπάλα με τους φίλους μου. Άσχημη εμπειρία ήταν κάθε φορά που δεν πήγαινα στο σχολείο και με έβλεπαν οι γειτόνισσες.

Έπρεπε μετά να απολογηθώ και να κάνω όλα τα μαθήματα που δεν είχα κάνει.

Τι στάση κρατούσαν απέναντί σου οι περισσότεροι δάσκαλοι;

Είχα μια δασκάλα, η οποία είχε πρόβλημα με το μπαμπά μου που ήταν δάσκαλος στο σχολείο που πήγαινα. Εκείνη η δασκάλα δεν μου φερόταν καλά. Όταν όμως άλλαξα σχολείο όλοι οι δάσκαλοι ήταν πολύ καλοί απέναντί μου.

Σχετικά με τις εργασίες που έπρεπε να κάνεις στο σπίτι για το σχολείο ποια είναι η άποψή σου;

Κουραζόμουν πολύ με τις εργασίες για το σπίτι και αυτό δεν μου άρεσε. Το μυαλό μου ήταν έξω, ήθελα να πάω να παίξω μπάλα. Ο μπαμπάς μου συνέχεια με φώναζε και μου έλεγε ότι αργότερα δεν θα μπορώ να γράφω και να μιλάω.

Είχες κάποια βοήθεια για τις κατ' οίκον εργασίες;

Όχι. Οι γονείς μου είναι χωρισμένοι κι εγώ έμενα συνέχεια με τη μαμά μου. Στην αρχή με βοηθούσε, αλλά μετά πέθανε και δεν είχα βοήθεια. Είχα πρόβλημα. Εγώ ήμουν μικρός και δεν ήξερα τίποτα από μόνος μου.

Έφευγες καμιά φορά από το σχολείο ενώ είχες μάθημα;

Ναι, έφευγα μερικές φορές.

Γιατί;

Λίγο να παίξω μπάλα. Το μυαλό μου ήταν συνεχώς έξω από το σχολείο. Ήθελα να παίξω μπάλα με τους φίλους μου.

Είχες πέσει ποτέ θύμα κάποιου συμμαθητή σου είτε με λόγια, είτε με πράξεις;

Ναι. Κάποιοι συμμαθητές μου με βρίζανε κάθε μέρα. Όταν μαλώναμε ερχόταν ο

μπαμπάς μου για να μιλήσει μαζί τους. Μια φορά με χτύπησε ένα παιδί και σταμάτησα να πηγαίνω σχολείο.

Οι δάσκαλοι πως αντιμετώπιζαν τους μαθητές που είχαν βίαιη συμπεριφορά;

Οι δάσκαλοι έρχονταν πάντα να μας χωρίσουν όταν μαλώναμε μεταξύ μας. Μετά μας χτυπούσαν και φώναζαν τους γονείς μας.

Εσύ συμμετείχες σε παραβατικές πράξεις έξω από το σχολείο;

Ναι. Έκανα φασαρίες όταν άλλα παιδιά κλέβανε λεφτά από τον αδελφό μου. Κι άλλες φορές κάπνιζα.

Πώς περνούσες τον ελεύθερό σου χρόνο;

Πηγαίναμε με τους φίλους μου σε μια λίμνη για μπάνιο και ψαρεύαμε.

Γενικά για το σχολείο ποιά είναι η άποψή σου;

Στο σχολείο ήταν ωραία, μου άρεσε. Πιστεύω ότι όσα παιδιά τελειώνουν το σχολείο δεν αποτυγχάνουν. Εγώ αν συνέχιζα το σχολείο τώρα θα ήμουν καλύτερο παιδί.

Τι θα ήθελες να αλλάξει στα σημερινά σχολεία;

Στα σημερινά σχολεία δεν θα ήθελα να αλλάξει κάτι. Το δικό μου το μυαλό μόνο θα ήθελα να αλλάξω.

Σχετικό με τους δασκάλους; Πως θα ήθελες να φέρονται;

Δεν θα ήθελα να με χτυπάνε. Θέλω να είναι καλοί μαζί μας και να μας προσέχουν.

Αν διηύθυνες εσύ ένα σχολείο, τι θα ήθελες να υπάρχει σε αυτό;

Δε ξέρω... υπολογιστές ίσως. Θα ήθελα και γήπεδο για να παίζουμε μπάλα.

Αν ήσουν διευθυντής, πώς θα αντιμετώπιζες τους βίαιους μαθητές;

Θα μιλούσα με τα παιδιά. Θα προσπαθούσα να τους δείξω τι είναι καλό και τι όχι. Αν δεν καταλάβαιναν, τότε θα καλούσα τους γονείς τους.

Ποιό είναι το ιδανικό σχολείο για σένα;

Ιδανικό σχολείο είναι αυτό που έχει καλούς δασκάλους, έχει υπολογιστές, γήπεδα.

Επίσης, σε ένα ιδανικό σχολείο οι μαθητές πηγαίνουν πολλές εκδρομές, ακόμη και στη θάλασσα.

Δημογραφικά στοιχεία κρατουμένου·

Χρόνια φοίτησης: 6

Ηλικία: 20

Χώρα: Αλγερία

Αδέλφια: 3

Οικογένεια; Παντρεμένος; Παιδιά; Όχι

Περιβάλλον οικογένειας: Αστική

Επάγγελμα γονέων: Πατέρας: Δάσκαλος Μητέρα: Μοδίστρα

2^η συνέντευξη

Σύμφωνα με τα προσωπικά σου βιώματα, σου άρεσε ή όχι το σχολείο;

Ήταν ωραία γιατί έμαθα πέντε πράγματα. Στο σχολείο έκανα φίλους, πήγα εκδρομές και έχω κρατήσει μερικές εμπειρίες.

Θέλω να μου περιγράψεις μια θετική και μια αρνητική εμπειρία που θυμάσαι απ' όταν ήσουν μαθητής.

Η αρνητική εμπειρία ήταν στο δημοτικό, όταν άκουγα τους γονείς των παιδιών να λένε «Μην κάνεις παρέα με Αλβανό!». Θετική εμπειρία ήταν για μένα όταν τελειώσαμε το Δημοτικό που κλαίγαμε με τους συμμαθητές μου επειδή θα χωριστούμε και μαζί μας έκλαιγαν και οι δάσκαλοι.

Πώς σου συμπεριφέρονταν οι δάσκαλοι;

Άλλοι με καλό και άλλοι με άσχημο τρόπο.

Με άσχημο τρόπο γιατί;

Δε ξέρω τι τους πείραζε. Ίσως επειδή ήμουν άτακτος... ίσως επειδή είμαι Αλβανός.

Ποιά είναι η γνώμη σου για τις εργασίες που είχες για το σπίτι;

Για άλλες είχα όρεξη, για άλλες πάλι καθόλου. Δεν ήταν εύκολο για μένα... ήρθαμε από Αλβανία και δε ξέραμε τη γλώσσα.

Έχεις πέσει ποτέ θύμα από κάποιον μαθητή;

Θύμα, ποτέ! Ίσως γιατί δεν άφησα τον εαυτό μου.

Εσύ ασκούσες βία;

Ναι, πολλές φορές και για διάφορους λόγους. Άλλες φορές μαλώνα στη μπάλα, άλλες φορές για κοπέλες και άλλες φορές όταν πηγαίναμε εκδρομές μαλώνα με παιδιά από άλλα σχολεία.

Οι δάσκαλοι πώς αντιμετώπιζαν τους μαθητές που ασκούσαν βία;

Δεν είχαν κάτι άλλο να κάνουν εκτός απ' το να δίνουν αποβολές!

Συμμετείχες σε παραβατικές πράξεις εκτός σχολείου;

Όχι όσο πήγαινα σχολείο. Άρχισα μετά, όταν το παράτησα. Όταν πήγαινα σχολείο δούλευα και δεν είχα ανάγκη. Ούτε μετά που άρχισα να κλέβω βέβαια είχα ανάγκη, και βρέθηκα εδώ. Λήστενα.

Πώς περνούσες τον ελεύθερό σου χρόνο;

Επαιζα μπάσκετ, καμιά μπάλα, έκανα βόλτες με τους φίλους μου, με κοπέλες...αυτά. Αράζαμε στις πλατείες.

Ποιά είναι η γνώμη σου για το σχολείο;

Κοίτα, όταν ήμουν έξω δεν το έλεγα αυτό, αλλά αξίζει πολλά. Δεν είναι χαμένος χρόνος όπως νόμιζα. Πιστεύω ότι θα σου χρειαστεί αυτό το χαρτί. Όχι ότι είσαι αγράμματος χωρίς αυτό, αλλά τέλοσπαντων.

Θεωρείς ότι στους περισσότερους μαθητές αρέσει ή όχι το σχολείο;

Πιστεύω ότι σ' αυτούς που δεν αρέσει, δεν ξέρουν τι σημαίνει ή τι κάνει. Σ' αυτούς που αρέσει να πηγαίνουν σχολείο, είναι για να βρίσκουν τους φίλους τους ή για να κάνουν...μέσα στην τάξη.

Γιατί πιστεύεις ότι μερικοί μαθητές δε θέλουν να πηγαίνουν σχολείο;

Το θεωρούν χαμένο χρόνο. Πιστεύουν ότι το χαρτί δεν βοηθάει πουθενά.

Το σχολείο πετυχαίνει το σκοπό του να εντάξει ομαλά τους νέους στην κοινωνία;

Όχι.

Γιατί;

Γιατί αυτοί δε διδάσκουν παιδεία στους μαθητές. Μπαίνουν μέσα και λένε «Λοιπόν ξεκινάμε...». Οι καθηγητές πηγαίνουν απλά για να μη χάσουν το μεροκάματο. Ούτε νοιάζονται για τα παιδιά, ούτε τίποτα. Ελάχιστοι είναι αυτοί που νοιάζονται πραγματικά.

Τι αλλαγές θα πρότεινες να γίνουν στο σχολείο για να βελτιωθεί η εκπαίδευση;

Θα ήθελα να διδάσκεται η παιδεία. Να υπάρχει σεβασμός ανεξαρτητως χρώματος ή καταγωγής. Επίσης, να γίνονται περισσότερες εκδρομές, να γνωρίσουν τα παιδιά τον κόσμο. Όχι να τους πηγαίνουν συνέχεια στην Ακρόπολη!

Από την πλευρά των δασκάλων και των καθηγητών τι αλλαγές θα ήθελες να γίνουν;

Δεν πρέπει να τους νοιάζει μόνο το μεροκάματο. Θα ήθελα να έχουν χιούμορ, να μην τιμωρούν συνεχώς τους μαθητές. Είναι σημαντικό επίσης, να επικοινωνούν με τα παιδιά και να τα συμβουλεύουν.

Όσον αφορά τους μαθητές, τι στάση θα πρέπει να κρατούν απέναντι στους εκπαιδευτικούς για τη σωστή λειτουργία του μαθήματος;

Θα πρέπει να σέβονται τους δασκάλους και να μην χαλάνε έθιμα.

Για να είναι ο χώρος του σχολείου ασφαλής για τους μαθητές, θα πρέπει να αλλάξει κάτι;

Έχει τα κάγκελα, αν είχε κι άλλη ασφάλεια... Δε νομίζω ότι χρειάζεται κάτι παραπάνω.

Μέσα στο πρόγραμμα είναι να έρχονται κι οι εξωσχολικοί. Δε θα ήθελε να αλλάξει

κάτι.

Αν υποθέσουμε ότι είσαι διευθυντής σ' ένα σχολείο, τι θα επιδίωκες γι' αυτό και για τους μαθητές σου;

Θα προσέφερα ό, τι χρειάζονται τα παιδιά, αλλά μέχρι ένα σημείο. Θα φρόντιζα να γίνονται περισσότερες εκδρομές και δε θα τους άφηνα στην ίδια τάξη. Θα διοργάνωνα πρωταθλήματα ποδοσφαίρου, μπάσκετ και θα χρησιμοποιούσαμε καινούριους υπολογιστές. Θα έλεγα στους καθηγητές να συμπεριφέρονται σε όλα τα παιδιά ισάξια.

Πώς θα αντιμετώπιζες τους μαθητές που δεν υπακούουν στους κανόνες σου, ως διευθυντής;

Θα τους μιλούσα και θα επέμενα να τους βοηθήσω, αλλά και να με βοηθήσουν. Δίνεις, παίρνεις.

Πώς θα τους απέτρεπες από τις παράνομες πράξεις;

Θα τους συμβούλευα και θα τους εξηγούσα πως κάποια πράγματα απαγορεύονται. Έξω απ' το σχολείο κακό του κεφαλιού τους, αλλά μέσα να είναι σωστοί.

Πώς φαντάζεσαι το ιδανικό σχολείο;

Το ιδανικό σχολείο δεν έχει ηλικιωμένους δασκάλους και καθηγητές. Υπάρχει ψυχολόγος, που στα σημερινά σχολεία αυτό δε συμβαίνει. Ακόμη το ιδανικό σχολείο έχει γήπεδα και όχι κάγκελα. Οι μαθητές πρέπει να νιώθουν ελεύθεροι.

Δημογραφικά στοιχεία κρατούμενου:

Χρόνια φοίτησης: 7

Ηλικία: 21

Χώρα: Αλβανία

Αδέλφια: 1

Οικογένεια; Παντρεμένος; Παιδιά; 1 παιδί

Περιβάλλον οικογένειας: Αστική

Επάγγελμα γονέων: Πατέρας: Ξενοδοχοϋπάλληλος Μητέρα: Οικιακή βοηθός

3^η συνέντευξη

Το σχολείο για σένα ήταν εμπειρία ή όχι;

Ήταν πολύ καλή εμπειρία.

Γιατί;

Είχα καλούς δασκάλους. Μου μάθαιναν Αγγλικά, Βιολογία. Τα μαθαίναμε όλα.

Περίεγραψέ μου μια όμορφη και μια άσχημη εμπειρία που θυμάσαι από το σχολείο.

Όμορφες εμπειρίες είχα πολλές. Μια άσχημη εμπειρία που έχω ήταν όταν έδινα εξετάσεις μια φορά και έχασα το βιβλίο μου. Δεν μπορούσα να διαβάσω και δεν έγραφα. Τελικά, βρήκα το βιβλίο από ένα φίλο μου, διάβασα και έδωσα άλλη φορά.

Οι δάσκαλοι πως σε αντιμετώπιζαν; Με όμορφο τρόπο ή όχι;

Κοίτα, οι δάσκαλοι όταν είναι χαλαροί μαζί μας, εμείς δε διαβάζουμε. Όταν είναι αυστηροί, τότε διαβάζουμε. Εμένα μου φέρονταν όμορφα γιατί τους άκουγα.

Τι σου άρεσε περισσότερο στο σχολείο;

Μου άρεσε η Γυμναστική και η παρέλαση. Αυτά.

Για τις σχολικές εργασίες που είχες για το σπίτι, τι έχεις να πεις; Ήταν εύκολη διαδικασία; Είχες βοήθεια από κάποιον;

Ήταν εύκολα γιατί είχα βοήθεια από ένα δάσκαλο που έκανα ιδιαίτερα κάθε απόγευμα.

Όταν είχες μάθημα, έφευγες ποτέ κρυφά από αυτό;

Όχι, ποτέ.

Συμπεριφερόσουν άσχημα ποτέ σε συμμαθητές σου με λόγια ή πράξεις και το αντίστροφο;

Στο σχολείο ήμασταν όλοι φίλοι μεταξύ μας. Μιλούσαμε όμορφα ο ένας στον άλλον.

Αμα γίνονταν φασαρίες τότε μιλούσαμε στο δάσκαλο.

Έξω από το σχολείο, εμπλεκόσουν σε παραβατικές πράξεις;

Όχι.

Οι δάσκαλοι πώς αντιμετώπιζαν τους μαθητές που είχαν βίαιη συμπεριφορά στο σχολείο;

Αρχικά, μιλούσαν με τα παιδιά και μετά φώναζαν το διευθυντή. Αμα ξαναγινόταν κάτι, τότε καλούσαν την οικογένεια των μαθητών κι αν συνεχιζόταν όλο αυτό, τους έδιωχναν από το σχολείο.

Στον ελεύθερό σου χρόνο με τι ασχολιόσουν;

Εγώ δεν έβγαινα από το σπίτι. Φρόντιζα όταν γυρίσω από το σχολείο να φάω και να διαβάσω.

Γενικά, ποια είναι η γνώμη σου για το σχολείο;

Το σχολείο είναι πολύ καλό. Βοηθάει.

Θεωρείς ότι οι περισσότεροι μαθητές θέλουν να πηγαίνουν στο σχολείο, ή όχι;

Ναι, πιστεύω στους περισσότερους αρέσει.

Αν ο σκοπός τους, σχολείου είναι να μας εντάξει όλους στην κοινωνία ώστε να

γίνουμε σωστοί πολίτες, πιστεύεις ότι τα καταφέρνει;

Ναι. Πιστεύω το σχολείο λειτουργεί σωστά. Στη δική μου τάξη όλοι οι μαθητές δούλευαν μαζί. Αν εγώ δεν ήξερα κάτι, με βοηθούσε κάποια συμμαθήτρια.

Αν υποθέσουμε ότι το σχολείο εν μέρει φταίει για την κατάσταση που ζεις τώρα, τι θα ήθελες να αλλάξει σε αυτό, ώστε να σε προστατεύσει από αυτήν;

Το σχολείο θα πρέπει να ενημερώνει περισσότερο τους μαθητές. Θα πρέπει να υπάρχει μεγαλύτερη ενημέρωση για τους κινδύνους που υπάρχουν. Επίσης, θα πρέπει να παροτρύνει τους μαθητές να παρακολουθούν τα μαθήματα, γιατί όταν κάποιος πηγαίνει κανονικά σχολείο, τότε ούτε κλέβει, ούτε σκοτώνει.

Υπάρχει κάτι που θα ήθελες να αλλάξει από την πλευρά των δασκάλων;

Εμείς τους σεβόμαστε τους δασκάλους μας, δε θέλαμε να τους αλλάξουμε. Ήταν καλοί μαζί μας και μας μιλούσαν όμορφα. Όταν υπήρχε κάποιο πρόβλημα, πρώτα προσπαθούσαν να το λύσουν μαζί μας και όχι με το διευθυντή.

Θεωρείς ότι τα σχολεία πρέπει να παρέχουν στους μαθητές μεγαλύτερη προστασία, ενδεχομένως, για να μην διακινούνται ναρκωτικά, να μην γίνονται φασαρίες ή κλοπές;

Στο Πακιστάν απαγορεύονται αυτά. Δεν επιτρέπεται ούτε κινητό να κουβαλάς. Αν κάποιος έκανε τίποτα τέτοιο, τότε έπρεπε να ρθει με τους γονείς του για να τον ξαναγράψουν στο σχολείο.

Αν είχες ένα δικό σου σχολείο, τι θα ήθελες να υπάρχει σε αυτό; Κάτι που ίσως σου έλειπε ως μαθητής.

Θα ήθελα περισσότερα αθλήματα και λιγότερα μαθήματα. Θα ήθελα να υπάρχει εργαστήριο για διάφορες χειροτεχνίες, ζωγραφική και αυτά που φτιάχνουμε με πηλό. Επίσης, θα διοργάνωνα πολλές ομιλίες για να ενημερώνονται οι μαθητές. Θα τους πήγαινα πολλές εκδρομές σε μουσεία για να μαθαίνουν.

Πώς θα απέτρεπες ένα μαθητή από παράνομες πράξεις;

Θα μιλούσα με την οικογένειά του.

Δημογραφικά στοιχεία κρατουμένου:

Χρόνια φοίτησης: 12

Ηλικία: 21

Χώρα: Πακιστάν

Αδέλφια: 3

Οικογένεια; Παντρεμένος; Παιδιά; Όχι

Περιβάλλον οικογένειας: Αστική

Επάγγελμα γονέων: Πατέρας: Εισαγωγέας- Εξαγωγέας Μητέρα: Άνεργη

4^η συνέντευξη

Το σχολείο αποτελούσε θετική εμπειρία για σένα;

Θετική, γιατί μου άρεσε μέχρι ένα σημείο. Μετά όμως άλλαξα γνώμη.

Ποιές ήταν οι πιο όμορφες εμπειρίες σου από το σχολείο;

Μου άρεσε πάντα όταν ήμουν με την παρέα μου ή με την κοπέλα μου.

Οι αρνητικές;

Δε μπορούσα με τίποτα όταν μου πήγαιναν κόντρα και μου έλεγαν ψέματα.

Οι δάσκαλοι ήταν θετικοί ή αρνητικοί απέναντί σου;

Κάποιοι ήταν θετικοί και κάποιοι αρνητικοί. Ήμουν παράξενος και ανάποδος άνθρωπος.

Τι σου άρεσε περισσότερο στο σχολείο και τι όχι;

Τα μαθήματα και οι παρέες μου άρεσαν. Όταν είσαι στο σχολείο κάνεις φίλους που δε μπορείς να χάσεις. Αυτό που δε μου άρεσε, ήταν τα ψέματα από τους συμμαθητές μου.

Σου είπα, δε μπορούσα να μου πηγαίνουν κόντρα σε κάτι.

Για τις εργασίες που είχες να κάνεις στο σπίτι, ήταν εύκολη υπόθεση, είχες κάποια βοήθεια;

Σε μικρή ηλικία είχα τη μάνα μου και τον πατέρα μου. Όταν ήμουν 17- 18 γνώρισα μια κοπέλα με την οποία μέναμε μαζί. Τότε τις έκανα μόνος μου.

Έφευγες ποτέ από το σχολείο;

Πολλές φορές έφευγα. Τύχαινε να μου πει κάποιος «δε μπορείς να το κάνεις αυτό» κι εγώ πήγαινα να το κάνω.

Τι έκανες όταν έφευγες από το σχολείο;

Έκανα βόλτες με το μηχανάκι. Πήγαινα στην παραλία, είχα ένα μέρος που πήγαινα μόνος μου και σκεφτόμουν.

Έχεις πέσει ποτέ θύμα άλλου μαθητή;

Έτυχε σε κάποια ηλικία να το πάθω, ναι. Έπαιναν κάποιος μεγαλύτερός μου.

Εσύ έχεις υπάρξει ποτέ θύτης; Εμπλεκόσουν σε καβγάδες;

Μέχρι τα 13- 16 όχι. Μετά τα 16 όταν νευρίαζα, γινόμουν άλλος άνθρωπος. Χτυπούσα ανθρώπους επειδή ενοχλούσαν δικά μου άτομα. Μετά, όταν σκεφτόμουν πιο ήρεμα το

μετάνιωνα.

Οι δάσκαλοι πώς αντιδρούσαν όταν οι μαθητές είχαν βίαη συμπεριφορά;

Τους έκαναν αναφορά στο διευθυντή ή φώναζαν τους γονείς τους.

Εκτός σχολείου εμπλεκόσουν σε παραβατικές πράξεις;

Εμπλεκόμουν, ναι. Μετά τα 16 έκανα σοβαρά πράγματα.

Πώς περνούσες τον ελεύθερό σου χρόνο;

Πήγαινα βόλτα με το μηχανάκι, για καφέ, καθόμουν σπίτι μου ή κάναμε βόλτες με τους φίλους μου.

Τι εντύπωση έχεις για το σχολείο;

Το σχολείο είναι ό,τι καλύτερο. Το λέω τώρα που το σκέφτομαι διαφορετικά από εδώ μέσα. Έχω την ευκαιρία να ζαναγυρίσω σ' αυτό, αλλά δε θέλω.

Αρέσει στους περισσότερους μαθητές ή όχι, τι πιστεύεις;

Αρέσει. Ειδικά στα κορίτσια αρέσει περισσότερο.

Θεωρείς ότι πετυχαίνει το σκοπό του να μας εντάξει ομαλά μέσα στην κοινωνία;

Πετυχαίνει.

Τι θα ζητούσες να σου προσφέρει παραπάνω το σχολείο για να μην φτάσεις σ' αυτήν την κατάσταση;

Θα ήθελα να με προφυλάξει από διάφορες παρέες και να μπορώ μέσω του σχολείου να βρω μια δουλειά.

Τι θα ήθελες να αλλάξει στο σχολείο για να βελτιωθεί το μάθημα;

Θα ήθελα κάθε παιδί να έχει το δικό του υπολογιστή.

Ως προς τους δασκάλους, τι ζητούσες να αλλάξει;

Εμείς είχαμε κάποιους δασκάλους που δεν έδιναν στους Αλβανούς αυτό που τους άξιζε, όπως έκαναν με τους Έλληνες. Υπάρχει ρατσισμός. Γι' αυτό θα ζητούσα να είναι πιο δίκαιοι με τους μαθητές.

Από την πλευρά των μαθητών τι πρέπει να υπάρχει για να γίνεται καλύτερο μάθημα;

Οι μαθητές δεν πρέπει να παίρνουν τον αέρα των δασκάλων, αλλά και οι δάσκαλοι δεν πρέπει να δίνουν δικαιώματα.

Για την καλύτερη προστασία των μαθητών στο χώρο του σχολείου τι προτείνεις να γίνει;

Θα πρέπει να υπάρξει ένας νόμος όπως στην Αγγλία ή τη Γερμανία που ορίζει: έκανε το παιδί σου το τάδε, πλήρωσε πρόστιμο.

Αν διηύθυνες ένα σχολείο, τι θα ήθελες να υπάρχει μέσα σε αυτό;

Αρχικά, θα υπήρχε ένα ωραίο γήπεδο. Θα προσπαθούσα να υπάρχει τάξη για να κλούν

όλα ομαλά και ό, τι κανόνας υπάρχει, να ισχύει για όλους χωρίς εξαιρέσεις.

Αν κάποιος μαθητής σου είχε παραβατική συμπεριφορά είτε εντός είτε εκτός σχολείου, πως θα προσπαθούσες να τον προστατέψεις;

Θα μιλούσα με την οικογένειά του, γιατί πρώτα απ' όλα όταν μιλάμε για παιδιά, ξεκινάμε από τους γονείς.

Πώς είναι το ιδανικό σχολείο για σένα;

Το ιδανικό σχολείο μόνο ιδιωτικό μπορεί να είναι.

Δημογραφικά στοιχεία κρατουμένου:

Χρόνια φοίτησης: 9

Ηλικία: 20

Χώρα: Αλβανία

Αδέλφια: 1

Οικογένεια; Παντρεμένος; Παιδιά; Όχι

Περιβάλλον οικογένειας: Αστική

Επάγγελμα γονέων: Πατέρας: Ελαιοχρωματιστής Μητέρα: Ιδιωτική Υπάλληλος

5^η συνέντευξη

Σου άρεσε το σχολείο όσο ήσουν μαθητής;

Μου άρεσε πολύ. Μάθαινα πράγματα που θα μου χρειαζόνταν στο μέλλον.

Τι σου άρεσε περισσότερο στο σχολείο και τι λιγότερο;

Μ' άρεσε πάντα να διαβάζω. Αυτό που δε μ' άρεσε ήταν που κάποιοι βρίσκονταν εκεί χωρίς λόγο... μόνο για να καπνίσουν.

Τι συμπεριφορά είχαν οι δάσκαλοι απέναντί σου;

Ήταν καλοί. Ήθελαν να μας μάθουν πράγματα και μας αγαπούσαν.

Οι εργασίες για το σπίτι ήταν δύσκολη υπόθεση για σένα;

Όχι, ήταν εύκολη γιατί πήγαινα φροντιστήριο.

Έφευγες ποτέ κρυφά από το σχολείο;

Ποτέ.

Έχεις υπάρξει ποτέ θύμα κάποιου μαθητή;

Όχι, ποτέ.

Εσύ έχεις φερθεί βίαια σε κάποιον συμμαθητή σου;

Μόνο μια φορά αναγκάστηκα να χτυπήσω κάποιον για μια κοπέλα που ήθελα.

Οι δάσκαλοι τι έκαναν για τους βίαιους μαθητές;

Τους μάλωναν.

Με τι ασχολιόσουν στον ελεύθερό σου χρόνο;

Πήγαινα σε μαγαζιά με υπολογιστές για να μάθω να τους χρησιμοποιώ.

Τι γνώμη έχεις για το σχολείο γενικά;

Το σχολείο είναι πολύ καλό. Μας μαθαίνει πολλά που αργότερα θα μας χρειαστούν.

Αρέσει στους περισσότερους μαθητές ή όχι;

Νομίζω ότι στους περισσότερους αρέσει.

Θεωρείς ότι λειτουργεί σωστά το σημερινό σχολείο;

Ναι, έτσι νομίζω.

Αν υποθέσουμε ότι το σχολείο έχει κάποιο μερίδιο της ευθύνης για την κατάσταση στην οποία βρίσκεσαι τώρα, τι θα ζητούσες παραπάνω από αυτό για να μη βρεθείς εδώ μέσα;

Θα ζητούσα να με βοηθήσει να φύγω στο εξωτερικό και να βρω μια δουλειά.

Αν ήσουν διευθυντής σε κάποιο σχολείο, πως θα συμπεριφερόσουν στους μαθητές που εμπλέκονται σε παράνομες πράξεις μέσα ή έξω από το σχολείο;

Θα τους εξηγούσα τι είναι σωστό και τι λάθος. Αν δεν καταλάβαιναν θα μιλούσα στους γονείς τους κι αν έβλεπα ότι συνεχίζουν θα τους έδιωχνα από το σχολείο.

Δημογραφικά στοιχεία κρατουμένου:

Χρόνια φοίτησης: 8

Ηλικία: 20

Χώρα: Μπαγκλαντές

Αδέλφια: 2

Οικογένεια; Παντρεμένος; Παιδιά; Όχι

Περιβάλλον οικογένειας: Αγροτική

Επάγγελμα γονέων: Πατέρας: Αγρότης Μητέρα: Άνεργη

6^η συνέντευξη

Το σχολείο αποτελεί όμορφη ή άσχημη εμπειρία για σένα;

Το σχολείο ήταν πολύ καλή εμπειρία. Εκεί έμαθα 2- 3 πράγματα. Έμαθα να διαβάζω,

να μιλάω. Έμαθα να 'μαι καλύτερος έξω στην κοινωνία, αν και τώρα βρίσκομαι εδώ.
Και δεν θα πιστέψεις γιατί είμαι εδώ.. γιατί πάνω σε μια φασαρία, έκλεψα ένα κινητό.

Ποιά ήταν η καλύτερη εμπειρία σου από το σχολείο;

Η τριήμερη εκδρομή.

Και η χειρότερη;

*Όταν τσακώθηκα με τον κολλητό μου για μια κοπέλα επειδή την ενοχλούσε.
Προσπάθησα να του εξηγήσω να μην κάνει έτσι, αλλά μαλώσαμε και δεν μου άρεσε καθόλου.*

Οι δάσκαλοι σου συμπεριφέρονταν με όμορφο ή ασχημο τρόπο;

Εμένα μου φέρονταν πολύ καλά. Είχα μείνει μάλιστα από απουσίες στην ίδια τάξη και έκαναν τα αδύνατα δυνατά για να μην τα παρατήσω.

Για τις σχολικές εργασίες που είχες για το σπίτι ποιά είναι η γνώμη σου;

Βαριόμουν βασικά, αλλά καμιά φορά τις έκανα για να περάσω την τάξη.

Έκανες απουσίες στο σχολείο;

Έκανα, αλλά συνήθως δεν πήγαινα από το πρωί. Ήμουν μόνος μου στο σπίτι και δε ζυπνούσα.

Τι έκανες κατά τη διάρκεια των απουσιών;

Ασχολιόμουν με την παρέα μου. Παίζαμε πολύ μπάλα.

Έχεις υπάρξει ποτέ θύμα στο σχολείο;

Όχι, ποτέ.

Εσύ μάλωνες με άλλα παιδιά στο σχολείο;

Έχω τσακωθεί πολλές φορές. Μετά το μετάνιωνα συνέχεια. Αλήθεια.

Οι δάσκαλοι τι έκαναν για τα παιδιά που προκαλούσαν προβλήματα στο σχολείο;

Προσπαθούσαν να τους εξηγήσουν με ήρεμο τρόπο να μην το ξανακάνουν. Μετά έδιχν αποβολές.

Εμπλεκόσουν σε παράνομες πράξεις εκτός σχολείου;

Παρανομίες εκτός από αυτό που έχω κάνει τώρα, άλλη μια φορά που είχα πάρει στο σχολείο την οθόνη του υπολογιστή και την πέταξα απ' το παράθυρο. Γι' αυτό μου δώσανε αποβολή. Δεν ξέρω αν το χασίς θεωρείται πλέον παρανομία, αλλά μέσα στην εφηβεία γίνονταν κι αυτά.

Θεωρείς ότι το σχολείο αρέσει στους περισσότερους μαθητές ή όχι;

Δεν αρέσει το σχολείο, όχι. Ειδικά στην Αθήνα, όχι μόνο εγώ που κάπνιζα μαύρο, αλλά και όλοι όσοι το κάναμε, δε θέλαμε να ξοδεύουμε το χρόνο μας εκεί.

Πιστεύεις ότι το σχολείο καταφέρνει να εντάξει τους νέους ομαλά μέσα στην

κοινωνία;

Να σου πω την αλήθεια, 60-70% το πετυχαίνει και 30% όχι.

Γιατί πιστεύεις ότι το 30% δεν πετυχαίνει;

Γιατί είτε δεν είναι καλοί οι καθηγητές, είτε δεν είναι καλοί οι μαθητές.

Τι θα ήθελες να παρέχει το σχολείο, ώστε να σε αποτρέψει από την κατάσταση στην οποία βρίσκεσαι;

Θα ζητούσα να γίνεται περισσότερο λόγος για τους νόμους. Οι δάσκαλοι θα πρέπει να μιλάνε στα παιδιά για τη φυλακή και τους νόμους για να τους δώσουν μια ιδέα.

Θα ήθελες να αλλάξει κάτι στους δασκάλους ή τους μαθητές;

Οι δάσκαλοι θα πρότεινα να δείχνουν περισσότερο πράξεις στα παιδιά, παρά λόγια. Αυτό θέλω να αλλάξει. Θέλω να δω και πράξεις. Από την πλευρά των μαθητών θα ήθελα να μην πιάνουν θέματα τους συμμαθητές τους γιατί αυτό τους οδηγεί σε άλλο δρόμο. Δε πρέπει να κλέβουν, πρέπει να διαλέγουν σωστά τις παρέες τους. Εμένα οι παρέες με οδήγησαν εδώ κατά 90%.

Θέλεις να αλλάξει κάτι ως προς την ασφάλεια που παρέχει το σχολείο;

Οι φύλακες πρέπει να 'ναι πολύ προσεκτικοί για να μην έρχονται εξωσχολικοί.

Σε σχέση με σχολεία που φοίτησες στο παρελθόν, τι θα ήθελες να υπάρχει σε ένα σχολείο που διευθύνεις υποθετικά;

Θα δημιουργούσα καπνιστήριο για τους καπνιστές.

Αν ήσουν διευθυντής σε σχολείο, πώς θα αντιμετώπιζες τους μαθητές που παρουσιάζουν βίαιη συμπεριφορά;

Πάντως όχι με τον ίδιο τρόπο όπως τώρα, που ρίχνουν αποβολές ή διώχνουν τους μαθητές από το σχολείο. Θα προσπαθούσα να εξηγήσω στα παιδιά ποιο είναι το σωστό και ποιο όχι. Να καταλάβουν.

Τους μαθητές που εμπλέκονται σε παραβατικές πράξεις εκτός σχολείου, πώς θα προσπαθούσες να τους βοηθήσεις;

Δε μπορείς να κάνεις κάτι ιδιαίτερο. Πάντως θα έκανα ομιλίες με ειδικούς για να μιλήσουν στους μαθητές για την παραβατικότητα. Να τους πουν τι είναι καλό και τι κακό.

Λημνογραφικά στοιχεία κρατουμένου:

Χρόνια φοίτησης: 10

Ηλικία: 17

Χώρα: Αλβανία

Αδέλφια: 4

Οικογένεια; Παντρεμένος; Παιδιά; Όχι

Περιβάλλον οικογένειας: Αστική

Επάγγελμα γονέων: Πατέρας: Εργάτης Μητέρα: Οικιακή βοηθός

7^η συνέντευξη

Σου άρεσε το σχολείο;

Ναι μου άρεσε. Εκεί μάθαινα πολύ καλά πράγματα. Μ' άρεσε να διαβάζω και να γνωρίζω παιδιά.

Περιέγραφέ μου μια όμορφη και μια άσχημη εμπειρία από το σχολείο.

Όμορφη εμπειρία ήταν όταν τελείωσα το σχολείο, το Γυμνάσιο, όπως το 'χετε εσείς και άσχημη όταν με διώζανε στο Λύκειο.

Πώς σου φέρονταν οι δάσκαλοι;

Κάποιοι όμορφα, κάποιοι άσχημα.

Γιατί κάποιοι φέρονταν άσχημα;

Γιατί ήταν ρατσιστές με τα φτωχά παιδιά και τα μη διμυρή.

Οι σχολικές εργασίες για το σπίτι πώς σου φαίνονταν; Ήταν δύσκολη διαδικασία;

Ήταν εύκολη. Είχα βοήθεια από τη μητέρα μου που ήταν δασκάλα γι' αυτό.

Από τα μαθήματα έφευγες ποτέ κρυφά;

Έφευγα στα μαθηματικά γιατί δε μ' άρεσαν.

Και τι έκανες κατά τη διάρκεια που έλειπες από το μάθημα;

Καθόμουν μέσα στην αυλή μέχρι να τελειώσει το μάθημα.

Μέσα στο σχολείο δημιουργούσες προβλήματα;

Όταν ήμουν μικρός έκανα φασαρία μέσα στην τάξη. Μάλωνα και με τα παιδιά.

Είμασταν μικροί τότε.

Εκτός σχολείου είχες παραβατική συμπεριφορά;

Όχι, δούλευα.

Στον ελεύθερό σου χρόνο τι έκανες;

Πηγαίναμε με τους φίλους μου να πιούμε αλκοόλ, τσιγάρα, αυτά.

Θεωρείς ότι οι περισσότεροι μαθητές αρέσει το σχολείο ή όχι;

Στους περισσότερους δεν αρέσει, δε διαβάζουν. Βαριούνται.

Πιστεύεις ότι το σχολείο λειτουργεί σωστά;

Στην Αλγερία δε λειτουργεί σωστά. Το σχολείο δε μπορεί να σου βρει δουλειά εκεί. Κι όταν τελειώνεις βρίσκεσαι στο δρόμο. Σκέψου ότι οι άνθρωποι που τελειώνουν το Πανεπιστήμιο, μετά πουλάνε ρούχα.

Τι παραπάνω έπρεπε να κάνει το σχολείο για να μη βρεθείς εδώ μέσα;

Το σχολείο για να μη μπω φυλακή, δεν έπρεπε να με διώξει. Δεν πρέπει να υπάρχει ρατσισμός.

Τι αλλαγή θα ζητούσες να γίνει ως προς τους δασκάλους;

Θα ζητούσα να μην κάνουν διαχωρισμούς στους μαθητές.

Οι μαθητές τι συμπεριφορά θα πρέπει να έχουν για να γίνεται σωστό μάθημα;

Οι μαθητές πρέπει να διαβάζουν και να ακούνε ήρεμα το δάσκαλο. Δεν πρέπει να κάνουν ζημιές στο σχολείο.

Για την καλύτερη ασφάλεια των μαθητών στο χώρο του σχολείου, τι παραπάνω θα έπρεπε να υπάρχει;

Στο σχολείο υπάρχουν άνθρωποι που πουλάνε ναρκωτικά και κουβαλάνε μαχαίρια. Θα πρέπει να υπάρχουν φύλακες και μηχανήματα σκαναρίσματος για όπλα και μαχαίρια.

Αν ήσουν διευθυντής σ' ένα σχολείο, ποιά θα ήταν η βασικότερη επιδίωξή σου;

Θα είχα καλύτερους δασκάλους.

Για να αποτρέψεις τους μαθητές σου από παράνομες πράξεις εντός και εκτός σχολείου τι θα έκανες;

Πρώτα θα μιλούσα μαζί τους, Αν δεν καταλάβαιναν θα είχα περισσότερη αυστηρότητα.

Δημογραφικά στοιχεία κρατουμένου:

Χρόνια φοίτησης: 10

Ηλικία: 24

Χώρα: Αλγερία

Αδέλφια: 2

Οικογένεια; Παντρεμένος; Παιδιά; Όχι

Περιβάλλον οικογένειας: Αστική

Επάγγελμα γονέων: Πατέρας: Εργάτης Μητέρα: Δασκάλα

8^η συνέντευξη

Σου άρεσε το σχολείο;

Μου άρεσε, ναι. Είχα πολλούς φίλους και ήταν ωραία.

Οι δάσκαλοι τι συμπεριφορά είχαν απέναντί σου;

Θυμάμαι 3- 4 δάσκαλοι μου φέρονταν πολύ καλά.

Ποιά ήταν η καλύτερη εμπειρία σου από το σχολείο;

Περισσότερο μ' άρεσε όταν πήγαινα αθλητικό.

Και η χειρότερη;

Όλο το γυμνάσιο, όπως το 'χετε εσείς εδώ.

Τι γνώμη έχεις για τις σχολικές εργασίες που έπρεπε να κάνεις στο σπίτι; Ήταν εύκολο ή δύσκολο;

Όχι, δεν ήταν δύσκολο. Δε μ' άρεσε όμως να έχω εργασίες στο σπίτι και δεν τις πήγαινα ποτέ στο σχολείο.

Ήσουν ποτέ θύμα κάποιου άλλου μαθητή;

Όχι, είμασταν οι περισσότεροι φίλοι.

Εσύ μάλωνες με άλλα παιδιά;

Όταν ήμουν μικρός ναι, μόνο όταν παίζαμε μπάλα και υπήρχε πρόβλημα.

Παρανομίες έκανες εκτός σχολείου;

Όχι δεν έκανα. Το μόνο που γινόταν ήταν να μαλώνουμε στη μπάλα.

Οι δάσκαλοι πώς συμπεριφέρονταν στους μαθητές που δημιουργούσαν πρόβλημα;

Τους πήγαιναν στο διευθυντή.

Φεωρείς ότι στους μαθητές αρέσει ή όχι το σχολείο;

Πιο πολύ στα κορίτσια αρέσει.

Στα αγόρια γιατί όχι;

Γιατί αυτοί θέλουν να ασχολούνται περισσότερο με αθλήματα.

Τι θα ήθελες να σου προσφέρει το σχολείο για να μη βρεθείς εδώ;

Θα ήθελα να μπορώ να βρω μια δουλειά μέσω του σχολείου. Αλλά επειδή αυτό δεν έγινε, άρχισα να δυσκολεύομαι.

Τι προτείνεις να αλλάξει στους δασκάλους για να γίνει το σχολείο καλύτερο;

Όλα πρέπει να αλλάζουν, όχι μόνο οι δάσκαλοι.

Για την καλύτερη ασφάλεια των μαθητών, τι θα ήθελες να γίνει;

Υπάρχουν βλακες στα σχολεία, αλλά δεν είναι πολλοί. Θα ήθελα να υπάρχουν περισσότεροι.

Σε ένα υποθετικά δικό σου σχολείο, τι θα ήθελες να υπάρχει;

Θα προσέφερα στα παιδιά περισσότερα αθλήματα.

Για να αποτρέψεις τους μαθητές από την παραβατικότητα, ως διευθυντής, τι θα

έκανες;

Θα είχα στο σχολείο περισσότερους φύλακες. Επίσης, για τους μαθητές θα υπήρχε και ψυχολόγος για να μιλάνε.

Δημογραφικά στοιχεία κρατουμένου:

Χρόνια φοίτησης: 10

Ηλικία: 21

Χώρα: Αλγερία

Αδέλφια: 3

Οικογένεια; Παντρεμένος; Παιδιά; Όχι

Περιβάλλον οικογένειας: Αστική

Επάγγελμα γονέων: Πατέρας: Ιδιοκτήτης μαγαζιού Μητέρα: Άνεργη

9^η συνέντευξη

Σου άρεσε το σχολείο όσο ήσουν μαθητής;

Μ' άρεσε, όταν ήμουν στην Ελλάδα όμως. Στο Πακιστάν δε μ' άρεσε, έκανα κοπάνες.

Ποιά ήταν η καλύτερη εμπειρία σου στο σχολείο;

Μια φορά που είχαμε πάει παραλία με το σχολείο.

Και η πιο άσχημη;

Μια πολύ άσχημη ήταν όταν με κλώτσησε ο διευθυντής.

Γιατί το έκανε αυτό;

Γιατί με έδιωχνε από το σχολείο κι εγώ δεν έφευγα.

Πώς σου φέρονταν οι περισσότεροι δάσκαλοι;

Μου φέρονταν πολύ καλά οι δάσκαλοι.

Ποιά είναι οι γνώμη σου για τις κατ' οίκον εργασίες; Τις έκανες ή όχι;

Δεν τις έκανα, πήγαινα βόλτα ή για μπάλα. Να σου πω την αλήθεια, σχολείο πήγαινα μόνο για να βλέπω κορίτσια.

Έφευγες ποτέ κρυφά από το σχολείο;

Καμιά φορά έφευγα απ' το σχολείο.

Πώς περνούσες το χρόνο σου όταν έφευγες;

Όταν έφευγα πήγαινα για καφέ με τους φίλους μου ή για να παίζουμε χαρτιά.

Έτυχε ποτέ άλλοι μαθητές να σου φερθούν βίαια στο χώρο του σχολείου;

Ναι.

Γιατί;

Παίζαμε μπάλα και μαλώναμε.

Εσύ είχες ποτέ βίαιη συμπεριφορά προς άλλους μαθητές;

Δεν έκανα πολλές φασαρίες, που και που μόνο.

Οι δάσκαλοι πώς αντιμετώπιζαν τους βίαιους μαθητές;

Τους έβαζαν απουσία και τους έδιωχναν.

Εκτός σχολείου εμπλεκόσουν σε παραβατικές πράξεις;

Εξω απ' το σχολείο δεν έκανα τίποτα.

Πώς περνούσες τον ελεύθερό σου χρόνο;

Έκανα βόλτες, έμπαινα στο διαδίκτυο ή πήγαινα για καφέ.

Ποιά είναι η άποψή σου για το σχολείο;

Το σχολείο μου αρέσει.

Θεωρείς ότι αρέσει και στους περισσότερους μαθητές ή όχι;

Δεν πιστεύω ότι τους αρέσει.

Γιατί;

Γιατί οι περισσότεροι δε θέλουν να πηγαίνουν.

Καταφέρνει το σχολείο να μας εντάξει ομαλά μέσα στην κοινωνία;

Το σχολείο το καταφέρνει.

Τι θα ήθελες να αλλάξει στο σχολείο για να σε αποτρέψει από την κατάσταση την οποία βιώνεις τώρα;

Θα ήθελα να μου δώσει μια δουλειά να ασχολούμαι. Θα ήθελα να αλλάξουν τις αυλές, να γίνουν πιο μεγάλες. Οι τουαλέτες να είναι καινούριες, καθαρές.

Ως προς τους εκπαιδευτικούς, τι αλλαγές θα ήθελες να γίνουν;

Δεν θέλω να φωνάζουν πολύ. Να μην τσαντίζονται εύκολα.

Οι μαθητές τι συμπεριφορά θα πρέπει να κρατούν απέναντι στους δασκάλους;

Όπως φέρονται οι δάσκαλοι, το ίδιο να κάνουν και οι μαθητές.

Για την καλύτερη προστασία των μαθητών μέσα στο σχολείο, τι αλλαγές πιστεύεις πρέπει να γίνουν;

Πρέπει να διώχνουν τους εξωσχολικούς. Πρέπει να μιλάνε στους μαθητές και στους γονείς τους.

Αν είχες τη θέση ενός διευθυντή σ' ένα σχολείο τι θα επιθυμούσες περισσότερο για το σχολείο σου;

Θα ήθελα να έχω καλούς μαθητές. Θα ήθελα να δίνω στους μαθητές ότι χρειάζονται για

να μην έχουν παράπονα.

Πώς θα απέτρεπες την παραβατικότητα σ' ένα σχολείο που υποθετικά διευθύνεις;
Θα μιλούσα στους γονείς των μαθητών και στους μαθητές και αν δεν καταλάβαιναν θα τους έδιωχνα.

Δημογραφικά στοιχεία κρατουμένου:

Χρόνια φοίτησης: 4-5

Ηλικία: 16

Χώρα: Πακιστάν

Αδέλφια: 1

Οικογένεια; Παντρεμένος; Παιδιά; Όχι

Περιβάλλον οικογένειας: Αγροτική

Επάγγελμα γονέων: Πατέρας: Άνεργος Μητέρα: Άνεργη

10^η συνέντευξη

Σου άρεσε το σχολείο όταν ήσουν μαθητής;

Δεν μου άρεσε, ήμουν μικρός. Οι δάσκαλοι αν δε διάβαζα με χτυπούσαν. Τώρα μετανιώνω.

Ποια είναι η καλύτερη εμπειρία που θυμάσαι από το σχολείο;

Ήταν κάθε μέρα το πρωί στο Πακιστάν που διαβάζαμε μια προσευχή.

Ποια ήταν η πιο άσχημη;

Άσχημη, κάθε φορά που με χτυπούσαν οι δάσκαλοι.

Τι συμπεριφορά είχαν οι περισσότεροι δάσκαλοι απέναντί σου;

Οι περισσότεροι ήταν καλοί.

Ποιά είναι η γνώμη σου για τις εργασίες που έπρεπε να κάνεις στο σπίτι; Είχες κάποια βοήθεια;

Είχα βοήθεια από το μεγάλο μου αδελφό.

Έφευγες ποτέ από το σχολείο σε ώρα μαθήματος;

Πολλές φορές έφευγα γιατί δε διάβαζα και θα με χτυπούσε ο δάσκαλος.

Τι έκανες κατά τη διάρκεια του «σκασιαρχείου»;

Έκανα βόλτες μακριά από το σπίτι μέχρι να τελειώσει το σχολείο.

Έχει τύχει να σου φερθούν βίαια συμμαθητές σου μέσα στο σχολείο;

Ναι έχει τύχει.

Γιατί;

Όταν δεν είναι ο δάσκαλος μέσα στην τάξη έτσι γίνεται.

Εσύ έχεις φερθεί ποτέ βίαια σε κάποιο συμμαθητή σου;

Έχω κάνει φασαρίες. Έχω χτυπήσει με πέτρα σ' ένα άθλημα.

Οι δάσκαλοι πώς αντιμετώπιζαν τους μαθητές που φέρονταν βίαια;

Κάποιες φορές μας χώριζαν, κάποιες μας τιμωρούσαν.

Έκανες παραβατικές πράξεις εκτός σχολείου;

Στο Πακιστάν δεν έκανα...έξω απ' το σχολείο.

Με τι ασχολιόσουν στον ελεύθερό σου χρόνο;

Παίζαμε παιχνίδια, φροντίζαμε ζώα... διαβάζαμε.

Τι εντύπωση σου έχει αφήσει το σχολείο;

Γενικά έχω καλή εντύπωση.

Πιστεύεις ότι στους περισσότερους μαθητές αρέσει το σχολείο;

Στους περισσότερους αρέσει το σχολείο.

Τι θα ήθελες να σου παρέχει περισσότερο το σχολείο για να μην βρεθείς ποτέ σ' αυτήν την κατάσταση;

Θα ήθελα να μας μιλάνε γι' αυτά. Όχι να έχουμε άσχημα πρότυπα γιατί επηρεαζόμαστε.

Τι αλλαγές θα ήθελες να γίνουν στους εκπαιδευτικούς;

Δε θα ήθελα να αλλάζουν. Ακόμα και που με χτυπούσαν ήταν για καλό. Τότε δεν το ήξερα. Τώρα το μετανιώνω. Ήταν σαν πατέρας μου.

Για να μειωθεί η παραβατικότητα μέσα στα σχολεία τι θα ήθελες να αλλάξει;

Στο Πακιστάν δεν υπάρχουν τέτοια μέσα στα σχολεία.

Τι θα ήθελες να υπάρξει μέσα σ' ένα ιδανικό σχολείο;

Να υπάρχουν γήπεδα. Να δίνουν στα παιδιά βιβλία που μιλούν για όλο τον κόσμο. Για να ξέρονται τα παιδιά αν θέλουν να φύγουν τι υπάρχει.

Αν είχες ένα δικό σου σχολείο, πώς θα απέτρεπες τους μαθητές σου από τις παράνομες πράξεις;

Θα τους τιμωρούσα. Θα τους έδειχνα παραδείγματα για να καταλάβουν πως τα ναρκωτικά χαλάνε το πρόσωπό τους.

Δημογραφικά στοιχεία κρατουμένου:

Χρόνια φοίτησης: 10

Ηλικία: 22

Χώρα: Πακιστάν

Αδέλφια: 6

Οικογένεια; Παντρεμένος; Παιδιά; Όχι

Περιβάλλον οικογένειας: Αγροτική

Επάγγελμα γονέων: Πατέρας: Ναυτικός Μητέρα: Άνεργη

11^η συνέντευξη

Το σχολείο ήταν καλή εμπειρία για σένα ή όχι;

Καλή εμπειρία. Ένας άνθρωπος για να επικοινωνήσει με πιο έμπειρους χρειάζεται το σχολείο. Δεν είναι ωραίο να μην ξέρεις να γράφεις το όνομά σου.

Ποιά ήταν η καλύτερη εμπειρία που θυμάσαι από το σχολείο;

Είναι ένα μάθημα στην Αλβανία που σου μαθαίνει τρόπους καλής συμπεριφοράς. Σ' αυτό το μάθημα είχα βγει πρώτος.

Η πιο άσχημη;

Άσχημη εμπειρία ήταν όταν με απέβαλε η διευθύντρια χωρίς να φταίω. Παίζαμε μπάλα με δυο σχολεία και δε μ' άφησε ο Γυμναστής να παίξω. Είχα θυμώσει.

Πώς σου φέρονταν οι περισσότεροι δάσκαλοι;

Μου φέρονταν όμορφα. Εκτός από αυτήν τη διευθύντρια.

Εκτός είναι η γνώμη σου για τις κατ' οίκον εργασίες;

Το μόνο μάθημα που μ' άρεσε ήταν η Ιστορία και τα Μαθηματικά. Τις εργασίες τις υπόλοιπες με έβαζε η μαμά μου να τις κάνω.

Έκανες ποτέ κοπάνες από το σχολείο;

Κοπάνες...όχι συνέχεια γιατί τα λέγανε στον πατέρα μου, αλλά καμιά φορά...

Γιατί;

Γιατί πηγαίναμε για καφέ.

Έχει τύχει ποτέ να σου φερθεί κάποιος συμμαθητής σου βίαια με λόγια ή με πράξεις;

Να με δείρει όχι. Αλλά μια κοπελα...ήμουν μικρός, 7 χρονών...μου έχει μείνει...κάτι μου είχε πει, άσχημο.

Εσύ έχεις φερθεί ποτέ βίαια σε κάποιον συμμαθητή σου;

Έχω κάνει φασαρία γιατί ένας πείραξε μια φίλη μου κά. τον... ύπησα.

Οι δάσκαλοι πώς αντιμετώπιζαν τους βίαιους μαθητές;

Τους μιλούσαν με ωραίο τρόπο για να καταλάβουν. Την επόμενη φορά έδιναν αποβολή

ή καλούσαν τους γονείς.

Έκανες παράνομες πράξεις εκτός σχολείου;

Δεν έκανα.

Πώς περνούσες τον ελεύθερό σου χρόνο;

Ασχολιόμουν με τη μπάλα, έκανα βόλτες με την παρέα ή ήμουν στον υπολογιστή.

Θεωρείς ότι το σχολείο προσφέρει σημαντικά εφόδια στους μαθητές;

Εννοείται ότι προσφέρει το σχολείο. Τα παιδιά που δεν έχουν πάει σχολείο δε μπορούν να επικοινωνήσουν με άλλους. Μας μαθαίνει πολλά.

Πιστεύεις ότι στους περισσότερους μαθητές αρέσει το σχολείο ή όχι;

Στους περισσότερους αρέσει. Λίγοι είναι μέσα στην τάξη που δεν τους αρέσει.

Σκοπός του σχολείου είναι να μας εντάξει ομαλά μέσα στην κοινωνία. Θεωρείς ότι καταφέρνει να επιτύχει αυτόν τον σκοπό το σχολείο;

Σίγουρα το καταφέρνει...εντάξει.

Αν υποθέσουμε ότι το σχολείο έχει ένα μερίδιο της ευθύνης για το λόγο που βρίσκεσαι εσύ εδώ, τι θα ήθελες να σου παρέχει περισσότερο για να σε αποτρέψει από αυτήν την κατάσταση;

Για την υπόθεση που είμαι εγώ μέσα δε φταίει το σχολείο.

Ποιά είναι γενικά η άποψή σου για το σχολείο;

Τότε που είμασταν στην Αλβανία ήταν καλά.

Τι θα αλλαγές θα ήθελες να γίνουν στους δασκάλους;

Οι δάσκαλοι συμπεριφέρονταν καλά.

Σχετικά με τους μαθητές τι συμπεριφορά θα πρέπει να έχουν;

Πρέπει να κάθονται ήσυχοι και να παρακολουθούν για να προσέχουν και να μαθαίνουν.

Τι αλλαγές πρέπει να γίνουν για την καλύτερη ασφάλεια των μαθητών από εξωσχολικούς, διάφορες φασαρίες, ναρκωτικά κ.λ.π.;

Εκεί που ήμουν εγώ δεν υπήρχαν τέτοια. Τα κάγκελα δε βοηθάνε, ούτε ο φύλακας. Αμα θέλει κάποιος να το κάνει, θα το κάνει.

Αν ήσουν διευθυντής σ' ένα σχολείο, τι θα επιθυμούσες να υπάρχει περισσότερο σ' αυτό;

Αμα ήμουν διευθυντής θα ήθελα τα παιδιά να έχουν χώρο για να παίζουν. Θα ήθελα ηλεκτρονικούς υπολογιστές και γήπεδο ποδοσφαίρου. Γενικά, όλα τα αθλητικά παιχνίδια για να έρχονται με όρεξη οι μαθητές και όχι με το ζόρι.

Πώς θα απέτρεπες την παραβατικότητα σ' ένα σχολείο που διευθύνεις;

Όπως είπα και πριν. Το πρώτο πράγμα που θα έκανα θα ήταν να τους μιλήσω σίγουρα

για το τι είναι σωστό και τι λάθος.

Δημογραφικά στοιχεία κρατουμένου:

Χρόνια φοίτησης: 11

Ηλικία: 20

Χώρα: Αλβανία

Αδέλφια: 1

Οικογένεια; Παντρεμένος; Παιδιά; Όχι

Περιβάλλον οικογένειας: Αστική

Επάγγελμα γονέων: Πατέρας: Ηλεκτρολόγος Μητέρα: Άνεργη

12^η συνέντευξη

Σου άρεσε το σχολείο σαν εμπειρία;

Μέχρι τα 4 πρώτα χρόνια μ' άρεσε. Μετά ξεκινήσαμε...και 'ντάξει.

Ποιά ήταν η πιο όμορφη στιγμή σου στο σχολείο;

Όταν πήγα σ' ένα σχολείο για εικαστικές τέχνες.

Και η πιο κακή στιγμή;

Τα μαθήματα που ήταν δύσκολα. Ας πούμε Ιστορία...εκτός από τα Μαθηματικά.

Πώς σου φέρονταν οι περισσότεροι δάσκαλοι;

Όμορφα μου φέρονταν.

Τι εντύπωση έχεις για τις σχολικές εργασίες που είχες για το σπίτι; Είχες βοήθεια;

Ψιλοβαριόμουν. Μόνος μου τις έκανα.

Έφευγες ποτέ κρυφά από το σχολείο σε ώρες μαθημάτων;

Έφευγα πάντα στα μαθήματα που δε μ' ένοιαζαν. Δε μ' άρεσε η Χημεία, η Ιστορία, κάτι τέτοια...και λόγω παρέας.

Πώς περνούσες το χρόνο σου όταν έφευγες από τα μαθήματα;

Έκανα βόλτες, χαλαρά... τσιγαριλίκι, τέτοια.

Ήσουν ποτέ θύμα κάποιου συμμαθητή σου;

Όχι, δεν υπήρχε τέτοια περίπτωση.

Εσύ είχες ποτέ άλλα θύματα;

Εγώ σπάνια.

Γιατί;

Για διάφορα.

Πώς αντιμετώπιζαν οι δάσκαλοι τους βίαιους μαθητές στο σχολείο;

Τους βγάζανε έξω ή τους έστελναν στο διευθυντή.

Έκανες παράνομες πράξεις εκτός σχολείου;

Λίγο. Έκανα διάφορα... και πολλές μεταφορές.

Πώς περνούσες το ελεύθερό σου χρόνο;

Τέλεια, έκανα βόλτες στην παραλία με την παρέα μου.

Θεωρείς ότι το σχολείο προσφέρει σημαντικά πράγματα στους μαθητές;

Κάνει πολλά πράγματα για τους μαθητές.

Στους περισσότερους μαθητές πιστεύεις ότι αρέσει το σχολείο ή όχι;

Στους πιο πολλούς πιστεύω ότι αρέσει.

Το σχολείο καταφέρνει να εντάξει ομαλά τους νέους στην κοινωνία;

Το σχολείο το καταφέρνει, το θέμα είναι ο άλλος τι κάνει.

Τι θα έπρεπε να κάνει παραπάνω το σχολείο για να μη βρεθείς σ' αυτήν την κατάσταση;

Θα έπρεπε να μπω στο σχολείο εδώ στην Ελλάδα, γιατί γι' αυτό ήρθα. Αλλά δε με βάλανε γιατί δεν είχα χαρτιά.

Θα ήθελες να αλλάξει κάτι στους εκπαιδευτικούς;

Όχι.

Για την καλύτερη ασφάλεια των μαθητών και τη μείωση της παραβατικότητας τι θα ήθελες να υπάρχει στο σχολείο;

Να είχε κάτι παραπάνω καλό θα ήταν. Να είχε ένα μάθημα μάθημα παραπάνω για να μη μπούνε στο δρόμο της παρανομίας.

Αν ήσουν διευθυντής σε κάποιο σχολείο, τι θα ήθελες να υπάρχει περισσότερο σε αυτό;

Θα ήθελα ένα μάθημα συν για να μη μπω σ' αυτό το δρόμο.

Πώς θα αντιμετώπιζες τους μαθητές με παραβατική συμπεριφορά;

Θα τους συμβούλευα, αλλιώς θα έπρεπε να υπάρχει ένα ειδικό σχολείο γι' αυτούς.

Δημογραφικά στοιχεία κρατούμενου:

Χρόνια φοίτησης: 12

Ηλικία: 22

Χώρα: Αλβανία

Αδέλφια: 2

Οικογένεια; Παντρεμένος; Παιδιά; Όχι

Περιβάλλον οικογένειας: Αστική

Επάγγελμα γονέων: Πατέρας: Άνεργος Μητέρα: Άνεργη

13^η συνέντευξη

Σου άρεσε το σχολείο;

Μου άρεσε, αλλά δεν πήγα πολύ... ήρθα Ελλάδα από μικρός. Πηγαίνοερχόμεν.

Ποιές ήταν οι πιο όμορφες στιγμές σου στο σχολείο;

Όταν πηγαίναμε εκδρομές και για μπάνιο. Έχουμε πάει και Μαυροβούνιο.

Μια άσχημη εμπειρία που θυμάσαι;

Όταν ήθελαν να διώξουν ένα δάσκαλο και κάναμε καταλήψεις.

Πώς σου φέρονταν οι περισσότεροι δάσκαλοι;

Με καλό τρόπο.

Ποιά είναι οι γνώμη σου για τις σχολικές εργασίες που έπρεπε να κάνεις στο σπίτι;

Πάντα βαριόμουν... για δουλειές γενικά.

Έφευγες κρυφά από το σχολείο την ώρα των μαθημάτων;

Από το σχολείο όχι. Μόνο όταν το παράτησα εντελώς. Όταν ξαναπήγα Αλβανία το άρχισα πάλι.

Ήσουν ποτέ θύμα κάποιου άλλου μαθητή;

Όχι.

Εσύ είχες ποτέ άλλα θύματα στο σχολείο;

Το έχουμε κάνει, ναι.

Γιατί;

Για να φαινόμεστε πιο δυνατοί... πιο όμορφοι. Όταν ήμουν μικρός μ' άρεσε να πουλάω μαγκιές.

Οι δάσκαλοι πώς φέρονταν στους βίαιους μαθητές;

Μια φορά με έδιωξε ο διευθυντής γιατί τσακωθήκαμε. Είχα μαχαίρι πάνω μου και έπρεπε να πάω με τον πατέρα μου ξανά.

Έκανες παράνομες πράξεις εκτός σχολείου;

Όχι στην Αλβανία.

Πώς περνούσες τον ελεύθερό σου χρόνο;

Πηγαίναμε στους φίλους μου ή καθόμουν στον υπολογιστή.

Πιστεύεις ότι στους περισσότερους μαθητές αρέσει το σχολείο;

Ναι.

Θεωρείς ότι το σχολείο εντάσσει ομαλά τους νέους μέσα στην κοινωνία;

Πιο πολύ ναι, αλλά μπορεί και όχι. Εξαρτάται από το μέρος που μένεις, γιατί στην Αλβανία στα χωριά έχει σχολεία που έκλεισαν.

Θα άλλαζες κάτι στους δασκάλους;

Όχι, δε νομίζω.

Θεωρείς ότι η ασφάλεια που υπάρχει στα σχολεία είναι αρκετή ή όχι;

Δεν είναι αρκετή. Πρέπει να υπάρχουν επιβλέποντες γιατί έρχονται στα σχολεία εξωσχολικοί με ναρκωτικά. Πιο εύκολα βρίσκεις στα σχολεία παρά στην Ομόνοια. Ειδικά στην Αθήνα.

Αν διηθύνες ένα δικό σου σχολείο, τι θα επιθυμούσες περισσότερο γι' αυτό;

Θα είχα ασφάλεια να μην υπάρχουν ναρκωτικά και καλούς δασκάλους εννοείται.

Πώς θα αντιμετώπιζες τους μαθητές που είχαν παραβατική συμπεριφορά;

Θα τους μιλούσα να καταλάβουν, αλλιώς θα τους έδιωχνα.

Δημογραφικά στοιχεία κρατουμένου:

Χρόνια φοίτησης: 8

Ηλικία: 21

Χώρα: Αλβανία

Αδέλφια: 2

Οικογένεια; Παντρεμένος; Παιδιά; Παντρεμένος, 1 παιδί

Περιβάλλον οικογένειας: Αστική

Επάγγελμα γονέων: Πατέρας: - Μητέρα: Άνεργη

14^η συνέντευξη

Σου άρεσε το σχολείο όταν ήσουν μαθητής;

Έτσι κι έτσι. Πήγα 8 χρόνια.

Περιέγραφέ μου μια καλή και μια κακή εμπειρία σου από το σχολείο.

Μ' άρεσε μια δασκάλα των Αγγλικών. Τίποτα κακό δε θυμάμαι.

Οι περισσότεροι δάσκαλοι σου φέρονταν με όμορφο τρόπο ή όχι;

Ήταν καλοί.

Ποιά είναι η γνώμη σου για τις κατ' οίκον εργασίες;

Δεν τις έκανα. Βαριόμουν και τις άφηνα.

Έφευγες ποτέ κρυφά από το σχολείο;

Μια φορά έκανα κοπάνα.

Για ποιο λόγο;

Γιατί είχα πρόβλημα στο σπίτι.

Ήσουν ποτέ θύμα κάποιου άλλου μαθητή;

Ποτέ, όχι.

Είχες εσύ ποτέ θύμα κάποιον άλλον συμμαθητή σου;

Όχι. Δεν έκανα φασαρίες.

Πώς αντιμετώπιζαν οι δάσκαλοι τους βίαιους μαθητές;

Τους πήγαιναν στο διευθυντή.

Έκανες παράνομες πράξεις εκτός σχολείου;

Έξω δεν έκανα τίποτα. Είμαι καλό παιδί.

Πώς περνούσες τον ελεύθερό σου χρόνο;

Διάβαζα.

Πιστεύεις ότι στους περισσότερους μαθητές αρέσει το σχολείο ή δεν αρέσει;

Νομίζω τους αρέσει.

Θεωρείς ότι το σχολείο καταφέρνει να εντάξει ομαλά τους νέους στην κοινωνία;

Όχι δεν τα καταφέρνει.

Γιατί το πιστεύεις αυτό;

Οι δάσκαλοι μπορεί να είναι καλοί, αλλά τα μαθήματα όχι.

Αν το σχολείο διαθέτει ένα μέρος της ευθύνης για το λόγο που βρίσκεσαι εσω, τι θα ήθελες να αλλάξει;

Τίποτα.

Θα ήθελες να αλλάξει κάτι στους εκπαιδευτικούς;

Όχι.

Σχετικά με την ασφάλεια των μαθητών στο σχολείο, τι αλλαγές πιστεύεις ότι πρέπει να γίνουν για ένα πιο ασφαλές περιβάλλον;

Δεν ξέρω.

Αν ήσουν διευθυντής σε κάποιο σχολείο τι θα ήθελες περισσότερο γι' αυτό;

Θα άνοιγα μια πόρτα...θα βοηθούσα όλα τα παιδιά.

Πώς θα απέτρεπες τους μαθητές σου από παραβατικές συμπεριφορές;

Θα μιλούσα σιγά-σιγά με τα παιδιά να τους πω τι είναι σωστό και τι απαγορεύεται.

Δημογραφικά στοιχεία κρατουμένου:

Χρόνια φοίτησης: 8

Ηλικία: 21

Χώρα: Αλγερία

Αδέλφια: 8

Οικογένεια; Παντρεμένος; Παιδιά; Όχι

Περιβάλλον οικογένειας: Αστική

Επάγγελμα γονέων: Πατέρας: Ιδιοκτήτης μαγαζιού Μητέρα: Άνεργη

15^η συνέντευξη

Σου άρεσε το σχολείο όταν ήσουν μαθητής;

Μου άρεσε, σε ποιόν δεν αρέσει; Μόνο στους χαζούς.

Περιέγραφέ μου μια καλή εμπειρία που θυμάσαι από το σχολείο.

Καλή ήταν μια δασκάλα Αγγλικών που έκανε ωραίο μάθημα. Είχε καλή ψυχή.

Και μια άσχημη;

Όταν με βαρούσαν οι δάσκαλοι ήταν άσχημα. Έχω φάει πολύ ζύλο.

Πώς σου φέρονταν οι περισσότεροι δάσκαλοι;

Ήταν καλοί, εκτός από μια στη Γεωγραφία. Με βαρούσε άσχημα. Ακόμα και τώρα δεν τη συμπαθώ.

Οι σχολικές εργασίες για το σπίτι ήταν εύκολη ή δύσκολη υπόθεση για σένα;

Ήταν εύκολα, με βοηθούσαν τ' αδέρφια μου.

Έφευγες από το σχολείο σε ώρα μαθήματος;

Πολλές φορές. Μια φορά σταμάτησα για 6 μήνες.

Για ποιο λόγο το έκανες;

Ήμουν μικρός, φεύγαμε για μπάλα.

Ήσουν ποτέ θύμα κάποιου άλλου μαθητή;

Ποτέ.

Εσύ ποτέ θύματα;

Ου, σε εμάς το έκανα ποτέ. Έκανα απλά φασαρίες κι έτρωγα ζύλο.

Για ποιο λόγο γίνονταν οι φασαρίες;

Για χαζομάρες... για μπάλα συνήθως.

Οι δάσκαλοι πώς σας αντιμετώπιζαν για να σταματήσετε τις φασαρίες;

Κάποιοι δάσκαλοι μας χτυπούσαν και κάποιοι μας έκαναν αναφορά.

Εκτός σχολείου έκανες διάφορες φασαρίες;

Έξω έκανα φασαρίες. Μερικές φορές δε συμπαθούσα μερικούς. Όταν μάλωνα δεν ήθελα να χάνω.

Με τι ασχολιόσουν στον ελεύθερό σου χρόνο;

Με μπάλα.

Πιστεύεις ότι στους περισσότερους μαθητές αρέσει το σχολείο ή όχι;

Όχι δεν τους αρέσει. Τζάμπα κάνουν μάθημα, έτσι πιστεύουν.

Νομίζεις ότι το σχολείο καταφέρνει το σκοπό του να εντάξει ομαλά τους νέους στην κοινωνία;

Ναι, το καταφέρνει μερικές φορές πιστεύω. Έτσι πρέπει.

Τι θα ήθελες να αλλάξει στο σχολείο για να σε αποτρέψει από την κατάσταση στην οποία βρίσκεσαι;

Αυτή η δασκάλα μου με οδήγησε εδώ. Αυτό θα έπρεπε να αλλάξει. Εξαιτίας της με διώζανε.

Τι θα ήθελες να αλλάξει στους δασκάλους;

Οι δάσκαλοι πρέπει να αλλάξουν τον τρόπο συμπεριφοράς τους. Κάποιοι δε συμπεριφέρονται όμορφα.

Για την καλύτερη προστασία των μαθητών στα σχολεία τι θα έπρεπε να αλλάξει;

Θα πρέπει οι δάσκαλοι να μιλάνε όμορφα. Να μην παίζουν με την ψυχολογία των μαθητών. Γιατί μπορούν να κάνουν καλό, μπορούν να κάνουν και κακό.

Αν ήσουν διευθυντής σε ένα σχολείο, τι θα ήθελες να υπάρχει σε αυτό;

Θα έβαζα Η/Υ. Όπως στη Γαλλία δε θα είχαμε στολό και χαρτί, αλλά Η/Υ. Μεγάλο προαύλιο, γήπεδα μπάσκετ και ποδοσφαίρου.

Πώς θα απέτρεπες τους μαθητές σου από την παραβατικότητα;

Θα τους μιλούσα για να καταλάβουν. Θα μιλάω όμορφα, θα μπαίνω στην ψυχολογία τους. Αν μιλάω άσχημα θα ξανακάνουν τα ίδια.

Δημογραφικά στοιχεία κρατούμενου:

Χρόνια φοίτησης: 9

Ηλικία: 21

Χώρα: Αλγερία

Αδέλφια: 12

Οικογένεια; Παντρεμένος; Παιδιά; Όχι
Περιβάλλον οικογένειας: Αστική
Επάγγελμα γονέων: Πατέρας: - Μητέρα: -

16^η συνέντευξη

Σου άρεσε το σχολείο όταν ήσουν μαθητής ή όχι;
Δε μου άρεσε καθόλου.

Γιατί;

Γιατί καθόμασταν πολύ ώρα μέσα στο σχολείο.

Ποιά ήταν η καλύτερη εμπειρία που θυμάσαι από το σχολείο;

Όταν πηγαίναμε εκδρομή στη θάλασσα.

Και κάποια κακή εμπειρία;

Όταν πήρα βαθμούς και δεν ήταν καλοί.

Οι περισσότεροι δάσκαλοι σου φέρονταν με όμορφο τρόπο ή όχι;

Μερικοί ήταν καλοί, μερικοί όχι. Μου άρεσε η Γλώσσα, μ' αγαπούσε η δασκάλα γιατί ήξερα το μάθημα.

Ποιά είναι η γνώμη σου για τις κατ' οίκον εργασίες;

Βαριόμουν, όταν έβγαινα απ' το σχολείο δεν ήθελα να ασχοληθώ άλλο μ' αυτό.

Έφευγες ποτέ κουφά από το σχολείο;

Έφευγα συνέχεια, ειδικά τα τελευταία χρόνια.

Γιατί;

Γιατί βαριόμουν, κάπνιζα κρυφά.

Ήσουν ποτέ θύμα κάποιου άλλου μαθητή είτε με λόγια, είτε με πράξεις;

Ναι, ένας με έβριζε.

Για ποιο λόγο;

Για βλακείες.

Εσύ είχες ποτέ θύματα μέσα στο σχολείο;

Μέσα στο σχολείο όχι, μόνο έξω μάλωνα με άλλους.

Οι δάσκαλοι πώς συμπεριφέρονταν στους θύμους μαθητές;

Οι δάσκαλοι μιλούσαν στα παιδιά.

Εμπλεκόσουν σε παράνομες πράξεις εκτός σχολείου;

Δεν έκανα παρανομίες. Είμαι εδώ τζάμπα.

Πιστεύεις ότι στους περισσότερους μαθητές αρέσει το σχολείο ή όχι;

Σε μερικούς ναι, μερικούς όχι. Οι περισσότεροι θέλουν να πηγαίνουν.

Τι θα μπορούσε παραπάνω να κάνει το σχολείο για να μην οδηγηθείς εδώ;

Δεν ξέρω τι μπορεί να κάνει το σχολείο, νομίζω τίποτα δε μπορεί. Είναι γραφτό.

Τι θα ήθελες να αλλάξει στους δασκάλους;

Θα ήθελα να μη χτυπάνε τα παιδιά και να μη φωνάζουν. Να είναι μικροί σε ηλικία και πιο φιλελεύθεροι.

Τι θα έπρεπε να αλλάξει στα σχολεία για την καλύτερη ασφάλεια των μαθητών για να μην εμπλέκονται σε παραβατικές πράξεις (κλοπές, φασαρίες, ναρκωτικά κ.λ.π.);

Δε νομίζω τα παιδιά ότι έχουν ναρκωτικά. Σε εμάς δεν έχει τέτοια, δεν είμαστε ελεύθεροι σαν την Ευρώπη. Το πολύ πολύ να καπνίζουν τα παιδιά. Ούτε ναρκωτικά, ούτε όπλα.

Αν είχες ένα δικό σου σχολείο, τι θα ήθελες να υπάρχει περισσότερο σε αυτό;

Να έχει καινούρια τεχνολογία, I- Pad, Η/Υ. Στο 2013 πρέπει να προσπαθήσουμε να συμβαδίσουμε με τον καιρό. Όχι στύλο, τα βαριέσαι.

Με ποιον τρόπο θα προσπαθούσες να αποτρέψεις τους μαθητές σου από την παραβατικότητα;

Θα έκανα μια ομάδα για παρουσιάσεις για να ενημερωθούν τα παιδιά για τον κίνδυνο των ναρκωτικών κ.λ.π.

Δημογραφικά στοιχεία κρατουμένου:

Χρόνια φοίτησης: 8

Ηλικία: 20

Χώρα: Αλγερία

Αδέλφια: 2

Οικογένεια; Παντρεμένος; Παιδιά; Όχι

Περιβάλλον οικογένειας: Αστική

Επάγγελμα γονέων: Πατέρας: Εργάτης Μητέρα: Γυναικολόγος

17^η συνέντευξη

Σου άρεσε το σχολείο σαν εμπειρία;

Μου άρεσε. Λέω να ζανάρθουν εκείνα τα χρόνια.

Θέλα να μου περιγράψεις μια θετική και μια αρνητική εμπειρία από αυτό.

Δεν έχω. Μόνο Δημοτικό πήγα έξω.

Οι εκπαιδευτικοί σου φέρονταν με όμορφο τρόπο ή όχι;

Μου φέρονταν όμορφα. Δεν είχαμε μυαλό για σχολείο.

Ποιά είναι η γνώμη σου για τις σχολικές εργασίες που έπρεπε να κάνεις στο σπίτι;

Δεν τις έκανα ποτέ, δεν είχα μυαλό για σχολείο, είχα για άλλα πράγματα.

Έκανες «σκασιαρχείο»;

Έκανα, όχι και συνέχεια.

Για ποιο λόγο;

Για να παίζουμε μπάλα.

Ήσουν ποτέ θύμα κάποιου άλλου μαθητή;

Όχι, δεν ήμουν.

Εσύ είχες άλλα θύματα;

Όχι. Μόνο μια φορά χτύπησα ένα φίλο μου γιατί πείραζε την ζαδέλφη μου. Δεν έκανα φασαρίες.

Οι δάσκαλοι πως αντιμετώπιζαν του μαθητές που προκαλούσαν προβλήματα;

Μας έστελναν στο διευθυντή και καμιά φορά μας χτυπούσαν με βέργα.

Έκανες παράνομες πράξεις εκτός σχολείου;

Δεν έκανα, δούλευα μαραγκός.

Τι εντύπωση σου έχει αφί,τι το σχολείο γενικά;

Καλή εντύπωση, αν γυρνούσα θα δούλευα πιο πολύ. Σε πάει κάπου.

Στους περισσότερους μαθητές πιστεύεις ότι αρέσει το σχολείο;

Αρέσει στους περισσότερους.

Θεωρείς ότι καταφέρνει το σχολείο να εντάξει τους νέους ομαλά στην κοινωνία;

Τα καταφέρνει πιστεύω.

Τι θα μπορούσε το σχολείο να κάνει περισσότερο για σένα για να μην οδηγηθείς εδώ;

Δε φταίει το σχολείο, δεν έχει σχέση.

Θα ήθελες να αλλάξει κάτι στους εκπαιδευτικούς;

Οι δάσκαλοι ήταν καλοί.

Τι θα έπρεπε να κάνουν οι μαθητές από την πλευρά τους για ένα καλύτερο σχολείο;

Θα έπρεπε να μαθαίνουν πιο πολύ.

Για την καλύτερη προσαπία των μαθητών από παραβατικές συμπεριφορές μέσα στα σχολεία, όπως κλοπές, διακίνηση ναρκωτικών και εμπλοκή σε διάφορες φασαρίες, τι πιστεύεις ότι θα έπρεπε να έχει περισσότερο το σχολείο;

Ό,τι και να έχει θα τα φέρνουν. Εδώ τα βάζουν στις φυλακές, δε θα τα βάζουν στα σχολεία;

Αν ήσουν διευθυντής σ' ένα σχολείο, τι θα ήθελες περισσότερο να υπάρχει;

Θα ήθελα γήπεδα για περισσότερα αθλήματα.

Τι θα έκανες για να προστατέψεις τους μαθητές από την παραβατικότητα;

Τι λες να έκανα; Εγώ γι' αυτό το λόγο είμαι 4,5 χρόνια μέσα. Θα τους μιλούσα να καταλάβουν, άμα θέλουν να μάθουν.

Δημογραφικά στοιχεία κρατουμένου:

Χρόνια φοίτησης: 9

Ηλικία: 23

Χώρα: Αλβανία

Αδέλφια: 1

Οικογένεια; Παντρεμένος; Παιδιά; Όχι

Περιβάλλον οικογένειας: Αστική

Επάγγελμα γονέων: Πατέρας: Οδηγός Μητέρα: Άνεργη

18^η συνέντευξη

Σου άρεσε το σχολείο όταν ήσουν μαθητής;

Μου άρεσε, γιατί εκεί είχα πολλούς φίλους από άλλα χωριά, παίζαμε ώρες, διαβάζαμε στην αλάνα. Μεταναστεύσαμε και άλλαξαν όλα. Νόμιζα με κοιτούσαν και με έβριζαν.

Περιέγραψε μου την καλύτερη και τη χειρότερη εμπειρία σου από το σχολείο.

Καλύτερη στιγμή ήταν όταν μπροστά σε 24 μαθητές με σήκωσε η δασκάλα για ένα διαγωνισμό και με βράβεψε. Χειρότερη, όταν έβαλα ένα φίδι στη θέση της δασκάλας κι αυτή λυποθύμησε. Πάντως βγήκε σε καλό, γιατί από τότε δε φοβόταν τα φίδια.

Τι στάση κρατούσαν οι δάσκαλοι απέναντί σου;

Επειδή οι εποχές ήταν έτσι τότε, μια φορά έτυχε να χτυπήσω το διευθυντή με χιονόμπαλα. Είχα βάλει πέτρα μέσα και με έδιωξαν. Λίγοι όμως με αντιπαθούσαν. Οι περισσότεροι με ήξεραν από το χωριό και μ' αγαπούσαν.

Πώς έβρισκες για τις σχολικές εργασίες που είχες στο σπίτι;

Για τις εργασίες ένιωθα παράξενα γιατί ήθελα να παίζω μπάλα, αλλά τις έκανα το βράδυ και πήγαινα διαβασμένος.

Έκανες απουσίες κατά τη διάρκεια του σχολείου;

Πολλές.

Για ποιο λόγο;

Τις έκανα γιατί αγαπούσα μια κοπέλα και πήγαινα να τη δω. Έλεγα συνέχεια ψέματα για να βγαίνω έξω και μετά δε μ' άφηνε [ο δάσκαλος] να βγαίνω. Αλλά τις δικαιολόγησα γιατί μ' αγαπούσε ο δάσκαλος.

Πώς περνούσες το χρόνο σου όταν έκανες απουσίες;

Πηγαίναμε γήπεδο να παίζουμε μπάλα ή να μπούμε στο ίντερνετ. Τα κορίτσια τα βλέπαμε σε ώρες σχολείου γιατί δεν τις άφηναν να βγούνε από το σπίτι, όπως εδώ.

Πηγαίναμε σ' ένα μαγαζί να διασκεδάσομε. Δύσκολες εποχές.

Ήσουν ποτέ θύμα κάποιου άλλου μαθητή;

Δεν έγινα ποτέ. Έτυχε μια φορά, άλλος μαθητής μεγαλύτερος μου έκλεβε πράγματα. Όταν τα ζήτησα με απείλησε ότι θα με ρίξει από τις σκάλες. Μετά απευθύνθηκα στον πατέρα μου, πήγε τον βρήκε και τα πήρα πίσω.

Εσύ είχες ποτέ θύμα κάποιον άλλον μαθητή;

Θύμα δεν είχα. Το σιχαίνομαι να εκμεταλλεύονται τους άλλους. Όταν το έβλεπα αυτό δε μ' άρεσε. Έκανα όμως φασαρίες.

Γιατί;

Επειδή εκεί που παίζαμε έρχονταν κι άλλοι για μπάλα ή επειδή πείραζαν κοπέλες γνωστές.

Οι δάσκαλοι πώς αντιμετώπιζαν τους μαθητές που προκαλούσα προβλήματα;

Πιστεύω όχι με καλό τρόπο γιατί μας τιμωρούσαν, ενώ θα μπορούσαν να μας μιλήσουν και να μας δώσουν να καταλάβουμε. Μια φορά είχα κόψει μια συμμαθήτριά μου στο δάχτυλο με νοχοκόπτη και έτρεξε λίγο αίμα. Ο δάσκαλος με έβαλε για τιμωρία να κάτσω με το ένα πόδι όρθιο στη γωνία. Εκείνη την ημέρα χρειάστηκε να έρθει ο πατέρας μου να με πάρει για κάτι δουλειές και σκέψου ότι με βρήκε στην τάξη με το ένα πόδι όρθιο!

Έκανες παρανομίες εκτός σχολείου;

Κύναμε παρανομίες. Είμασταν 3 παιδιά και ένας μαγάλος μας μάθαινε για ναρκωτικά.

Παίρναμε μαύρο απ' αυτόν και το πουλούσαμε έξω στα μαγαζιά.

Με τι ασχολιόσουν στον ελεύθερό σου χρόνο;

Θα γελάσεις τώρα. Όταν γεύναμε απ' το σχολείο, πήγαινα σπίτι, έτρωγα και βοσκούσα τα ζώα ή έπαιζα με άλλα παιδιά.

Πιστεύεις ότι στους περισσότερους μαθητές αρέσει το σχολείο;

Μισοί-μισοί. Μερικοί περνούν την ώρα τους, κοροϊδεύουν και δεν αφήνουν τους

άλλους να διαβάσουν.

Γιατί πιστεύεις ότι σε κάποιους δεν αρέσει;

Δεν αρέσει γιατί νομίζουν ότι μπορούν να κάνουν μαγκιές και μπλέκονται με παρέες. Χτυπάνε παιδιά που διαβάζουν.

*Πιστεύεις ότι το σχολείο καταφέρνει να εντάξει τους νέους ομαλά στην κοινωνία;
Σε μεγάλο βαθμό δεν το καταφέρνει. 60% μόνο.*

Πού πιστεύεις ότι οφείλεται αυτό;

Η οικογένεια φταίει, πως τους μαθαίνουν οι γονείς, αλλά και οι παρέες.

Τι θα ήθελες περισσότερο απ' τους δασκάλους;

Περισσότερη αφοσίωση απ' τους δασκάλους στους μαθητές. Να μιλάνε φιλικά ακόμα και σ' αυτούς που τους πειράζουν. Θα ήθελα να μου εξηγήσουν κάποια πράγματα παρανομίας.

Οι μαθητές τι θα έπρεπε να κάνουν;

Οι μαθητές να συγκεντρωθούν και να μην πειράζουν τους άλλους. Είναι πολλοί που κλέβουν εργασίες από άλλους.

Θεωρείς ότι το σχολείο παρέχει αρκετή προστασία στους μαθητές;

Δεν έχει αρκετή προστασία.

Τι πρέπει να γίνει;

Να έχει φύλακες, να μιλήσουν δημόσια. Χρειάζεται περισσότερη προσοχή και οι φύλακες πρέπει δημόσια να τρομάζουν αυτούς που πλησιάζουν. Γίνονται τα χειρότερα. Έρχονται εξωσχολικοί και τραβάνε βίντεο στις τουαλέτες κορίτσια με αγόρια. Χρειάζεται ασφάλεια.

Αν ήσουν διευθυντής σ' ένα σχολείο, τι θα ήθελες γι' αυτό;

Θα ήθελα το καλύτερο σχολείο. Θα δούλευα με μβαλό για να αρέσει στα παιδιά. Όχι εξωσχολικοί. Θα κλειδώναμε τις πόρτες για να μη γίνονται κλοπές. Οι δάσκαλοι θα είχαν μεγαλύτερη αφοσίωση, ώστε οι μαθητές να μάθουν.

Δημογραφικά στοιχεία κρατούμενου:

Χρόνια φοίτησης: 9

Εξάδελφοι: 21

Χώρα: Αλβανία

Αδέλφια: 2

Οικογένεια; Παντρεμένος; Παιδιά; Όχι

Περιβάλλον οικογένειας: Αγροτική

Επάγγελμα γονέων: Πατέρας: Αγρότης Μητέρα: Αγρότισσα

19^η συνέντευξη

Σου άρεσε το σχολείο;

Μου άρεσε. Μ' άρεσε να διαβάζω.

Θυμάσαι να περιγράψεις μια θετική και μια αρνητική εμπειρία απ' το σχολείο;

Δε θυμάμαι κάτι.

Οι δάσκαλοι πως σου φέρονταν;

Μου φέρονταν πολύ καλά. Πήγαινα σχολείο στο Ιράκ.

Ποιά είναι η γνώμη σου για τις σχολικές εργασίες για το σπίτι, τις έκανες ή όχι;

Όχι, δεν έκανα εργασίες. Ήταν δύσκολα δεν είχα βοήθεια από πουθενά.

Έκανες απουσίες από το σχολείο;

Όχι.

Ήσουν ποτέ θύμα κάποιου μαθητή;

Όχι, ποτέ.

Εσύ είχες, ήματα;

Ούτε εγώ χτύπησα ποτέ κανέναν.

Πώς αντιμετώπιζαν οι δάσκαλοι τους βίαιους μαθητές;

Μιλούσα μ. ζι τους για να σταματήσουν.

Εκτός σχολείου έκανες παράνομες πράξεις;

Όχι.

Πώς περνούσες τον ελεύθερό σου χρόνο;

Κάναμε πάρτι.

Πιστεύεις ότι οι περισσότεροι μαθητές θέλουν να πηγαίνουν σχολείο;

Ναι, θέλουν.

Το σχολείο καταφέρνει να εντάξει τους νέους στην κοινωνία ομαλά;

Ναι, τα καταφέρνει.

Τι θα ήθελες περισσότερο απ' το σχολείο για να σε προστατέψει απ' την κατάσταση που βρίσκεσαι;

Θέλω να μου μαθαίνει πράγματα για να μη φτάσω εδώ μέσα.

Θα ήθελες να αλλάξει κάτι για την καλύτερη προστασία των μαθητών;

Θέλω να υπάρχουν καλά βιβλία και θέλω οι καλοί μαθητές να 'ναι με τους καλούς και

οι κακοί με τους κακούς.

Νομίζεις ότι πρέπει να αλλάξει κάτι στους δασκάλους;

Οι δάσκαλοι νομίζω είναι καλοί.

Ποιά είναι η γνώμη σου για το σχολείο;

Το σχολείο μ' αρέσει όπως είναι.

Αν ήσουν διευθυντής σ' ένα σχολείο, τι θα επιθυμούσες να υπάρχει σε αυτό;

Θα 'θελα καλά βιβλία. Ό, τι έχει και το σχολείο εδώ στη φυλακή.

Για να προστατέψεις τους μαθητές από παράνομες πράξεις, τι θα έκανες;

Θα τους μιλούσα.

Δημογραφικά στοιχεία κρατουμένου:

Χρόνια φοίτησης: 7

Ηλικία: 20

Χώρα: Αφγανιστάν

Αδέλφια: 4

Οικογένεια; Παντρεμένος; Παιδιά; Όχι

Περιβάλλον οικογένειας: Αγροτική

Επάγγελμα γονέων: Πατέρας: Τυροκόμος Μητέρα: Άνεργη

20^η συνέντευξη

Σύμφωνα με τα όσα έζησες ως μαθητής, σου άρεσε το σχολείο;

Μ' άρεσε. Είναι ωραία να περνάς ώρες με τους φίλους και το μάθημα είναι καλό.

Ποιά ήταν η καλύτερη εμπειρία σου στο σχολείο;

Η επικοινωνία με τους φίλους και τις φίλες μου.

Και η χειρότερη;

Όταν έμεινα στην ίδια τάξη.

Οι περισσότεροι δάσκαλοι σου συμπεριφέρονταν με όμορφο τρόπο ή όχι;

Όχι όλοι. Όταν δε διαβάζεις δε σε συμπαθούν.

Ποιά είναι η γνώμη σου για τις κατ' οίκον εργασίες; Τις έκανες στο σπίτι;

Τις έκανα το πρωί όταν πήγαινα σχολείο. Με βοηθούσαν οι φίλες μου.

Έκανες απουσίες;

Ναι έχω μείνει πολλά χρόνια από απουσίες. Όχι από μαθήματα.

Γιατί τις έκανες;

Για να έχω περισσότερο ελεύθερο χρόνο με τους φίλους μου και επειδή δε μπορούσα να ζυπνήσω το πρωί.

Τι έκανες όταν δε βρισκόσουν στο σχολείο;

Πήγαινα για καφέ, να συναντήσω την κοπέλα μου ή καθόμουν σπίτι.

Υπήρξες ποτέ θύμα κάποιου άλλου μαθητή;

Όχι, ποτέ.

Εσύ είχες ποτέ θύματα;

Δεν πείραζα άμα δε με πείραζαν.

Πώς συμπεριφέρονταν οι δάσκαλοι στους μαθητές που προκαλούσαν προβλήματα στο σχολείο;

Τους έδιναν αποβολές, τους έγραφαν στο ποινολόγιο και τους έδιωχναν. Άμα δε σε συμπαθούν κατευθείαν αποβολή παίρνεις.

Εκτός σχολείου έκανες παράνομες πράξεις;

Όχι, ασχολιόμουν μόνο με τον αθλητισμό.

Στον ελεύθερό σου χρόνο με τι ασχολιόσουν;

Εκτός από τον αθλητισμό, μπάλα, βόλτες με την κοπέλα μου, έβλεπα ταινίες...

Θεωρείς ότι στους περισσότερους μαθητές αρέσει το σχολείο ή όχι;

Και σ' αυτούς που δεν αρέσει πάλι πηγαίνουν. Σε κάποια ηλικία είναι ωραία. Μετά βαριούνται το μάθημα και να κάνουν αυτό που ένε οι δάσκαλοι. Σε κάποιους δεν αρέσει το πρωινό ζυπνημα.

Πιστεύεις ότι το σχολείο βάζει στο σωστό δρόμο του νέους ή όχι;

Πολλά άτομα τα βάζει. Ακόμα και σ' αυτούς που δεν αρέσει κάτι μαθαίνουν.

Τι θα ζητούσες περισσότερο απ' το σχολείο για να μη φτάσεις σε αυτήν την κατάσταση;

Να προσπαθήσουν περισσότερο οι καθηγητές, να μπουν στο μυαλό του μαθητή και όχι συνεχώς αποβολές.

Θα ήθελες να αλλάξει κάτι στους δασκάλους;

Θα ήθελα να είναι ευγενικοί, να είναι μικροί σε ηλικία, να μπορούν να συνεννοηθούν.

Καλοί άνθρωποι. Οι περισσότεροι δεν είναι.

Στους μαθητές τι θα ήθελες να αλλάξει;

Να είναι προσεκτικοί και να μην ενοχλούν τους άλλους που θέλουν να μάθουν.

Για την καλύτερη προστασία των μαθητών τι θα έπρεπε να υπάρχει;

Να έχει φύλακες και πιο προσεκτικούς δασκάλους.

Αν είχες ένα δικό σου σχολείο τι θα έκανες γι' αυτό;

Θα έβαζα πράγματα, γήπεδα...να περνούν το χρόνο τους όμορφα οι μαθητές. Ό,τι έχει σχέση με ψυχαγωγία.

Για να προστατέψεις τους μαθητές σου από την παραβατικότητα, τι θα έκανες;

Θα τους παρείχα πράγματα για να μη χρειαστεί να κάνουν άλλα. Θα τους πρόσεχα.

Δημογραφικά στοιχεία κρατουμένου:

Χρόνια φοίτησης: 12

Ηλικία: 21

Χώρα: Αλβανία

Αδέλφια: 2

Οικογένεια; Παντρεμένος; Παιδιά; Όχι

Περιβάλλον οικογένειας: Αστική

Επάγγελμα γονέων: Πατέρας: - Μητέρα: Οικιακά

21^η συνέντευξη

Σου άρεσε το σχολείο όσο ήσουν μαθητής;

Δε μου άρεσε το σχολείο.

Γιατί;

Δε διάβαζα και είχα πρόβλημα με τους δασκάλους.

Ποιά είναι η καλύτερη εμπειρία που θυμάσαι από το σχολείο;

Η κοπέλα μου.

Η χειρότερη;

Δε μου άρεσε ο δάσκαλος που έκανε Γεωγραφία.

Τι συμπεριφορά είχαν οι περισσότεροι δάσκαλοι απέναντί σου;

Μερικοί ήταν καλοί και μερικοί κακοί.

Οι σχολικές εργασίες για το σπίτι ήταν εύκολη ή δύσκολη υπόθεση; Είχες βοήθεια;

Μ- βοηθούσε ο αδελφός μου.

Έφευγες ποτέ κρυφά απ' το σχολείο;

Ναι έφευγα.

Γιατί;

Βαριόμουν λίγο. Δούλενα.

Σου έχουν φερθεί ποτέ βίαια άλλοι μαθητές;

Όλοι.

Για ποιο λόγο;

Είχα νεύρα πολλά.

Εσύ;

Ναι κι εγώ. Δε γινόταν μάθημα.

Έκανες παράνομες πράξεις εκτός σχολείου;

Ναι μικρός, 14 χρονών. Έκλεβα και κάπνιζα χασίς.

Οι δάσκαλοι πώς αντιμετώπιζαν τους μαθητές που προκαλούσαν προβλήματα στο σχολείο;

Μας έδερναν.

Πιστεύεις ότι το σχολείο λειτουργεί σωστά ή όχι;

Δεν είναι καλό. Εδώ στην Ελλάδα είναι καλό.

Στους περισσότερους μαθητές αρέσει ή όχι το σχολείο;

Τους αρέσει.

Θεωρείς ότι το σχολείο εντάσσει τους νέους ομαλά στην κοινωνία;

Ναι, βέβαια.

Τι παραπάνω θα ήθελες από το σχολείο που δεν είχες;

Θα ήθελα να μαθαίνω ξένες γλώσσες.

Τι θα ήθελες να αλλάξει στο σχολείο για να μην βρεθείς σ' αυτή τη θέση;

Οι δάσκαλοι. Μόνο γυναίκες να 'χουμε. Είναι καλύτερες.

Τι θα πρέπει να γίνει για την καλύτερη ασφάλεια των παιδιών στα σχολεία;

Θα έπρεπε να μιλάνε με τα παιδιά, να υπάρχει ψυχολόγος.

Αν ήσουν διευθυντής σ' ένα σχολείο τι θα ήθελες περισσότερο,

Να βοηθάω τα παιδιά. Το μάθημα θα γινόταν με υπολογιστές. Τα παιδιά βαρέθηκαν τα βιβλία. Θα έκανα πισίνα.

Τι θα έκανες για να αποτρέψεις τους μαθητές απ' την παραβατικότητα;

Θα είχα ψυχολόγο και θα έκανα διάφορα πράγματα για να μη γίνει χαμός.

Δημογραφικά στοιχεία κρατούμενου:

Χρόνια φοίτησης: 7

Ηλικία: 18

Χώρα: Μαρόκο

Αδέλφια: 8

Οικογένεια; Παντρεμένος; Παιδιά; Όχι
Περιβάλλον οικογένειας: Αστική
Επάγγελμα γονέων: Πατέρας: Εργάτης Μητέρα: Άνεργη

22^η συνέντευξη

Σου άρεσε το σχολείο;

Μου άρεσε. Μου άρεσε να μαθαίνω να γράφω και να διαβάζω.

Ποιό ήταν το πιο άσχημο πράγμα που θυμάσαι απ' το σχολείο;

Δε μου άρεσε το μάθημα των Αγγλικών.

Οι περισσότεροι δάσκαλοι ήταν καλοί απέναντί σου;

Όλοι ήταν καλοί, εκτός από πολύ λίγους.

Γιατί τι έκαναν;

Επειδή δε συζητούσαν, αλλά μας χτυπούσαν.

Ποιά είναι η γνώμη σου για τις σχολικές εργασίες που έπρεπε να κάνεις στο σπίτι;

Μου άρεσε, τις έκανα τις εργασίες.

Ήσουν ποτέ φίλος κάποιου άλλου μαθητή;

Όχι, ποτέ.

Εσύ είχες θύματα;

Όχι, ποτέ.

Έκανες απουσίες ενώ είχες μάθημα;

Ποτέ.

Έξω απ' το σχολείο έκανες παράνομες πράξεις;

Όχι δεν έκανα...έξω απ' το σχολείο.

Πώς περνούσες τον ελεύθερο χρόνο σου;

Δούλευα με τον πατέρα μου.

Πιστεύεις ότι το σχολείο αρέσει στους περισσότερους μαθητές ή όχι;

Σε κάποιους αρέσει, σε κάποιους όχι.

Γιατί πιστεύεις ότι δεν αρέσει σε κάποιους ;;

Γιατί δε θέλουν να διαβάζουν.

Θεωρείς ότι το σχολείο βάζει στο σωστό δρόμο τους νέους;

Πιστεύω κάνει καλό, μας βάζει στο σωστό δρόμο.

Τι θα ζητούσες από το σχολείο προκειμένου να μην βρεθείς εδώ;

Θα ήθελα να μου βρει μια δουλειά καλή να απασχολούμαι.

Τι θα ήθελες να αλλάξει στους δασκάλους;

Θα ήθελα να μη με βαρύνει, να μιλάει με όμορφο τρόπο.

Τι θα ήθελες να αλλάξει από την πλευρά των μαθητών;

Τίποτα δε θα ήθελα να αλλάξει.

Αν ήσουν διευθυντής σ' ένα σχολείο τι θα ήθελες να υπάρχει σε αυτό;

Γήπεδα και υπολογιστές.

Πώς θα βοηθούσες τους μαθητές να μην εμπλακούν σε παραβατικές πράξεις;

Θα τους μιλούσα για να καταλάβουν. Άμα τους χτυπούσα μετά θα έκαναν πάλι τα ίδια.

Δημογραφικά στοιχεία κρατούμενου:

Χρόνια φοίτησης: 8

Ηλικία: 20

Χώρα: Αφγανιστάν

Αδέλφια: 9

Οικογένεια; Παντρεμένος; Παιδιά; Όχι

Περιβάλλον οικογένειας: Αστική

Επάγγελμα γονέων: Πατέρας: Ιδιοκτήτης εστιατορίου Μητέρα: Άνεργη

23^η συνέντευξη

Σου άρεσε το σχολείο όταν ήσουν μαθητής;

Έτσι κι έτσι. Όταν είμασταν μικροί θέλαμε να παίζουμε. Όλο το χρόνο θέλαμε παιχνίδια.

Ποιά ήταν η καλύτερη εμπειρία σου από το σχολείο;

Η δασκάλα του δημοτικού ήταν πολύ καλή. Μας κράτησε 6 χρόνια. Μας χτυπούσε αλλά τη συμπαθούσαμε.

Ποιά ήταν η πιο άσχημη εμπειρία σου στο σχολείο;

Δε θυμάμαι. Έχει πολύ καιρό που σταμάτησα, απ' το 2006.

Ποιά ήταν η σχέση σου με τις κατ' οίκον εργασίες;

Τα πρώτα χρόνια τις έκανα, με βοηθούσε η αδελφή μου. Στα επόμενα χρόνια

Γυμνάσιο-Λύκειο βαριόμουν.

Έφευγες ποτέ κρυφά απ' το σχολείο;

Ναι έφευγα, πολύ συχνά. Είχα πολλές απουσίες στο Λύκειο.

Γιατί έφευγες;

Γιατί βαριόμουν.

Έχεις υπάρξει ποτέ θύμα άλλου μαθητή;

Όχι.

Εσύ είχες ποτέ θύματα;

Κάποιες φορές είχα θύματα.

Γιατί;

Γιατί ήμουν πιο δυνατός απ' αυτούς. Όλους τους κορόιδευα.

Και πώς σας αντιμετώπιζαν οι δάσκαλοι;

Έπρεπε να ρθεις με τον πατέρα σου. Μας φώναζαν.

Έκανες παράνομες πράξεις έξω απ' το σχολείο;

Έξω απ' το σχολείο όχι. Μέσα στο σχολείο έκλεβα τα καινούρια βιβλία γιατί ήταν πολύ ακριβά.

Στους περισσότερους μαθητές αρέσει το σχολείο ή όχι;

Στους περισσότερους αρέσει.

Θεωρείς ότι το σχολείο οδηγεί τους νέους με επιτυχία στο σωστό δρόμο;

Μπορεί... ναί. Αν είσαι καλός σε οδηγεί στο σωστό δρόμο, αν δεν είσαι...

Τι θα έπρεπε να κάνει παραπάνω το σχολείο για σένα για να μη βρεθείς εδώ;

Νομίζω δεν έπρεπε να με διώξει. Έκανα δυο προστάθειες να ζαναγορίσω και δε με δέχτηκαν.

Τι θα έπρεπε να κάνουν οι δάσκαλοι για μια καλύτερη συνεργασία με τους μαθητές;

Να βάλουν τον εαυτό τους στη θέση μας. Να μας καταλαβαίνουν περισσότερο και να μη νομίζουν ότι είμαστε μικροί και δεν ξέρουμε τίποτα.

Θεωρείς ότι το σχολείο παρέχει αρκετή ασφάλεια στους μαθητές;

Χρειάζεται μεγαλύτερη ασφάλεια. Δεν είχαμε. Όποιος ερχόταν απ' έξω έκανε ό, τι γουστάρει.

Αν ήσουν διευθυντής σ' ένα σχολείο τι θα ήθελες περισσότερο;

Πρώτα απ' όλα θα είχα λιγότερα μαθήματα για να έχουν χρόνο τα παιδιά. Το σχολείο θα λειτουργούσε από τις 8-12 και 2-5. Θα έπρεπε να έχει περισσότερη γυμναστική, μουσική και ζωγραφική. Αντά αρέσουν στα παιδιά.

Πώς θα προστάτευες τους μαθητές από την παραβατικότητα;

Θα τους μιλούσα πρώτα. Αν υπήρχε ελπίδα ότι θα αλλάζουν, θα τους βοηθούσα για να σταμάτησουν. Αν δεν υπήρχε ελπίδα θα τους έδιωχνα. Θα τους μιλούσα σαν να είναι

μεγάλοι και όχι σαν να μη ξέρουν τίποτα.

Δημογραφικά στοιχεία κρατουμένου:

Χρόνια φοίτησης: 11

Ηλικία: 23

Χώρα: Αλγερία

Αδέλφια: 3

Οικογένεια; Παντρεμένος; Παιδιά; Όχι

Περιβάλλον οικογένειας: Αστική

Επάγγελμα γονέων: Πατέρας: Οδηγός Μητέρα: Άνεργη

24^η συνέντευξη

Σου άρεσε το σχολείο;

Πολύ. Πάρα πολύ.

Τι σου άρεσε περισσότερο σ' αυτό;

Όλα, μόνο τα μαθηματικά δε μου άρεσαν.

Και τι σου άρεσε λιγότερο;

Όταν το σταμάτησα.

Γιατί σταμάτησες;

Γιατί ήθελα να δουλέψω.

Οι δάσκαλοι πως σου συμπεριφέρονταν;

Οι περισσότεροι δάσκαλοι ήταν καλοί.

Ποιά είναι η γνώμη σου για τις κατ' οίκον εργασίες, τις έκανες;

Έτσι κι έτσι.

Έκανες απουσίες από τα μαθήματα;

Πολλές φορές, έφευγα.

Γιατί;

Έτσι.

Και τι έκανες όταν έλειπες από το σχολείο;

Πηγαίναμε παραλία με φίλους...ταξιδεύαμε μπάλα.

Ήσουν ποτε θύμα κάποιου μαθητή;

Όχι.

Εσύ το έκανες ποτέ αυτό σε άλλον;

Ούτε εγώ το έκανα. Είμαι καλό παιδί.

Οι δάσκαλοι πως αντιδρούσαν όταν οι μαθητές δημιουργούσαν προβλήματα;

Τους έκαναν αναφορά.

Εκτός σχολείου έκανες παράνομες πράξεις;

Έκανα.

Τι δηλαδή;

Πολλά πράγματα.

Στους περισσότερους μαθητές πιστεύεις ότι αρέσει το σχολείο ή όχι;

Είναι πολύ καλό, στους περισσότερους μαθητές αρέσει.

Θεωρείς ότι το σχολείο λειτουργεί σωστά;

Όχι, δε νομίζω. Στην Αλγερία δε δουλεύει σωστά. Αμα έχεις λεφτά τα καταφέρνεις, αλλιώς όχι.

Τι θα ζητούσες παραπάνω απ' το σχολείο για να σε αποτρέψει από αυτήν την κατάσταση;

Στο σχολείο έμαθα πολλά, αλλά θα έπρεπε να μου βρει δουλειά.

Τι θα άλλαζες στους δασκάλους;

Δε θα άλλαζα κάτι. Κάνουν ό, τι θέλουν.

Στους μαθητές;

Δεν ξέρω.

Τι θα ήθελες να υπάρχει σ' ένα δικό σου σχολείο;

Γήπεδα με χόρτο, ίντερνετ, μόνο γυναίκες δασκάλες.

Πώς θα βοηθούσες τους μαθητές να σταματήσουν την παραβατική συμπεριφορά;

Θα μιλούσα πρώτα με τα παιδιά. Αν συνέχιζαν θα τους έκανα αναφορά. Αλλά πρέπει να μιλάμε πρώτα με τα παιδιά.

Δημογραφικά στοιχεία κρατούμενου:

Χρόνια φοίτησης: 12

Ηλικία: 21

Χώρα: Τυνησία

Αδέλφια: 22

Οικογένεια; Παντρεμένος; Παιδιά; Όχι

Περιβάλλον οικογένειας: Αγροτική

Επάγγελμα γονέων: Πατέρας: Άνεργος Μητέρα: Άνεργη

25^η συνέντευξη

Σου άρεσε το σχολείο όταν ήσουν μαθητής;

Όχι.

Γιατί;

Γιατί δεν είχα λεφτά και υπήρχε ρατσισμός προς τους φτωχούς.

Ποιά είναι η πιο όμορφη εμπειρία που θυμάσαι απ' το σχολείο;

Όταν χορεύαμε σε γιορτές.

Και η πιο άσχημη εμπειρία σου από αυτό;

Δε θυμάμαι κάτι άσχημο.

Οι περισσότεροι δάσκαλοι ήταν καλοί απέναντί σου ή όχι;

Πολύ καλοί. Οι δάσκαλοι μου δε θέλανε να αφήσω το σχολείο, αλλά εγώ ντρεπόμουν επειδή δεν είχαμε λεφτά.

Οι κατ' οίκον εργασίες ήταν εύκολες ή δύσκολες; Είχες βοήθεια;

Ούτε εύκολα, ούτε δύσκολα. Τις έκανα με τον πατέρα μου.

Έκανες απουσίες στο μάθημα;

Όχι.

Σου φέρνταν ποτέ βία κάποιιοι μαθητές;

Εμένα όχι, αλλά τους δασκάλους. Κι αυτοί τους έδιναν αποβολές.

Εσύ είχες φερθεί ποτέ βία σε κάποιον μαθητή;

Όχι.

Οι δάσκαλοι πώς αντιμετώπιζαν τους μαθητές που προκαλούσαν προβλήματα και φασαρίες στο σχολείο;

Στις φασαρίες φώναζαν το διευθυντή κι αυτός τους έδιωχνε.

Εκτός σχολείο έκανες παράνομες πράξεις;

Όχι, δεν έκανα.

Τι έκανες στον ελεύθερο χρόνο σου;

Τίποτα. Έψαχνα δουλειά για να φέρνω λεφτά στη μαμά μου. Ο πατέρας μου ήταν πολύ κακός άνθρωπος και είχαν χωρίσει.

Πιστεύεις ότι στους περισσότερους μαθητές άρεσει το σχολείο ή όχι;

Ούτε το ένα, ούτε το άλλο.

Γιατί σε κάποιους δεν άρεσει;

Γιατί έχουν άλλα προβλήματα, οικογενειακά.

Θεωρείς ότι το σχολείο καταφέρνει να εντάξει τους νέους ομαλά μέσα στην κοινωνία;

*Πιστεύω τα καταφέρνει. Εγώ έξω θα μάθω ελληνικά και θα γίνω μεταφραστής.
Τι θα έπρεπε να σου δώσει παραπάνω το σχολείο για να μη βρεθείς εδώ;
Θα έπρεπε να μου δώσει δουλειά.
Τι θα ήθελες να αλλάξει στο σχολείο για την καλύτερη ασφάλεια των μαθητών;
Δε θα ήθελα να αλλάξει κάτι. Θα ήθελα να μου μιλάει και όχι να μου κάνει κακό.
Τι θα ήθελες να αλλάξει σχετικά με τους δασκάλους;
Ο διευθυντής και οι δάσκαλοι θα έπρεπε να μιλάνε στα παιδιά, να τα συμβουλεύουν.
Αν ήσουν διευθυντής σ' ένα σχολείο τι θα ήθελες να υπάρχει σε αυτό;
Καλά βιβλία, γυμναστήριο, υπολογιστές και εικαστικές τέχνες.
Πώς θα προσπαθούσες να προστατέψεις τους μαθητές σου απ' την παραβατικότητα;
Θα χώριζα τους άτακτους μαθητές σε μια τάξη και τους υπόλοιπους σε άλλη.*

Δημογραφικά στοιχεία κρατουμένου:

Χρόνια φοίτησης: 8

Ηλικία: 20

Χώρα: Τουρκία

Αδέλφια: -

Οικογένεια; Παντρεμένος; Παιδιά; Όχι

Περιβάλλον οικογένειας: Αστική

Επάγγελμα γονέων: Πατέρας: - Μητέρα: Άνεργη

26^η συνέντευξη

Σου άρεσε το σχολείο;

Μου άρεσε, όμως το δικό μου σχολείο ήταν ένα επαγγελματικό. Αυτό που δε μου άρεσε είναι ότι δεν είχε καθόλου γυναίκες.

Τι σου άρεσε πιο πολύ απ' το σχολείο;

Οι δάσκαλοί μου.

Και τι λιγότερο;

Ότι ήταν όλοι από χωριά. Ήταν βρώμικοι και μωρίζαν άσχημα.

Πώς σου φέρονταν οι δάσκαλοι;

Πάρα πάρα πολύ καλά. Ο διευθυντής ενδιαφερόταν για μένα. Αν έλειπα απ' το σχολείο με ρωτούσε τι πρόβλημα είχα. Εγώ το σταμάτησα κι ο διευθυντής με παρακαλούσε να

γυρίσω γιατί στις 20 μέρες μας διέγραφαν.

Ποιά ήταν η σχέση σου με τις σχολικές εργασίες που είχες για το σπίτι;

Για μένα ήταν πολύ εύκολα γιατί οι δάσκαλοί μου μου έλεγαν ότι έχω ταλέντο. Αν διάβαζα μια φορά τα μάθαινα.

Έκανες απουσίες;

Βέβαια, πολλές φορές.

Γιατί;

Οι φίλοι μου...

Και τι κάνατε όταν λείπατε απ' το σχολείο;

Πηγαίναμε για υπολογιστές και ίντερνετ ή για καφέ.

Εμπλεκόσουν σε διάφορες φασαρίες που γίνονταν στο σχολείο;

Ναι, όμως λίγο.

Για ποιο λόγο μαλώνατε;

Μαλώναμε... αν με έβριζαν τους έβριζα.

Οι δάσκαλοι πώς αντιμετώπιζαν τους βίαιους μαθητές;

Φώναζαν το διευθυντή, τους έκαναν αναφορά.

Παράνομες πράξεις εκτός σχολείου έκανες;

Όχι. Μόνο έβγαίνα το βράδυ κρυφά απ' το σπίτι για να πάνω σε ίντερνετ καφέ.

Στους περισσότερους μαθητές αρέσει το σχολείο;

Ναι.

Πιστεύεις ότι το σχολείο βοηθάει τους νέους να ενταχθούν ομαλά στην κοινωνία;

Βέβαια όχι. Μερικές φορές ναι, αλλά όταν τελειώνει κάποιος το Λύκειο δουλειά δε βρίσκει. Πάλι τσουμπάνης μένει. Τζάμπα διαβάζουμε.

Τι θα ήθελες να σου προσφέρει περισσότερο το σχολείο για να μη βρεθείς εδώ;

Εγώ θα ήθελα να μάθω ελληνικά.

Θα ήθελες να αλλάξει κάτι στους δασκάλους;

Όχι.

Τι πιστεύεις ότι πρέπει να γίνει για την καλύτερη ασφάλεια των μαθητών;

Πρέπει όταν γίνεται μάθημα να κλειδώνει η πόρτα και ο φύλακας να μην επιτρέπει να έρχονται άλλοι.

Αν ήσουν διευθυντής σε κάποιο σχολείο τι θα ήθελες περισσότερο;

Οι μαθητές να έχουν ωραίες στολές. Όχι σαν αυτές που είχαμε εμείς. Οι μαθητές μου δε θα έκαναν απουσίες από τα μαθήματα.

Για να προστατέψεις τους μαθητές σου από διάφορες παραβατικές πράξεις όπως

φασαρίες, κλοπές, ναρκωτικά, τι θα έκανες;

Εμείς δεν είχαμε ναρκωτικά, αλλά πολλοί κάπνιζαν κρυφά στην τουαλέτα. Για να το σταματήσω αυτό θα έβαζα κάμερες στις τουαλέτες και σε μέρη όπου μπορούσαν να κρυφτούν τα παιδιά.

Δημογραφικά στοιχεία κρατουμένου:

Χρόνια φοίτησης: 9, 5

Ηλικία: 22

Χώρα: Τουρκία

Αδέλφια: 1

Οικογένεια; Παντρεμένος; Παιδιά; Όχι

Περιβάλλον οικογένειας: Αστική

Επάγγελμα γονέων: Πατέρας: Εργάτης Μητέρα: Άνεργη

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

004000119215